

Revistă editată de Colegiul Medicilor Maramureș

Anul XXVI / nr. 94 / Septembrie 2024

MARAMUREȘUL MEDICAL

**DIN CUPRINS: Reacțiile de hipersensibilizare la inhibitori ai pompei de protoni /
Doi medici români interesați de egiptologie: Constantin I. Istrati și Constantin Daniel /
Din frumusețile profesiei de bibliotecar**

CUPRINS

Reacțiile de hipersensibilizare la inhibitori ai pompei de protoni (Dr. Gabriela Hirian, Baia Mare)	3
Doi medici români interesați de egiptologie: Constantin I. Istrati și Constantin Daniel (Prof. Univ. Dr. Dana Baran, Iași)	4
Inteligența artificială și sfârșitul umanității (Dr. Valeriu Lupu, Vaslui)	11
Pe calea unor sacre jurăminte ... (Dr. George M. Gheorghe, Dr. Claudia Ionescu, Dr. Geta Elena Răducanu, Dr. Matei Alexandru Ionescu, București).....	13
Cel de-al 47-lea Congres Mondial al ISMH la aniversarea a 125 de ani a Sanatoriul Balnear și de Reabilitare Techirghiol (Dr. Dorin-Gheorghe Triff, Baia Mare)	14
Calendar 2024 de Istoria Medicinii și Farmaciei (II) (Farm. pr. Maria Gabriela Suliman, București).....	15
Medici din Maramureș: Prof. Dr. Alexandru Dumnici / Dr. Herman Bercovits (Dr. Felix Marian, Baia Mare)	32
Din frumusețile profesiei de bibliotecar (Bibliotecar Maria Gârbe, Baia Mare)	33
Mineritul din România poate renaște. Golurile din saline pot fi amenajate pentru agrement și utilizate în scop medical (Ing. Lazăr-Aurel Pantea, Baia Mare)	35
Pagini de memorie – Pagini de actualitate (Dr. Valeriu Lupu, Vaslui)	37

Mulțumim firmei HYPERICUM IMPEX pentru sponsorizarea acestui număr al revistei.

Consiliul editorial:

Prof. Dr. DANA BARAN (Iași)
Prof. Dr. CRISTIAN BÂRSU (Cluj)
Prof. Dr. DAN DUMITRAȘCU (Cluj)
Dr. GEORGE M. GHEORGHE (București)
Dr. IOAN IEȚCU (Suceava)
Dr. VALERIU LUPU (Vaslui)
Dr. GIULIANO PETRUȚ (Baia Mare)
Conf. Dr. CĂLIN POP (Baia Mare)
Dr. CORIOLAN POP (Baia Mare)
Dr. DORIN TRIFF (Baia Mare)

„MARAMUREȘUL MEDICAL” – publicație semestrială

editată de Colegiul Medicilor din Maramureș

ISSN: 1841-4508

COLECTIVUL DE REDACȚIE

Director fondator: Dr. CONSTANTIN PRIE

Redactor șef: Dr. FELIX MARIAN

Redactori: Dr. EMILIA ARMEANU, Dr. DAN FLORIN FILIP

Secretar de redacție: ELISABETA MOLNAR

Culegere: CORNELIA POP

Tehnoredactare computerizată, fotoredactare: ALEXANDRU BREZOVSKI

Redacția: Baia Mare, Str. G. Coșbuc nr. 25A/4, Tel: 0262-218018,

E-mail: office@colmedmm.ro, www.colmedmm.ro

Tipărit la CECONII SRL Baia Mare, Tel: 0722 366 945

REAȚIILE DE HIPERSENSIBILIZARE LA INHIBITORI AI POMPEI DE PROTONI

Dr. Gabriela Hirian, Baia Mare

INHIBITORII POMPEI DE PROTONI (IPP), folosiți pe scară largă în terapia diferitelor afecțiuni digestive, sunt tot mai frecvent incriminați în apariția reacțiilor de hipersensibilizare imediată sau tardivă.

Reacțiile de hipersensibilizare imediată apar în primele trei ore după administrarea medicației, iar jumătate din aceste cazuri prezintă tabloul clinic de anafilaxie. Alte manifestări clinice care pot să apară în cazul acestui tip de reacții sunt: prurit cutanat, urticarie, angioedem, fenomene de rinită, dispnee, greață, vărsături, diaree.

Diagnostic

Anamneza detaliată reprezintă primul și cel mai important pas în stabilirea corectă a diagnosticului. Se vor lua în considerare datele privind medicația administrată, intervalul de timp dintre administrarea medicației și apariția simptomatologiei, tipul și gravitatea simptomelor.

Testare cutanată prick/i.d. este extrem de utilă în stabilirea diagnosticului de hipersensibilizare imediată la IPP. Testul se va efectua în primele șase luni de la reacția adversă, iar concentrațiile soluțiilor utilizate (pentru testare) sunt redată în tabelul de mai jos:

Inhibitori ai pompei de protoni (IPP)	test prick (mg/ml)	test i.d. (mg/ml)
Esomeprazol	40	4
Lansoprazol	30	1,5
Omeprazol	40	4
Pantoprazol	40	4
Rabeprazol	20	2

În cazul unui test cutanat pozitiv, medicația incriminată și cea înrudită cu aceasta vor fi contraindicate. Pacienții cu testul cutanat negativ, dar cu un istoric sugestiv pen-

tru o reacție de hipersensibilizare imediată vor putea fi diagnosticați printr-un test de provocare.

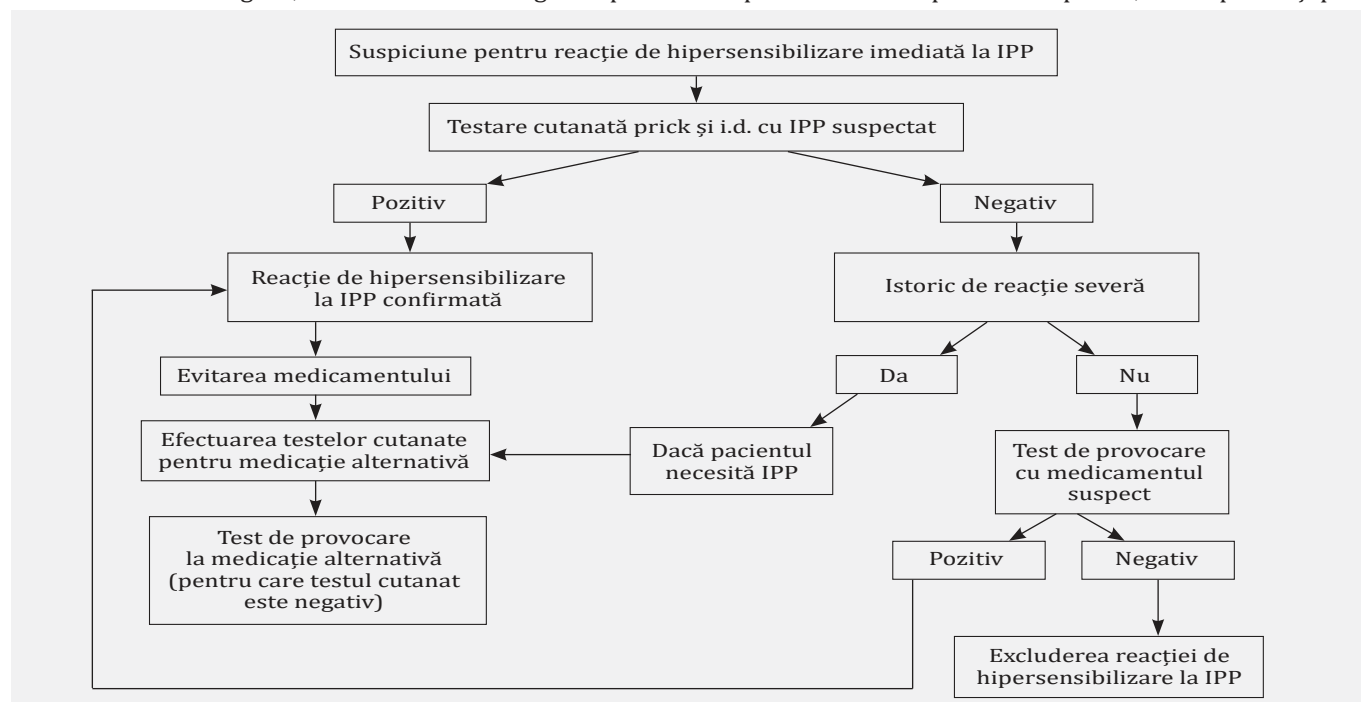
Testul de provocare medicamentoasă reprezintă investigația „gold standard” pentru stabilirea diagnosticului hipersensibilității medicamentoase și constă în administrarea controlată a unui medicament sub strictă supraveghere medicală (prin internare pe secții dotate cu aparatură pentru resuscitare și personal special instruit). Testul este util pentru a exclude existența hipersensibilizării la inhibitorii pompei de protoni (IPP) și pentru a alege o terapie alternativă (din aceeași clasa de medicamente). Administrarea treptată a dozelor se va face la intervale de 30-60 minute, iar supravegherea pacientului după ultima doză administrată necesită o perioadă mai mare de trei ore în cazul medicației cu eliberare lentă. Testul este considerat pozitiv în cazul apariției urticariei, angioedemului, bronhospasmului, a scăderii saturației de oxigen sub 90% și a FEV1 cu 20% sau o modificare a frecvenței cardiace cu 20%.

Testul de activare a bazofilelor poate fi util în diagnosticul hipersensibilizării imediate la inhibitorii pompei de protoni (IPP).

Management

Reacțiile de hipersensibilizare trebuie tratate prompt în momentul apariției lor, în funcție de gravitatea acestora și statusul pacientului. Un algoritm pentru managementul acestor cazuri este redat în schema de mai jos.

În cazul unei reacții de hipersensibilizare imediată, terapia incriminată va fi stopată, iar dacă este necesară utilizarea acestor medicamente, se va alege o alternativă sigură. Astfel, se va ține cont de reacțiile încrucișate ce pot să apară între reprezentanții acestei clase terapeutice. Cele mai frecvente reacții încrucișate apar la pacienții cu hipersensibilizare pentru omeprazol, esomeprazol și pan-

toprazol, iar introducerea în tratament a unei medicații alternative (din aceeași clasă) se face după un test de toleranță la noua terapie. La cazurile în care nu se găsește o alternativă sigură, desensibilizarea medicamentoasă poate fi o soluție.

Reacțiile de hipersensibilizare tardivă au fost raportate și în cazul terapiei cu inhibitori ai pompei de protoni. Astfel pot să apară: exantem maculo-papular; eritem fix medicamentos, exantem flexural simetric indus medicamentos, pustuloză exantematoasă generalizată acută, eritem fix medicamentos bulos generalizat, necroliză epidermică toxică, reacție de fotosensibilizare. Totodată au fost semnalate cazuri de dermatită de contact aeropurtată ocupațională, leziunile specifice fiind în special la nivelul feței, brațelor și mâinilor.

Diagnostic

Anamneza detaliată reprezintă o primă etapă, extrem de utilă, în stabilirea diagnosticului. Un element important de urmărit este intervalul de timp dintre administrarea medicației și apariția reacției adverse.

Testare epicutanată poate fi utilă în stabilirea diagnosticului fiind utilizate medicamentele suspectate încorporate în vâșcă (concentrație 30% pentru medicația orală și concentrație 10% pentru preparatele injectabile).

Testele „*in vitro*” au sensibilitate și specificitate redusă, iar testele de provocare se indică doar la cazurile ușoare, cu istoric neconcludent și teste cutanate negative (pentru excluderea unei reacții de hipersensibilizare tardivă).

Management

Oprirea terapiei și tratamentul individualizat se impun la cazurile cu reacții de hipersensibilizare tardivă. La pacienții care necesită continuarea acestei terapii, alegerea unei alternative sigure poate fi făcută pe baza testelor epicutanate, a testelor „*in vitro*” și a testului de provocare cu noua medicație.

Bibliografie:

Sevim Bavbek, Seçil Kepil Özdemir, Patrizia Bonadonna, Marina Atanaskovic-Markovic, Annick Barbaud, Knut Brockow, Jose Laguna Martinez, Alla Nakonechna, Mauro Pagani, Alessandra Arcolaci, Carla Lombardo, Maria J. Torres. *Hypersensitivity reactions to proton pump inhibitors. An EAACI position paper. Allergy. 2024;79:552-564.*

DOI MEDICI ROMÂNI INTERESAȚI DE EGIPTOLOGIE: CONSTANTIN I. ISTRATI ȘI CONSTANTIN DANIEL

Prof. Univ. Dr. Dana Baran, Universitatea de Medicină și Farmacie „Grigore T. Popa”- Iași

Context general. Societatea de Medici și Naturaliști din Iași

La răscrucea dintre secolele XIX și XX, nu era neobișnuit ca un medic să-și extindă preocupările, chiar studiile, către istoria antică și antropologia socială, medicală sau culturală. La Iași se născuse încă din 1830 Societatea de Medici și Naturaliști (SMN), consacrată oficial în 1833, prima instituție savantă din sud-estul european, care, în 4 februarie 1834, își inaugurase și un Muzeu de Istorie Naturală, de asemenea de pionierat în zonă. În cadrul acestui „Cabinet de Curiozități” au fost expuse, din 1845, până după al Doilea Război Mondial - 1951, și o mumie, alături de alte artefacte. Istoricul ieșean N.A. Bogdan (1919) consemna că o serie de antichități egiptene fuseseră cumpărate de la un negustor ambulant, probabil grec. Alături de mumie și sarcofag (Fig. 1), se găseau câteva *ușebtiuri*

Fig. 1: Iași. Muzeu de istorie Naturală. „Sala Momâiei și Antichităților”¹

(figurine funerare, amulete), statuete ale altor divinități, „un cap de femeie, o gambă, două picioare tot de femeie, resturi din alte două capete” (une têtes de femme, une jambe et deux pieds aussi de femme; de plus, des débris de deux autres têtes) și unul din afișele ce prezentau marfa (în franceză și italiană). Un fragment de craniu de granit negru, desprins dintr-o statueta vindecătoare, constituia piesa cea mai valoroasă (M. Cihó, 1985, 1997).

Profesorul Grigore T. Popa (1892-1948), patronul spiritual de astăzi al Universității de Medicină și Farmacie din Iași (România), scurt timp președinte al SMN, a fost pregătit și la University College din Londra sub coordonarea directă a profesorului Sir Grafton Elliot Smith (1871-1937), nu doar un anatomist și antropolog remarcabil, ci și un egiptolog recunoscut. Potrivit lui Elliot Smith, așa cum a subliniat Popa, civilizația universală s-ar fi născut în Egipt și s-ar fi răspândit apoi în teritoriile Europei de Est și de Vest.

La rândul lor, doi iluștri medici români au acordat o atenție deosebită civilizației egiptene antice: Dr. Constantin Ion Istrati și Dr. Constantin Daniel. Ieșirea susținută la lumină a „Egiptului lor interior” și dezvăluirea poate unei mentalități magice înnăscute le-au marcat personalitatea și alegerile științifice. Dr. Istrati era preocupat în special de alchimia culturală egipteană a arhetipurilor civilizației, în timp ce Dr. Daniel era pasionat de stăpânirea cheii lingvistice egiptene pentru gândirea umană antică și comportamentul medical. Ambii au contribuit foarte mult la dezvăluirea Egiptului antic specialiștilor și oamenilor de rând din propria lor țară și, în același timp, au evidențiat câteva posibile legături conceptuale între Egipt și modelele de gândire românești antice. Motivul răspândit la nivel mondial al șarpelui, cu liniile sale spiralate fluturând ritmic în arta egipteană și dacică, sugera cicluri dinamice interdependente ale forțelor macro și microcosmice

¹ Bogdan NA. *Societatea Medico-Naturalistă și Muzeu Istoric-Natural din Iași. 1830-1919. Documente, scripte și amintiri, culese și consemnate de N A Bogdan cu 45 portrete și 20 ilustrații*, Iași: Tipografia Națională, 1919, Tabel VIII.

vitale ale vieții și morții și a fost ușor de recunoscut în steagul în formă de dragon dacic, printre alte simboluri asemănătoare șarpelui. Pe lângă arhetipurile și metafoarele cosmogonice, modelele antropogenetice au transmis informații cu privire la inițierea preoților-vindecători și a zeilor daci în templele egiptene. În secolul al XIX-lea, într-adevăr, căutându-și strămoșii, de unde și identitatea lor, oamenii de știință români moderni i-au găsit pe getodaci și presupusele lor relații apropiate cu Egiptul, sursă a înțelepciunii umane secrete capabilă să facă minuni^{2,3,4,5}.

Prof. Dr. Constantin I. Istrati (1850-1918). Viața și coordonatele sale științifice

Constantin I. Istrati (Fig. 2a) s-a născut într-o familie de moldoveni la 5 septembrie 1850, la Roman (Județul Neamț, România) și a murit la 17 ianuarie (17/29 ianuarie-stil nou/vechi), 1918, la Paris (Franța). Tatăl său, Ion Istrati, urmaș de răzeși, a lucrat ca mare funcționar la Iași, în timp ce mama sa, Maria Capșa-Istrati, fiica banului Vasile Capșa din Roman, fire delicată, educată și distinsă, a jucat un rol major în instruirea și formarea copiilor lor. După primii ani petrecuți la Radomirești, lângă Bacău, a ajuns la Roman, unde a studiat la Școala Publică și la Pensionul Meitzer. Vorbea destul de bine germană și franceză, dar a fost atras cu pasiune de Științele Naturii. Apoi, Istrati a urmat studiile la Iași, la Academia Națională. Comportamentul inadecvat pe care îl avea se solda ades cu zile de carceră chinuitoare, ceea ce l-a făcut să îl roage pe Dr. Carol Davila, aflat în vizită la Academia Mihăileană în noiembrie 1869, să îl ia la București. Inspirându-i încredere, Davila l-a invitat pe tânărul Istrati la București, oferindu-i și biletele de tren necesare. La București, Constantin Istrati a trecut ca elev al Școlii Naționale de Medicină și Farmacie, creată și condusă de Davila, școală ce și-a încetat existența în 1870. În 1870, în urma unui concurs de succes, Constantin Istrati a intrat student la prima Facultate de Medicină din România, fondată la București de același Dr. Carol Davila în 1869. În iunie 1871, chiar dacă era doar student, Constantin Istrati lucra deja în Armată, ca subchirurg militar, iar în toamna anului 1871 s-a înscris și la Facultatea de Științe a Universității din București. La 1 aprilie 1872, prin concurs, a devenit deja ajutor asistent, lucrând în Laboratorul de Chimie coordonat de Dr. Alfred Bernath Lendway, un cunoscut specialist, colaborator fidel al lui Davila, cel care era titularul Cursului de Chimie Medicală al Facultății. În 1873 Istrati a promovat bacalaureatul științific, iar în 1875 a fost admis ca intern al spitalelor din București. Și-a luat diploma de doctor în medicină și chirurgie la 20 iunie 1877 cu o teză mai aparte, despre „Cremațiunea cadavrelor”. A participat apoi, ca medic militar, la Războiul de Independență al României (1877-1878). Era alături de medici precum Carol Davila și Zaharia Petrescu, între alții. A fost șeful secției a III-a a Crucii Roșii Române, spre sfârșitul Războiului, primind înalte distincții: ordinul „Steaua României” cu spade, titlul de membru onorific al Crucii Roșii belgiene și medalia „Sfânta Ana” (Rusia) și ordinul Medjidia (Otoman).

Interesul pentru chimie îl copleșea. În 1879 Istrati a propus un curs de Chimie Legală pentru studenții la Me-

dicină din București și i s-a permis să îl țină. În 1882, a plecat în Franța și, după un studiu de trei ani în Franța cu profesorii Adolphe Würtz și Charles Friedel, a luat doctoratul la Facultatea de Chimie în 1881. Din 20 septembrie 1883, a fost profesor de fizică la Școala de Poduri și Șosele din București, iar în 28 martie 1885 a devenit și doctor în chimie.

Istrati a fost un colaborator constant și apropiat al doctorului Carol Davila și l-a înlocuit pentru cursurile de chimie medicală, ori de câte ori era nevoie. Dr. Istrati a predat atât chimie, cât și fizică, și a întemeiat școala de chimie organică la Universitatea din București, unde a fost un profesor renumit. În 1891, a scris un „Curs elementar de chimie pentru elevii de liceu și candidații la bacalaureat”, prefațat de fostul său magistru parizian, Ch. Friedel, manual tradus curând deopotrivă în franceză și spaniolă. Se relatează că, la acel moment, după cursul său se învăța în numeroase liceele din Mexic.

În calitate de chimist, în 1889 a fost numit vicepreședinte al *Congresului Internațional de la Paris pentru Nomenclatura Chimică* și apoi membru permanent al Comisiei de Nomenclatură. Între 1897-1899 și în 1911 a fost decan al Facultății de Științe. În 1913 a publicat un „Studiu privind o nomenclatura generală în chimia organică”, prin care sa probat modul în care a contribuit la stabilirea denumirilor științifice internaționale comune în chimie. Cercetător dedicat, Istrati a identificat o nouă clasă de coloranți, constând din derivați halogenați ai benzenului pe care i-a numit „franceine”, mărturisind omagiul său adus Franței. Din plopul din Lombardia, Dr. Istrati a izolat o substanță nouă, pe care a numit-o «friedelină», de la numele profesorului său, «Friedel». Concomitent, a investigat amănunțit bogățiile minerale ale României, precum sarea, petrolul, chihlimbarul, ozokeritul.

În 1889, Dr. Istrati a primit medalia de aur a *Expoziției Internaționale de la Paris* pentru descoperirea franceinei. Grație rezultatelor sale notabile, a fost ales membru corespondent (1889), ulterior membru titular (1899) și în cele din urmă președinte (1913-1916) al Academiei Române. A fost membru al unor renumite societăți străine de chimie, precum cele din Paris și Berlin, dar și al onorantei Societăți de Medici și Naturaliști din Iași, încă din 1887.

Constantin Istrati nu a s-a remarcat doar ca om de știință, ci și un om politic proeminent, care s-a străduit să-și servească poporul și țara ca ministru Lucrărilor Publice (11 aprilie 1899 – 9 ianuarie 1900), ministru al Cultelor (1900) și apoi ca ministru al Agriculturii, Industriei, Comerțului și Domeniilor Publice (26 februarie – 12 martie 1907; 1916-1917), activând în ambele guverne conduse de George Gr. Cantacuzino și I.I. C. Brătianu.

În această din urmă funcție a înființat marele Parc Carol I din București, inaugurat în 1906. În 1912, a fost ales primar al Bucureștiului și a făcut pași eficienți în direcția îmbunătățirii condițiilor de igienă și sănătate publică. Dr. Istrati a fost totodată interesat în mod deosebit de balneologie și hidroterapie, înființând centre hidroterapeutice în București și Sinaia. Printre prietenii și anturajul său s-au numărat oameni de știință de înaltă reputație, chimiști, medici, matematicieni, filologi și istorici iluștri, dar, în egală măsură, scriitori, artiști, pictori valoroși din România și din străinătate. Celebru chimist rus Dmitri Mendeleev a fost unul dintre ei.

2 Dan Dana, *Zalmoxis de la Herodot la Mircea Eliade: Istorie despre un zeu al pretextului*, Ed. Polirom, Iasi, 2008, pp: 82-83, 185.

3 Zoe Petre, *Practica nemuririi: o lectură critică a surselor grecești referitoare la geți*, Ed. Polirom, Iasi, 2004, pp: 237, 299.

4 *Ibidem*, p.163.

5 Nicolae Densușianu, *Dacia Preistorică*, Ed. Arhetip, București, 2002, pp: 914-939.

Ca om de știință reprezentativ al timpului său, Istrati a dezvoltat mai întâi o gândire ateistă materialist-naturalistă și s-a angajat în lupta împotriva energetismului și agnosticismului generate de progresele recente ale fizicii. Cu toate acestea, până la sfârșitul vieții, a abandonat această atitudine și s-a transformat într-un fideist. Oricum, în Cuvântări, susținea convergența necesară dintre religie și știință. De-a lungul întregii sale cariere, din 1869 până în 1916, Dr. C.I. Istrati a fost autor a circa 128 de lucrări, constând în cărți și articole științifice scrise în limbile română și franceză. Personalitate multiplă, a dezvoltat o activitate socială extrem de intensă în domeniul medicinei, culturii și științelor aplicate. Profesorul Istrati a înființat la București *Societatea Română de Științe*, în 1890, unde, după poziția de președinte, a fost secretar perpetuu, iar, la Iași, *Asociația Română pentru Înaintarea și Răspândirea Științelor* în 1902. Între 1892 și 1896, C.I. Istrati a condus *Buletinul Societății de Științe Fizice*, care reprezenta prima formă a publicației *Bulletin Mathématique de la Société des Sciences Mathématiques de Roumanie*. În 1900 a participat la Expoziția Universală de la Paris, unde a fost răsplătit cu Legiunea de Onoare în grad de comandor. Ulterior a primit Legiunea de Onoare și în grad de Mare Ofițer. În țară, în 1903, a organizat la București *Expoziția Internațională de Științe Pure și Aplicate* și, în 1906, a fost comisar general al *Expoziției Generale Române* din 1906, ce a celebrat 1800 de ani de la cucerirea Daciei de către împăratul Traian în anul 106, 40 de ani de la venirea în țară a lui Carol I (1866) și 25 de ani de la proclamarea Regatului României în anul 1881.

A prezidat și Asociația Latină, ce viza strângerea relațiilor dintre țările cu populație de origine.

În toamna anului 1917, în cursul Primului Război Mondial, Dr. Istrati a plecat în Franța, împreună cu un grup de profesori universitari, pentru a susține acolo, în capitala Franței, interesele naționale ale României. În acele momente decisive, premergătoare încheierii marii conflagrații, lupta pentru realizarea idealului de unitate românească a fost o prioritate. Din nefericire, la Paris, starea de sănătate a lui Istrati s-a înrăutățit și, în ciuda ajutorului dat de familia sa iubită și prieteni, la 17 ianuarie 1918, a murit.

Fiica lui Constantin I. Istrati, Maria, a fost căsătorită cu Dr. Gheorghe Z. Petrescu, primul conferențiar de istoria medicinei la Facultatea de Medicină din București. Medic militar, Dr. Gh. Z. Petrescu a participat la Războaiele Balcanice și la Primul Război Mondial. Era fiul Generalului Dr. Zaharia Petrescu, profesor de farmacologie și terapeutica medicală la București, domeniu în care a publicat un număr de manuale. O altă fiică, Elena, s-a căsătorit cu Dr. Constantin Levaditi, vestitul inframicrobiolog de elită.

Dr. Istrati, colecționar de antichități și istoric pasionat al țării sale

Remarcabil medic, chimist și conștiință civică, om de știință și patriot polivalent, președinte al Academiei Române, Constantin Istrati a fost și un pasionat colecționar de antichități. Colecțiile sale au inclus câțiva idoli asemănători lui Osiris, vestita zeitate egipteană antică, și diverse obiecte de lut găsite în România, în celebrele situri neolitice de la Cucuteni (5508-2750 î.Hr.), în Moldova, în timp ce alte piese proveneau din Oltenia și Dobrogea. Investigată și de renumitul egiptolog francez Gaston Maspero (1846-1916), originea uneia dintre aceste statuete

de tip egiptean nu a putut fi explicată în mod satisfăcător. I s-a atribuit o origine feniciană sau greacă, desi idolul din lut ars părea să aparțină unei perioade mult mai timpurii. Astfel de statuete ar fi putut fi în concordanță cu credințele nemuririi, apreciate de egipteni ca favorizând supraviețuirea sufletului. Ar fi acționat ca suport material pentru spirite și energii vitale. În plus, după ce a văzut mumia lui Ramses IV la Cairo, Prof. Dr. C.I. Istrati a concluzionat că locuitorii Carpaților erau înrudiți antropologic cu egiptenii antici.

Într-un fel, ipoteza sa se întâlnea cu relatările care notau că Zalmoxis, zeul dac, s-ar fi inițiat în ale științelor în Vechiul Egipt, episod consemnat și de Strabon, de pildă, cu ecou poetic și în „Creanga de aur” (1933), romanul scriitorului Mihail Sadoveanu, care vorbea de astfel de legături tainice.

Profund fascinat de teoria istoricului și juristului Nicolae Densușianu (1846-1911), membru corespondent al Academiei Române, cu privire la semnificația legendelor locale osiriene, Constantin Istrati a editat cu entuziasm și a prefațat amplu cartea controversată a acestui savant român intitulată „Dacia preistorică”, apărută postum (1913). Atunci când Nicolae Densușianu (Fig. 2b) a murit în 1911, doar 1120 de pagini din „Dacia preistorică” a acestuia fuseseră tipărite.

Fig. 2a: Dr. Constantin I. Istrati

Fig. 2b: Nicolae Densușianu

Întreaga carte cuprindea 1152 de pagini și nu avea niciun studiu introductiv sau concluzii finale, care fuseseră lăsate de autor doar ca note neterminate. La solicitarea executorului testamentar al lui Nicolae Densușianu, Prof. Istrati, un fost prieten apropiat al istoricului, a scris prefața la această lucrare impresionantă, dar în mare măsură imaginară, și a editat-o integral. Profesorul Istrati, pe atunci președinte al Academiei Române și ministru al Cultelor și Instrucțiunii Publice, a fost fascinat de capodopera lui Densușianu „Dacia preistorică”, publicată în cele din urmă, pentru prima dată în 1913. Se deschidea cu o prefață, real studiu introductiv, de 114 pagini, semnată de Dr. Constantin Istrati, editorul volumului.

Legături mitice între Egipt și Dacia preistorică

În prefața sa la „Dacia preistorică”, Dr. Istrati a conturat legenda menționată de Densușianu, potrivit căreia Osiris luptase împotriva fratelui său Typhon-Set de-a lungul fluviului Dunărea de Jos (vechiul Istru). Movilele comemorative ale lui Osiris împreună cu uriașa brazdă „geologică” a lui Novac/Ostrea, adică Osiris, amintesc oamenilor această bătălie legendară până astăzi. Fiul lui Saturn-

Zalmoxis, Novac/Ostrea/Osiris era considerat împărat al evreilor, un fel de rudă uriașă. Acel moment mitic ar fi marcat împărțirea fundamentală a activităților umane primordiale între agricultură și pășunat. Istrați a publicat, de asemenea, imaginile a șapte idoli de bronz de tip egiptean, majoritatea ilustrând-o pe Osiris, și cea a unui fragment de teracotă dintr-o barcă rituală folosită în cultul lui (Fig. 3).

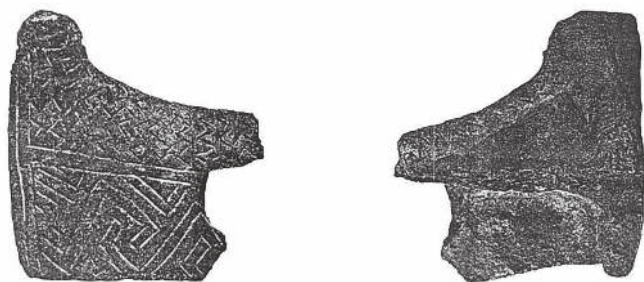

Fig. 3: Fragmente de teracotă (laturile exterioare/interioare) ale unei bărci rituale a lui Isis găsite la Barzea (Oltenia)

Multe dintre aceste descoperiri, descoperite întâmplător, fuseseră cumpărate fie de Dr. Constantin Istrați, fie de mama sa, Maria Capșa-Istrați, și au servit pentru expoziția personală, ulterior donată Muzeului „Dr.C.I. Istrați” înființat la Drobeta-Turnu-Severin, în 1924. Această moștenire a fost transferată la Muzeul Regiunii Porțile de Fier la începutul anilor 1950, unde o mare parte din fosta colecție Istrați-Capșa se păstrează și acum, deși stă mai mult închis, în secția de profil arheologic a Muzeului fiind mereu în reamenajare.

În diferite articole, Istrați a prezentat figurine antropomorfe din lut, descoperite la sfârșitul secolului al XIX-lea, în situl arheologic neo-eneolitic de la Cucuteni (Județul Iași). Aceste piese au fost vândute doctorului Istrați de către Nicolae Beldiceanu, membru al Societății de Medici și Naturaliști din Iași care, susținut de asociația științifică pomenită, efectuase în 1884 primele săpături în așezarea neolitică Cucuteni, aparținând culturii Cucuteni-Trypillia. În 1885, Beldiceanu a publicat lucrarea „*Antichitățile de la Cucuteni*”.

Parte din figurinele din lut aparținând culturii Cucuteni, ca și idolii de tip egiptean, care au supraviețuit timpului și dezastrului istoric, sunt încă păstrate în colecția Dr. C.I. Istrați.

Din păcate, precizarea contextului arheologic exact al descoperirii tuturor acestor obiecte este extrem de dificil de realizat astăzi⁶. Cu toate acestea, se admite, în general, că locurile în care au fost găsite statuete, cum ar fi, de exemplu, Cucuteni, aparțin unor civilizații mai vechi decât perioada în care relațiile dintre triburile preistorice dacice și lumea mediteraneană au început să se dezvolte. În 1912, Constantin Istrați a raportat și Academiei Române date referitoare la piesele arheologice de tip egiptean din colecția sa (Fig. 4-6) și interpretarea acestora⁷.

Pasionat de cunoaștere și de istorie, a adus contribuții importante, privind constant înspre înaintașii ce i-au servit de model (Fig. 7, 8). A fost mereu însuflețit de „dorința

Fig. 4: Osiris găsit la Constanța-Tomis⁸

Fig. 5: Osiris găsit sub Muntele Cozia Mountain⁹

Fig. 6: Idoli de tip egiptean găsiți la Cucuteni¹⁰

de a munci, dorința de a face ca și Țara noastră să producă ceva pe calea științifică, iată într-adevăr ideea primordială care a fost călăuză întregii vieți a aceluia a cărui memorie sărbătorim astăzi cu sufletul cernit. Această idee se potrivea de minune cu caracterul și însușirile mult regretatului nostru scump coleg” – așa cum mărturisea acad. Ștefan C. Hepites. Purtat de această dorință a făptuit toate aceste mărețe începuturi în propășirea științei în România¹¹. Cu adevărat, ca și în cazul cărturarului Gheorghe Asachi, „amorul care naște din virtute este nemuritor”¹².

Din virtute și cu dragoste a slujit totodată Comisia Monumentelor istorice, care dădea tiparului un necrolog edificator în propriul Buletin¹³:

„Grelele zile cauzate de război, în cursul căruia s-a întrerupt apariția acestei publicații, ne-au împiedicat de a face cunoscut trecerea la cele veșnice a doctorului C.I. Istrați. Savantul doctor C.I. Istrați, a cărui înclinare spre istorie se manifestă prin frumoasele pagini consacrate lui Béchamp,

8 Ibidem, p. LXVI.

9 Ibidem, p. LXIX.

10 Nicolae Densușianu, [Prehistoric Dacia], *Arhetip...*, pp. LXVII-LXVIII.

11 Șt. C. Hepites. Doctorul C. I. Istrați, Secretarul Perpetuu al Societății de Științe din București. *Buletinul Societății Române de Științe București-România / Bulletin de la Société Roumaine des Sciences Bucarest-Roumanie*, 1922, vol.25; nr. 1/6: 27-39.

12 C.I. Istrați, *Din trecutul nostru*, București: Albert Baer, 1909.

13 ••• Dr. C.I. Istrați. Necrolog. *Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice*, Craiova: Ed. Ramuri, 1924, nr. 41: 143.

6 Marin Iulian Neagoe, *Reprezentări antropomorfe neolitice și eneolitice în colecția Muzeului Regiunii Porților de Fier*, Drobeta-Turnu Severin, 2005, 19-30.

7 C.I. Istrați. Comunicări arheologice, *Analele Acad. Rom. Mem. Secț. Științifice*, 1912, t. XXXIV, nr. 12:131-143 & 7 stampe.

Alexie Marin, Aman, Davila, Bisericii lui Ștefan cel Mare¹⁴ și mai ales prin organizarea expoziției retrospective din 1906 și a muzeului său personal, ce reprezintă toate fazele de dezvoltare ale poporului nostru, de la preistorie până la amintirile rămase de la Alecsandri, fu ales Președinte al Comisiunii la 16 octombrie 1913, după moartea lui Ion Kalinderu. Sub îndemnul inimii sale calde și patriotismului său luminat, Comisiunea își continuă lucrările până la evacuarea Bucureștiului în toamna anului 1916. La 20 februarie 1918, în grelele ceasuri ale hotărârilor de la Buftea, el se stingea de durere la Paris el care fusese unul din protagoniștii intrării României în războiu.”

Fig. 7: C. I. Istrati, O pagină din istoria contempurană a României din punctul de vedere medical, economic și național, București: Tipografia Alesandru A. Grecescu, 1889. VIII, 499 p.

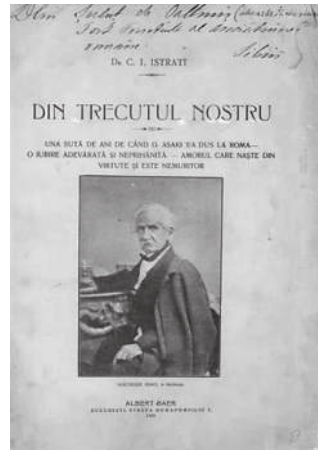

Fig. 8: C. I. Istrati, Din trecutul nostru, București: Albert Baer, 1909, 63 p.

O statuie a savantului, datorată lui Oscar Späthe, vechează la intrarea în Parcul Carol din capitală, iar un bust, sculptat de Raffaello Romanelli, îi străjuiește mormântul la Cimitirul Bellu din București.

Dr. Constantin Daniel (1914-1987). Opera de răspândire a civilizației egiptene antice în România

Constantin Daniel s-a născut la Paris la 4 iulie 1914, într-o veche familie de intelectuali originari din Craiova, ca fiu al doctorului Alexandru Daniel, cunoscut urolog cu studii și doctorat la Paris, și al Elenei Vălimărescu, fiica diplomatului (ambasador) și juristului Constantin Vălimărescu. A mai avut un frate, Alexandru. S-a bucurat de o copilărie fericită și a primit o bună educație. În consecință, Constantin a fost un elev strălucit și harnic, luându-și baccalaureatul în Franța, la Liceul „Lakanal” din Sceaux-Hauts-de-Seine (Paris).

Revenit în țară în 1934, a absolvit la București Facultatea de Medicină, în 1941, și Facultatea de Litere și Filosofie, în 1948. Teza sa de doctorat în medicină s-a ocupat de o problemă medicală acută în România, la acel moment tratamentul neuro-sifilisului și aplicarea impaludației terapeutice, preconizată de laureatul Nobel din 1927 pentru această metodă, psihiatrul austriac Julius Wagner Jauregg. Trebuiau însă evitate tulpinile de țânțari rezistente. Dani-

el și-a prezentat „Contribuțiile la studiul infecției cauzate de *Plasmodium ovale*”, rezumând rezultatele investigației sale atente pe 240 de pacienți. O scurtă, dar consistentă, abordare medico-istorică deschidea teza de doctorat. Cumva, povestea începuse tot nu prea departe de „Sumer, când, în 1914, Ahmet Emin fusese primul care a descris, în sângele unor pelerini care se întorceau dinspre Marea Roșie, un parazit având caracteristici comune cu *Plasmodium vivax*. Încă de student a făcut parte din Comitetul de Redacție al revistei de tradiție „Spitalul”.

Facultatea de Filosofie, Dr. Constantin Daniel a absolvit-o cu o teză de sociologie, coordonată de remarcabilul specialist român, Acad.Prof. Dr. Dimitrie Gusti, președinte al Academiei Române în 1944. În 1944 a publicat și o încercare de patografie a lui Alexandru Vodă Lăpușeanu. La Facultatea de Litere și Filosofie din capitala României, Constantin Daniel a întâlnit profesori celebri precum Mircea Eliade, cunoscutul istoric al religiilor, Mircea Vulcănescu, filosof, filolog și sociolog valoros, Meyer Halévy, excelent profesor de limba ebraică, și Aram Frenkian, un distins profesor care l-a învățat limba egipteană antică.

Încă din 1937, Constantin Daniel și-a început activitatea la Spitalul „Gheorghe Marinescu”, fiind intern în cel mai mare spital de boli psihice și nervoase din București. A fost promovat preparator, apoi asistent la catedra de psihiatrie, unde, până în 1946, a colaborat cu Prof. Dr. Petre Tomescu, eminent om de știință, dar depotrivă om politic și ministru al sănătății.

Totuși, în 1949, din motive politice, Daniel a fost nevoit să se retragă din viața medicală publică și din cariera didactică. Pe tatăl său, Dr. Alexandru Daniel (1882-1964), luptător în Marele Război, Guvernul comunist l-a deportat, confiscându-i toată averea.

Timp de aproape 19 ani, Constantin Daniel nu a mai putut practica medicina, dar s-a putut răsfața cu analizele sale despre Orientul Antic. Fără îndoială, în acest interval a reușit să aprofundeze cunoștințele despre limbile și culturile Orientului Antic. Și-a extins apoi cercetările chiar și la cultura indiană antică, trecând înspre Extremul Orient (*Orientalia Mirabilia*).

Abia după 1967, doctorului Daniel i s-a permis să-și reia pe deplin activitatea medicală, întâi ca psihiatru la Spitalul Poștelor, iar mai târziu, la Policlinica Batiște, unde arămas până la sfârșitul vieții. În egală măsură, a început să publice sinteze despre civilizațiile orientale. Tradițiile egiptene, sumeriene, asiro-babiloniene, feniciene, hitite, ebraice au fost, una câte una și toate împreună, descrise temeinic, prin principalele lor trăsături, clar indicate de Constantin Daniel (Fig. 9). A cooperat cu Ion Acsan în unele traduceri din egipteana veche.

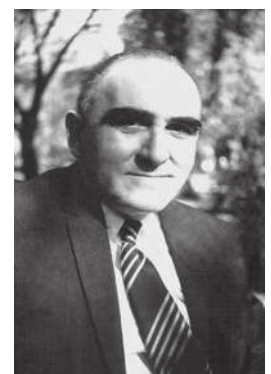

Fig. 9: Dr. Constantin Daniel

14 O altă lucrare era, de exemplu: *Cetatea Hotinului*, Analele Academiei Române, 1912, t. XXXIV, Mem. sect. științifice.

Autorul a colaborat de asemenea, la volumul intitulat *Istoria Medicinii Universale*, editat în 1970 de Prof. Dr. Valeriu Bologna, istoric de prim rang al medicinei românești, președinte al Societății Române de Istoria Medicinii și vicepreședinte al Societății Internaționale de Istoria Medicinii (1964-1970). Dr. Daniel a contribuit direct la această reprezentativă carte, semnând capitolele referitoare la medicina mesopotamiană și medicina ebraică.

În același timp, Dr. Daniel a fost membru activ al Societății Române de Istoria Medicinii și, din 1976, membru al Uniunii Scriitorilor din România.

După „reabilitarea ideologică” din 1964, în calitate de cercetător psihiatru a abordat o mulțime de subiecte interesante, care au preocupat lumea medicală a epocii sale. A acordat atenție deosebită psihologiei medicale și medicinei psihosomatice la femei și a scris pe aceste teme. O analiză de pionierat în specialitatea sa, realizată împreună cu Vasile Văleanu, a fost *Psihosomatica feminină* (Editura Medicală, 1977).

Dar, mai presus de toate, Constantin Daniel și-a făcut un nume de reputat specialist în antichitatea Orientului Mijlociu. Deși alți specialiști în domeniu i-au adus o serie de critici, cert este că în anii 1970-1980 era autirul cel mai popular și mai prolific, prin care mulți români s-au familiarizat cu acest areal de cultură și de gândire umană. Stăpânind în bună măsură limbi orientale antice, precum dialectele egiptene, asiro-babiloniană (akkadiană), ebraica, aramaica și copta, pe lângă slavonă, greaca veche și latina, franceza modernă, engleza, germana și rusa, a tradus texte relevante din scrieri originale, le-a explicat și publicat însoțite de note documentate și detaliate, de comentarii, imagini semnificative și bibliografii bogate.

Maat, zeița egipteană care personifică adevărul și dreptatea, corespundea, potrivit lui C. Daniel, ideii indiene de *dharma*. A fost același concept central al civilizațiilor tradiționale care afirmă că omul nu este niciodată o ființă complet independentă sau liberă, ci trebuie să se supună întotdeauna regulilor morale revelate de zei care îi permit să aibă o viață prosperă și sănătoasă. Pantheonul antic, în fapt, urmărește să protejeze sănătatea și viața. A scăpa de ignoranță însemna exact să fie cunoscute puternicele legi morale care ordonau, structura universul, inclusiv lumea umană, sub semnul echilibrului sanogenetic cosmic.

Fără îndoială, în ultimele trei decenii ale secolului XX, Dr. Daniel a popularizat intens date riguros verificate, referitoare la Egiptul Antic și la alte vechi culturi și civilizații orientale. De fiecare dată când descoperirile păreau suficient de fiabile, el a încercat să identifice posibile legături între Egipt, Grecia și chiar Dacia, România de azi. Constantin Daniel a fost chiar comparat cu Gaston Maspero, celebrul cercetător orientalist care, la începutul secolului XX, a avut ambiția de a realiza o istorie generală a popoarelor antice orientale. El a folosit argumente lingvistice și arheologice împreună cu analogii pentru a descifra misterele tăcute ale celor dispăruți, dar continuă și constant reînnoite, metamorfozate, vechi realități umane și coordonate fundamentale ale omenirii, care au fost definite în primul rând de civilizațiile din Orientul Mijlociu. Bazându-se atât pe documente, cât și pe referințe actualizate, pe date filologice și filosofice comparate, Constantin Daniel a formulat și dezvoltat cu acuratețe ipoteze de lucru originale (**Fig. 9**). Construindu-și propria hermeneutică, el a contrazis uneori interpretările clasice anterioare,

precum cele referitoare la papirusul sapiențial Insinger. Printre papirusurile pe care le-a tradus în română unele erau, într-adevăr, medicale. Dar, deși evidențiază mereu cu predilecție aspecte medicale, investigațiile sale nu s-au concentrat niciodată exclusiv asupra acestora, extinzându-se cu mult dincolo de problemele stricte ale istoriei medicinei.

Principalele scrieri ale doctorului Constantin Daniel

Perspectiva culturală a doctorului Daniel a cuprins cu generozitate diverse subiecte. Volumul său *Orientalia Ægiptiaca*, de exemplu, a inclus studii despre interzicerea magică a fierului în Egipt și temeurile sale sociale și politice; cărțile gnostice descoperite în Egiptul antic; influențe egiptene asupra culturilor mediteraneene; etimologia termenului *philosophia*; enigmele manuscriselor de la Marea Moartă; Filon din Alexandria și esenienii; mențiunile semnificative ale Esenienilor Mării Moarte; enigma numărului Fiarei și a procuratorului Gessius Florus; poeziile proto-fenicene din Ugarit; o mărturie despre anticul cult al lunii din Atena; prima dragoste „amoroasă”; persecuția lui Firdusi și izvorul secret al epopeii sale.

Principalele titluri bibliografice ale lui Constantin Daniel cuprind: *Figuri ilustre ale Antichității*, Editura Tineretului, București, 1967 (coautor); *Gândirea egipteană antică în texte* (colecția Bibliotheca Orientalis), Editura Științifică, București, 1974; *Civilizația Egiptului Antic*, Editura Sport-Turism, București, 1975; *Maxime, propoziții și aforisme ale Egiptului Antic*, Editura Albatros, București, 1975; *Orientalia Ægiptiaca*, în *Orientalia Mirabilia*, vol.I (colecția Bibliotheca Orientalis), Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1976; *Faraonul Kheops și vrăjitorii*, în *Povești ale Egiptului Antic*, Editura Minerva, București, 1977 (coautor); *Civilizația Feniciană*, Editura Sport-Turism, București, 1979; *Arta egipteană și civilizațiile mediteraneene*, Editura Meridiane, București, 1980; *Scripta Aramaica* (Colecția Bibliotheca Orientalis), Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1980; *Civilizația Asiro-Babiloniană*, Editura Sport-Turism, București, 1981; *Tăblițele de lut – Scrieri ale Orientului Antic*, Editura Minerva, București, 1981 (coautor); *Civilizația Sumeriană*, Editura Sport-Turism, București, 1983; *Pagini de gândire militară universală*, Editura Militară, București, 1984; *Cultura spirituală a Egiptului Antic*, Editura Cartea Românească, București, 1985; *Pe urmele civilizațiilor antice*, Editura Sport-Turism, București, 1987.

La moartea sa au rămas câteva manuscrise. Unul prezenta „Kabala și literatura ei aramaică”, apărând postum în Editura Herald, în 2009. Altul se ocupa de „Misteriile lui Zalmoxis”, din care se publicaseră doar fragmente în timpul vieții autorului, dar care s-a tipărit integral în câteva ediții postume, în Editura Herald: 2013, 2021. A treia carte postumă se intitulează „Esenienii și manuscrisele de la Marea Moartă”, Ed. Herald, 2022.

Din cele aproximativ 17 cărți, pe care le-a semnat în întreaga sa activitate, 11 oferă date pertinente referitoare la Egipt. În plus, de mulți ani, încurajând predarea și cercetarea orientalistă, Constantin Daniel coordonase *Studia et Acta Orientalia*, un jurnal anual care apăruse cu anume regularitate până în anii '70.

Dr. Constantin Daniel, acest psihiatru specialist foarte uman, expert iatro-istoric și reputat orientalist, a reușit să transforme documente aride, cu un aparat critic impre-

sionant, în cărți de succes, best seller-uri, fără a le diminua valoarea strict științifică. Autorul a ajuns să devină un simbol, iar numele său, sinonim al studiilor orientale antice și mai ales al studiilor egiptologice din România deceniilor 1960-1970.

În 1989, la doi ani de la moartea sa și de la căderea regimului comunist în țara sa, străzii din București unde a petrecut ultimii ani din viață i s-a dat numele său.

Preotul Prof. Athanase Negoită, semitolog recunoscut, afirma despre Constantin Daniel, cu care colaborase, că „a fost unul dintre cei mai autentici *qumranologi*. Deși doctor în medicină (și ce medic!), era un magistru și în orientalistica antică. Studiile sale (...) l-au confirmat ca un mare savant.”

Cărturari emblematici

Ilustrând două epoci diferite din istoria modernă, atât de încercată a României, Dr. Constantin I. Istrati și Dr. Con-

stantin A. Daniel au întruchipat convingător trăsăturile umaniste și angajamentul socio-cultural care conturează tiparul clasic al medicului de odinioară, bun profesionist, rafinat cărturar, devotat semenilor, luptător. Profund fascinați de originile omenirii și civilizației, de preistorie și antichitate, ambii au încercat să dezvăluie arhetipuri conceptuale pe care popoare de diverse mentalități, din diverse epoci și zone ale lumii, le-au împărtășit încă de la începutul vieții umane terestre. Investigate pe mai departe, modelele personalităților lor și moștenirile transmise peste generații ar putea, cu siguranță, să inspire încă idei valabile, să deschidă perspective mai largi, dispunând parțial uitarea entropică a contemporanilor și contracarând dimensiunea tehnologizantă și pragmatică dominantă a medicinei zilei. Poate că medicina holistică ori integrativă spre care se tinde, în relație cu variatele forme de artă, cunoaștere și creație, ar putea regândi termenii unui narativ profesional mai bogat axiologic, binefăcător și dătător de renăscută speranță.

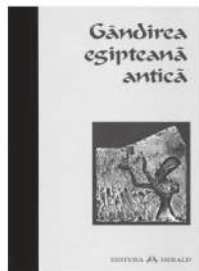

Fig. 10

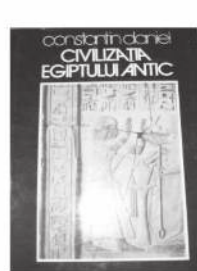

Fig. 11

Fig. 12

Fig. 13

Fig. 14

Fig. 15

Fig. 16

Fig. 17

Fig. 18

Fig. 19

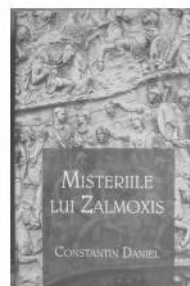

Fig. 20

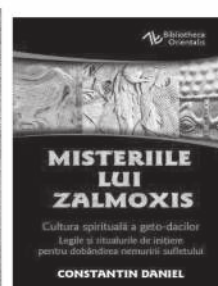

Fig. 21

Fig. 10: Constantin Daniel. Gândirea Egipteană antică, ediția a II-a, 2008 (prima ediție, 1974).

Fig. 11: Constantin Daniel. Civilizația Egiptului Antic, 1975.

Fig. 12: Constantin Daniel. Cultura spirituală a Egiptului Antic, 1985

Fig. 13: Constantin Daniel. Civilizația feniciană, 1979

Fig. 14: Constantin Daniel. Pe urmele vechilor civilizații, 1980

Fig. 15: Constantin Daniel. Civilizația Asiro-Babiloniană, 1981

Fig. 16: Constantin Daniel. Scripta Aramaică, Ediția I, 1980, ediția a II-a, 2008.

Fig. 17: Constantin Daniel. Tăblițele de lut – Scrieri ale Orientului

antic, București (coautor), ediția a II-a, 2008 (ediția I: 1981).

Fig. 18: Constantin Daniel. Civilizația Sumeriană, 1983

Fig. 19: Constantin Daniel. Kabala și literatura ei aramaică, 2009. Carte editată postum

Fig. 20: Constantin Daniel. Misteriile lui Zalmoxis – Cultura spirituală a geto-dacilor. Legile și ritualurile de inițiere pentru dobândirea nemuririi sufletului, ediția I, 2013, ediția a II-a, 2021. Carte editată postum

Fig. 21: Constantin Daniel. Esenienii și manuscrisele de la Marea Moartă, Ed. Herald, 2022.

Carte editată postum

INTELIGENȚA ARTIFICIALĂ ȘI SFÂRȘITUL UMANITĂȚII

Dr. Valeriu Lupu, Vaslui

Introducere

Încercând o definiție a Bioeticii – știință care implică raporturile omului cu natura materială (inanimată) și natura vie – savantul român, Constantin Maximilian (fondatorul bioeticii și geneticii românești), afirma fără echivoc că: *"bioetica este un punct de întâlnire al tuturor acelor care urmăresc destinul uman supus presiunilor științei"*. Observația savantului este una corectă pentru că, în momentul când făcea această observație (anii 70 ai secolului trecut), știința, prin tehnologia la originea căreia se află, exercita deja o presiune asupra ființei umane prin crearea acelei dependențe de tehnologie în viața personală și socială a colectivităților umane. Dependența a devenit atât de intensă și extinsă, încât astăzi omul nu mai percepe viața obișnuită fără electricitate, fără rețele de comunicare publică (precum radioteleviziune, telefonie inteligentă, rețele sociale de comunicare), mișcare rapidă prin mijloace personale sau comune de transport și multe altele care satisfac *comodul fizic* (material) și *comodul mental* (cultural-spiritual), pe care omul zilelor noastre a ajuns să le caute cu obstinație, după cum observa filosoful Petre Țuțea.

A trebuit să treacă mai bine de un secol ca omul să-și dea seama că prin știința sa, a adus mari prejudicii naturii, care nu a întârziat să dea răspunsuri adecvate (încălzire globală, catastrofe naturale), toate ca rezultat al dezechilibrelor majore provocate de om echilibrului natural, existent în natură. Încă din anii 60 ai secolului trecut, Ellie Wolman, atrăgea atenția că *"este o greșală să se creadă că progresul științific este benefic pentru umanitate, deoarece creșterea cunoștințelor creează tot atâtea probleme pe cât rezolvă"*, confirmând astfel și afirmația paulesciană *"de altfel cu ignoranța sa de care cu greu își dă seama și cu modul său prea defectuos de a raționa, omul nu ar fi putut interveni în acte de o gingășie și o finalitate atât de minunate, fără să producă dezordinile cele mai grave"*.

Aserțiunile celor doi savanți aveau să se confirme cu asupra de măsură în a doua jumătate a secolului al XX-lea și în primele decenii ale secolului al XXI-lea, când știința, prin tehnologiile sale, a devenit parte din viața noastră, extinzându-se progresiv în cadrul celor trei etape ale evoluției sale; industrializarea secolului XIX-XX, revoluția tehnico-științifică în a doua jumătate a secolului al XX-lea și epoca informațională pe care o parcurgem astăzi. Interrelația a devenit atât de strânsă încât a creat acel grad de dependență fără de care nu mai putem vorbi astăzi de civilizație.

Impactul social al inteligenței artificiale

Din nefericire, toate aceste achiziții tehnico-științifice tind să dezlocuiască omul din tot mai multe activități tipic umane, pornind de la cele care îi asigură existența, până la cele creative. Deja, în multe domenii, există impresia inutilității prezenței umane, care a ajuns în situația de a fi dezlocuită, iar omul dezlocuit să fie mereu în căutarea unor modalități de adaptare și chiar de supraviețuire. Se poate spune astăzi, fără teama de a greși, că umanitatea suferă de o adevărată tehnomanie, fără să realizeze că aceasta este, de fapt, uzurpatoare pentru statutul omului și chiar pentru existența sa. Este epoca transumanistă prin care societatea umană pășește impetuoz către societatea postumană, în care tehnologia, deservită de inteligența artificială, va domina viața socială, omul devenind un asistat social sau un accesoriu mai mult sau mai puțin util în noua societate.

Cel puțin patru domenii, deja operante, vor modifica fundamental statutul omului în societatea transumană și mai ales postumană, care pun în discuție rolul său în rândul ființelor viețuitoare și chiar locul său pe scara acestei lumi. Aceste domenii, de care ne-am ocupat și cu alte ocazii (vezi Transumanismul – calea către societatea postumană) sunt; nanotehnologia, robotica, ingineria genetică și inteligența artificială, toate având ca subiect omul, toate cu implicații adânc reformatoare în viața omului contemporan, toate gândite a veni în sprijinul omului ca ființă și a condiției sale existențiale, cu scopul de a-l ajuta în sensul de a-i îmbunătăți confortul material, condiția fizică și psihointelectuală.

Între toate acestea, inteligența artificială face o notă distinctă prin faptul că se adresează facultăților superioare ale omului; memorie, conștiință, facultatea de a gândi, munci și judeca, exact domeniile prin care ființa umană face diferența față de restul lumii viețuitoare, pentru că inteligența naturală nu se regăsește decât la om a cărui suport material este neocortexul cerebral (emisferile cerebrale), absent sau rudimentar la celelalte ființe viețuitoare, iar ceea ce apare logic în comportamentul acestora nu este decât rezultatul activității instinctelor sau reflexelor condiționate.

Definierea inteligenței artificiale nu este una simplă, pentru că ea a trebuit să fie adaptată mereu la progresele făcute în domeniul informaticii și îndeosebi a roboticii, așa încât, de la definiția inițială până la definiția actuală, s-au parcurs pași importanți în paralel cu progresele extrem de rapide în domeniul ciberneticii. Definită inițial ca *"orice dispozitiv capabil să-și perceapă mediul și să efectueze operațiuni care să-i maximizeze șansele de a-și atinge obiectivele"*, aceasta s-a modificat odată cu noile calități pe care inteligența artificială le-a dobândit și care sună astfel *"capacitatea unui sistem de a interpreta corect datele primite sau stocate, de a învăța din aceste date și a folosi ceea ce a învățat de o manieră flexibilă pentru a-și atinge obiectivele, îndeplinindu-și astfel, sarcinile specifice"*.

Se utilizează deja trei tipuri de inteligență artificială în funcție de calitățile și posibilitățile pe care le are. Prima formă este cea cognitivă în care, prin capacitatea de stocare și procesare, depășește cu mult capacitatea cognitivă a creierului uman. Al doilea tip este cel care se inspiră din activitatea și reacțiile umane unde, alături de latura enunțată mai sus, asociază emoțiile și sentimentele umane, încât poate empatiza și chiar reacționa sentimental, în funcție de starea emoțională a interlocutorului. Al treilea tip, care poate proba conștiința de sine, percepția și sensibilitatea umană este pe cale să devină o realitate. Toate acestea au fost posibile datorită dezvoltării și perfecționării modelelor de învățare și algoritmilor care permit astăzi chiar inițierea unor acțiuni proprii cu scopul de a-și atinge obiectivele.

În plină epocă a dezvoltării inteligenței artificiale, aproape că nu există domeniu în care aceasta să nu se aplice (sub diferite forme), fie ea activitate domestică, industrială, socială, afaceri, management, sănătate, administrație publică, justiție și aplicarea legii, învățământ, cercetare etc.

Inteligența artificială și perspectivele momentului

Ultimele decenii aveau să aducă în câmpul dezvoltării inteligenței artificiale o nouă ramură, cea a inteligenței ar-

tificiale generative, capabilă să creeze și să producă conținut nou, bazându-se în special pe modele de învățare automată. Acest tip de inteligență artificială este capabil să dea soluții, să furnizeze idei, variante și să inițieze acțiuni ca răspuns la solicitarea utilizatorului, constituindu-se în adevărate structuri capabile să imite inteligența umană.

Prin ceea ce oferă ca posibilitate în sprijinul activităților umane, inteligența artificială în general și cea generative în special, reușește să facă viața oamenilor mult mai ușoară, prin faptul că preia sarcinile manuale și repetitive (obositoare și plictisitoare pentru om), înlătură aproape complet eroarea și greșala umană (atât de frecventă în activitatea umană), oferind rezultate de mare precizie și într-un timp record, crescând substanțial productivitatea muncii în industrie prin economie de materiale, forță de muncă, timp și bani. Ceea ce este și mai important, este faptul că acest tip de inteligență artificială oferă idei, soluții, prin urmare poate fi creativă și poate stimula inovația, totul depinzând de calitatea și actualitatea datelor introduse. De aici și limitele inteligenței artificiale în general, care țin efectiv de calitatea datelor introduse.

Riscurile utilizării inteligenței artificiale

În acest context, reaua credință în utilizarea rezultatelor (eventuala rea credință în utilizarea soluțiilor), manipularea populației, promovarea discriminării și chiar a activităților și acțiunilor antiumane, devin pericole iminente, dacă nu sunt deja. De aici a și pornit evaluarea posibilelor pericole în utilizarea inteligenței artificiale care, *grosso modo*, s-ar putea limita la patru riscuri majore, fiecare la fel de importante.

Primul ar fi creșterea îngrijorătoare a șomajului care ar putea ajunge repede la procentul de peste 47%, prin dezlocuirea forței de muncă. Ce facem cu populația planetei într-o creștere impetuoasă (un miliard la 13 ani), care negăsind loc de muncă va trebui să se limiteze la un minimum pe care societatea i l-ar putea asigura. Această realitate, deja evidentă în țările avansate economic, ar îngroșa numărul nemulțumiților care s-ar manifesta zgomotos și revoluționar, așa încât "gulele albe" de astăzi ar putea avea soarta "gulerelor albastre" din epoca industrială.

Al doilea risc major ar fi afectarea gravă a libertății individuale prin atentatul permanent la securitatea individului, confidențialității datelor personale (prin tehnologia recunoașterii faciale de exemplu), supravegherea persoanei prin mijloace tehnice care, într-un regim totalitar, ar însemna un dezastru pentru fiecare individ.

Riscul dezinformării și al deep-fake-urilor răspândite prin social-media amplifică posibilitatea manipulării populației și pot fi un dezastru în mâna extremiștilor, radicalizaților și infractorilor. Dar cel mai mare risc rămâne riscul existențial al ființei umane, pentru că inteligența artificială deja depășește în multe privințe inteligența naturală a omului, ca de exemplu; 1. stocarea, procesarea, analiza și rezumarea datelor; 2. capacitatea de autoregenerare, de empatizare și manifestare emoțională; 3. capacitatea de a mima conștiința și a tinde către gândirea abstractă ca anticameră a creativității.

Dincolo de aceste perspective sumbre (așteptate ca realitate în mai puțin de 100 de ani), încercările de "*alinie la obiectivele umane*" a tot ceea ce înseamnă inteligență artificială, nu este decât o poveste de adormit copiii pentru că depășește nivelul unei utopii ipocrite, așa cum s-a întâmplat și cu principiile umaniste la vremea lor, pentru că, până la urmă, este vorba de om și versatilitatea conștiinței sale. Utopie, pentru că istoria a demonstrat că omul nu a fost capabil să păstreze aceste principii și aproape constant

le-a deturnat în opusul lor (vezi eugenismul, rasismul, nazismul și comunismul). În plus, inteligența artificială, în plin progres, chiar dacă are statut de creație umană, este o mașină ce poate fi utilizată cu bună sau cu rea credință și poate, prin autonomie, să fie în măsură să ignore, să marginalizeze și chiar să distrugă umanitatea, pentru că superinteligența acestora nu mai este de mult o ficțiune, ci a devenit realitate.

Sporindu-și gradul de independență prin capacitatea sa de a se regenera, inteligența artificială poate ajunge până acolo încât omul să-și piardă complet capacitatea de control asupra ei. În aceste condiții, preluarea treptată a puterii prin controlul, printre altele, și a resurselor strategice distructive pentru planetă (armele nucleare, de exemplu), care ar putea distruge planeta chiar dacă asta ar însemna și distrugerea inteligenței artificiale. Apoi, fără nici o exagerare, trebuie să acceptăm faptul (din ce în ce mai evident) că, diferența între capacitatea inteligenței artificiale și cea umană, în continuă creștere, ar putea fi comparabilă cu diferența între inteligența umană și cea animală. Ceea ce este însă și mai trist (dar de așteptat), este atitudinea inteligenței artificiale față de om care ar putea fi, de asemenea, comparabilă cu cea a omului de astăzi față de animale, ceea ce ar însemna un dezastru pentru umanitate.

Riscul capătă credibilitate din ce în ce mai mare, de vreme ce și personalitățile cele mai autorizate și implicate în domeniu; Sthefen Howking, Bill Gates și Elon Musk, au avertizat lumea asupra acestui aspect și au cerut cercetătorilor în domeniu un moratoriu de șase luni, timp în care să se elaboreze o legislație internațională restrictivă privind dezvoltarea și utilizarea inteligenței artificiale. Nu ne rămâne decât să trecem și această încercare în rândul tentativelor utopice de reglementare internațională care, fără excepție, au durat până cineva a găsit de cuviință să le încalce.

Și totuși ceva trebuie făcut pînă când vom avea un răspuns tranșant pentru câteva întrebări;

- poate inteligența artificială să depășească inteligența umană? Răspunsul este categoric da. Este o chestiune de timp ca această mașinărie să raționeze, să mimeze sensibilitatea, să i-a decizii, pentru că deja partea cognitivă și emoțională este stăpînită.

- poate fi inteligența artificială la fel de creativă precum inteligența umană? Cum creativitatea ține în principal de capacitatea de a imagina și a inova pe baza experienței anterioare pentru a produce ceva nou, este de așteptat să atingă și această performanță în momentul când va dobîndi capacitatea de gândire abstractă care, deocamdată, este apanajul omului, deși, chiar și la ora actuală, se poate vorbi de o cocreativitate în care inteligența artificială ajută prin sugestii, orientări, idei, în baza unor programe sau procese de învățare.

În loc de concluzii

Din fericire, încă se mai poate spune că inteligența artificială este un instrument în mâna omului care, deocamdată, îl ajută în tot ceea ce înseamnă producție și productivitate, activitate domestică și socială, prin faptul că asigură omului modulul fizic și mental, individual și colectiv. Nu trebuie să uităm însă, că treptat, inteligența artificială devine un concurent existențial al omului, iar umanitatea va sfârși atunci când inteligența artificială va deveni independentă, autonomă și regenerativă.

PE CALEA UNOR SACRE JURĂMINTE ...

Dr. George M. Gheorghe, București

În colaborare cu: Dr. Claudia Ionescu, Dr. Geta Elena Răducanu,
Dr. Matei Alexandru Ionescu, București

ISTORIA, știința tuturor științelor al cărui părinte de peste milenii continuă să fie unanim recunoscut, genialul grec HERODOT (480-425 î.Hr. n. la Halicarnas) datorită înțelepciunii sale și capacității de investigare și sintetizare a celor mai diverse evenimente pe scara timpului, a constituit un important și obligatoriu „Punct de Reper” pentru majoritatea disciplinelor, între care s-a înscris și MEDICINA. Deși, tot istoricește gândind și aceasta există din timpuri îndepărtate, dacă-l avem în vedere – cu aceiași emoție și respect de cercetător – și pe vestitul său patron, marele doctor al antichității HIPOCRATE (460-377 î.Hr. n. la Kos), conațional cu primul. Ce a lăsat posterității un nemuritor Testament – de gândire medicală și exprimare teoretică și practică, în premieră mondială, un concept de viață medicală valabil și azi: CORPUS HIPOCRATICUM. Acesta fiind unul dintre cele mai cunoscute scrieri hipocratice – apărută și-ntr-un fel de facsimiluri, asemănătoare „Foilor de înțelepciune și sănătate”, din trecutul istoric al unor popoare, printre care și cel al nostru. Precum: „Despre aer, ape și locuri; Aforisme (viața este scurtă, arta lungă, clipa fugitivă, experiența înșelătoare, judecata dificilă; în raport cu anotimpul, unele constituții sunt favorabile, altele nu; Cei obișnuiți să suporte truda o îndură mai lesne, chiar dacă sunt slabi și bătrâni decât cei vigoșoși și tineri, dar neobișnuiți cu ea etc.; Epidemii etc.). De asemenea, el mai sesizează în scrierile sale cu multă justete, unele elemente de ordin social ce au o mare influență asupra sănătății oamenilor și pe care, medicul cunoscându-le efectul asupra organismului, încearcă să aplice terapia cea mai potrivită.

„Hipocrate a fost multă vreme și un medic călător prin toată Grecia, Egipt, Libia și chiar pe coastele Mării Negre, în ținuturile sciților, însușindu-și cunoștințele medicale din aceste țări, studiindu-le obiceiurile, bolile și tratamentele, îngrijind alături de aristocrație”. Cum spunea la întâlnirile sale cu studenții clujeni, marele istoriograf, memorialist și profesor dr. de Istoria Medicinii Lucian Valeriu Bologa (n. la 26 nov. 1892 la Brașov, d. la 30 oct. 1971, Cluj). Punctând și o realitate istorică, vizând prima tipăritură în limba română care a fost Catehismul Românesc (sau LUTERAN, prima carte în limba română, o expunere a principiilor religiei creștine sub formă de întrebări și răspunsuri, apărut la Sibiu, în anul 1544).

Interesant de reținut – ca idee de publicistică medicală românească – este faptul că, atât revista „Progresul Medical Românesc”, din 1883, cât și „Buletinul Asociațiunii Generale a Medicilor” din 1915, s-au ocupat de viața și opera lui Hipocrate, apreciind rolul său de „educator de sănătate”, cât mai ales celebru-i jurământ medical. Reamintit de altfel și-n tipărișurile de profil, la timpurile respective, de către profesorii doctori șefi de catedră ori experții în Istoria Medicinii: Valeriu I. BOLOGA, Victor GOMOIU, Iuliu GHELERTER, Iosif SPIELMANN, Benone DUȚESCU, Nicolae MARCU, Octavian BUDA, Florea MARIN, Constantin ROMANESCU, Dana BARAN, Paul PRUTEANU, Ana CARATA, Dinu MAREȘ, P. G. SAMARIAN, Vasile SÂRBU etc. Din nefericire, jurământul este cam marginalizat în zilele noastre. Dar ca discipol fidel hipocratic, în semn de oma-

giu, redau totuși începutul acestui „act de credință medicală”:

„Jur pe Apollo, medicul Asklepios, pe Higeia și Panacheia și luând martori pe toți zeii și zeițele, mă angajez să duc la îndeplinire după puterile și judecata mea, acest jurământ și angajament scris. Jur să socotesc ca pe egalul părinților mei, pe acela care m-a învățat arta medicinei; să împart cu el bunurile mele și să îi asigur toate nevoile în caz de lipsă; să consider copiii lui ca pe proprii mei frați și dacă doresc să studiez această artă, să îi învăț fără înțelegerere scrisă și fără plată ...” După inimosul maestru Hipocrate, un alt mare învățat al antichității, ce a susținut puternic Medicina, a fost IBN-SINA ABU ALI (980-1037 d.Hr. latinizat Avicena, filozof și medic tadjic-persan) autorul celebrului CANON AL MEDICINEI. Tradus în multe limbi, în care se dau și direcții referitoare la practica medicală ce a circulat în lume fragmentat în fascicule, găsindu-se în marile biblioteci ale globului pământesc (S.U.A., Anglia, Franța, Vatican, Germania, România, Italia, Rusia etc.).

La noi în țară, prof.dr. Cotrău Marțian (n. 1923, comuna Fiziș, jud. Bihor, m. în 1998, Iași, farmacolog, toxicolog, istoriograf și apreciat publicist, membru activ în toate Consiliile științifice ale Revistei „Sănătatea” și publicațiile acesteia, de care m-a legat și o sinceră prietenie), amintea în lucrările sale de specialitate, cât și-n cele de magazin-istoric, despre medicul tadjic. Și tot de la el aflând că, la Iași, în gazeta Albina Românească editată de Gh. ASACHI au apărut și însemnări vizându-l pe Avicena (ABU-ALI, 980-1037, născut lângă BUHARA, medic tadjic vestit, autorul CANONULUI MEDICINII). Același lucru făcându-l peste ani și revista enciclopedică populară *Albina* din București, editată de C. Rădulescu-Motru în anul 1933.

Al treilea corifeu medic al Antichității ce trebuie semnalat și care-și are locul în Istoria Universală a Medicinii, este medicul spaniol de origine mozaică MAIMONIDE MOSE BEN MAIMON (1135-1204 n. la Cordoba).

Socotit ca un excelent profesionist și mare sufletist, ce acorda consultații gratuite celor suferinzi și săraci. El a mai rămas în Istoria Medicinii și prin celebrul său jurământ (socotit al doilea ca importanță după cel hipocratic) tradus în premieră în limba română de către medicul scriitor și publicist, reputat coleg de condei și prieten, stomatologul Aurelian Condurache. Și iată un fragment: „Doamne Atotputernic, Stăpânul și Ocrotitorul nostru, Te rog umple-mi sufletul de dragoste pentru meșteșug și toate făpturile. Și nu îngădui ca setea de câștig și goana după glorie să mă înrăurească în meseria mea, căci dușmanii adevărului și ai dragostei de oameni, ar putea să mă îndepărteze de nobila datorie a facerii de bine pentru copiii tăi. Întărește-mi Doamne inima, ca să fie întotdeauna gata să slujească cu toată dăruirea și pe sărac și pe bogat și pe prieten și pe dușman și pe cel bun și pe cel rău ...”

Iar în această atmosferă de spiritualitate științifică hipocratico-aviceno-maimoidiană, de cult față de profesie și sănătatea omului și război contra mercantilismului, mai însemnez cu aceeași emoție a anilor din tinerețe când

depuneam și eu (neoficial) același sublim angajament, încă două scurte jurăminte, unul al farmaciștilor și altul al medicilor tomitani, ambele din România:

... „În clipa solemnă a împrumutării mele ca farmacist, jur: În întreaga mea activitate să dau dovadă de o atitudine umană față de om și colectivitate; să respect demnitatea și personalitatea bolnavului; să îndeplinesc conștiincios îndatoririle, să respect neabătut normele de etică și deontologie farmaceutică; să-mi fie străine îngâmfarea și individualismul“ ... (Apărut în premieră în anul 1972 și prezent în volumul „Medicamentul de-a lungul vremii“, autor, prof. dr. farmacolog Marțian Cotrău (Iași)...

Vă prezint în continuare și un mic dar impresionant pasaj din „Jurământul medicilor tomitani“, pe care l-am desprins cu aceeași stare meditativă, din primul număr al revistei *ARS Medica Tomitana* apărut în anul 1995 la Constanța (primit prin amabilitatea prof. dr. Vasile Sârbu – membru fondator de bază al acestei publicații, alături de regretatul prof. dr. Octavian UNC și alți merituozii confrăți de breaslă): „Intrând în rândul medicilor afirm solemn și fac legământ pentru restul vieții mele să activez în slujba umanității, cu conștiință, respect și demnitate; voi lupta pentru sănătatea pacienților mei, le voi respecta voința și le voi cere consimțământul pentru a-i trata. Între datoria și conștiința mea nu voi admite prejudecăți legate de religie, naționalitate, rasă sau politică“ ...

Prezentând aceste secvențe legate indisolubil de ISTORIE trebuie reținut – așa cum menționa, la timpul respectiv și regretatul meu coleg de an și prieten, prof. dr.

Nicolae Ursea – unul dintre întemeietorii dializei renale și nefrologiei moderne din țara noastră și reputat autor de tratate în domeniu, publicist, istoriograf – în «Enciclopedia Medicală Românească» a secolului XX că: „*Cel dintâi Tratat de Istoria Medicinii Românești, n-a fost totuși opera unui Universitar și nici măcar a unui medic angajat în viața științifică a Capitalei sau a unui alt important centru cultural. Pompei G. Samarian (1879-1942) era un doctor, care, timp de 27 de ani, a funcționat ca medic al Spitalului din Călărași, dar care a adunat și date despre Medicină și Farmacie din trecutul românesc ...*“ Din nefericire, spitalul din Călărași nu-i poartă numele cu toate nenumăratele sesizări, făcute de-a lungul timpului.

Într-unul dintre numerele revistei *ISIS* sau *Natura*, editată de dr. Iuliu Barasch (1815 n. la Brody – m. 1863 București, medic pediatru și istoriograf, publicist, animator cultural, filozof, întemeietorul primului spital de copii din București, în propria-i casă și care ar fi trebuit azi să-i poarte numele respectând istoria), publică în 1850 un articol despre Maimonide.

Și vorbind despre istorie, tradiție și obiceiuri, trebuie menționat și un alt mare condeier, în acest domeniu – dr. DINU AUREL MAREȘ, excepțional medic-scriitor și publicist, autor al unor importante evenimente în domeniu și al unui volum unicat: *Istoria altfel*, respectiv *Voievozi români și destinul lor final de domnie, sfârșit de viață ...*

Volumul apărut din nefericire și la final de viață al autorului, în 2021. Doborât „la datorie“, de SARS COVIT-19. Dumnezeu să-l țină în paza Lui!

CEL DE-AL 47-LEA CONGRES MONDIAL AL ISMH LA ANIVERSAREA A 125 DE ANI A SANATORIUL BALNEAR ȘI DE REABILITARE TECHIRGHIOI

Dr. Dorin-Gheorghe Triff, Baia Mare

LA SANATORIUL BALNEAR ȘI DE RECUPERARE TECHIRGHIOI, Societatea Română de Medicină Fizică și Recuperare și Balneoclimatologie și Asociația Română de Balneologie a organizat în

perioada 21 mai – 22 mai 2024 Congresul Național de Medicină Fizică, Recuperare și Balneologie, urmat în intervalul 23 mai – 25 mai 2024 de Cel de-al 47-lea Congres Mondial al Societății Internaționale de Hidrologie Medicală și Climatologie (International Society of Medical Hydrology and Climatology-ISMH).

Cel de-al 47-lea Congres al ISMH a marcat aniversarea a 125 de ani de existență a Sanatoriul Balnear și de Rehabilitare Techirghiol (supranumit și „Nava Amiral a Balneologiei Maritime Române” pentru rolul său în dezvoltarea tratamentelor balneologice în România) ca și Centenarul Institutului Național de Recuperare, Medicină Fizică și Balneoclimatologie.

Cele 30 de sesiuni științifice au avut participanți de marcă din 13 țări (Cuba, Franța, Germania, Grecia, Italia, Japonia, Maroc, Nigeria, Serbia, Suedia, Spania, SUA, Ungaria) alături de cei din România.

S-au conturat principalele strategii de evoluție în domeniu, reflectate în prezentările susținute în cadrul Congresului ISMH constituite, sub denumirea de Balneologia New Age, de promovarea modalităților terapeutice ecologice prin utilizarea durabilă a resurselor naturale de sanogeneză, crearea terapiei de recuperare personalizate prin utilizarea inteligenței artificiale (AI) ca și îmbinarea terapiilor medicale moderne cu cele ale balneoterapei tradiționale.

Președintele Asociației Române de Balneologie, Conf. dr. Constantin Munteanu alături de președintele de onoare, Prof. Univ. dr. Gelu Onose la lucrările congresului

La intrarea în sălile de conferințe ale celor 2 congrese, noua clădire, alături de cea veche, ale Sanatoriului Balnear și de Recuperare Techirghiol

CALENDAR 2024 DE ISTORIA MEDICINEI ȘI FARMACIEI (II)

Farm. pr. Maria Gabriela Suliman, București (SRIF, SRIM)

Farmacia românească în anul 1924 – învățământ superior, societăți, publicații (100 ani):

30 iul., Oltenița, jud. Ilfov – la ființă banca *Țăranul*, societate anonimă, în care farmacistul Ion Buznea din localitate este acționar fondator;

31 iul. – Cu decretul nr. 2300 se publică regulamentul pentru organizarea interioară și de controlul farmaciilor, precum și al taxei farmaceutice (cu modificări la 19 iunie și 14 nov. 1925; 16 apr. 1927;

– În baza decretului nr. 2410 se publică regulamentul pentru laboratoarele particulare de analize microbiologice sau de chimie medicală;

5 aug. – Legea asupra înaintărilor în armată (inclusiv personalul sanitar), promulgată cu decretul regal nr. 2570;

9 aug. – Se ordonă controlarea severă a activității drogheriilor;

10 aug. – În baza decretului regal nr. 1597 se publică regulamentul Facultății de farmacie din București, durata studiilor fiind de cinci ani (doi ani practica în farmacie și trei ani stadiul universitar), numărul disciplinelor fiind de 14: 9 fundamentale și 5 complementare:

– Fundamentale: Botanica farmaceutică și herborizația; Chimia minerală; Chimia organică și fizică; Chimia analitică; Farmacognozia; Farmacia chimică și industrială; Chimia alimentară; Toxicologia și Chimia biologică; Farmacia galenică și industrială;

– Complementare: Fizica experimentală; Mineralogia; Igiena, Bacteriologia elementară și Parazitologia; Deontologia și Legislația farmaceutică; Enciclopedia comerțului (Cu modificările din 24 ian. și 13 iunie 1925; 24 dec. 1926);

1 sept. – Începe să apară la București „*Buletinul Medico-Terapeutic*”, fondat de A. Iteanu, având ca scop „publicarea de lucrări practice și de observațiuni din domeniul medico-terapeutic, făcute de corpul nostru medical”;

– Începe să apară „*Revista Cercului Farmaciștilor din Constanța*”, editată de un comitet în frunte cu farmacistul Pompei Ciupercescu (redactor proprietar);

– Își începe activitatea la Timișoara societatea anonimă „*Ufa-Demed*”, pentru comerțul en gros de medicamente și laborator de produse chimico-farmaceutice, printre societari, de-a lungul timpului, numeroși farmaciști;

– Ajutorii de farmaciști basarabeni, asimilați asistenților de farmacie, pot căpăta o concesiune pentru înființarea unei farmacii numai în comunele rurale și numai atunci când localitatea nu este solicitată de un farmacist titrat; pot lucra ca droghiști cu drepturi depline;

1 oct. – În anul universitar 1924/1925 la Facultatea de Farmacie din București studiază 729 studenți (din care, 456 fete și 273 băieți); respectiv absolvenți studii 55 (35 fete+20 băieți), dintre ei obținând licența în acest an 25 (23 fete+2 băieți);

9 oct. – Ministerul instrucțiunii publice, cu adresa nr. 101766, a dispus ca să fie primiți la examenul de licență în farmacie de la universitatea din Cernăuți și studenții care nu aveau liceul complet, cu condiția însă, ca aceștia să fie admiși la examen numai până la finele lunii octombrie 1924, când urma a înceta de a mai funcționa secția de farmacie din cadrul universității din Cernăuți;

18 oct. – Dispoziții severe privind interzicerea practicii ilicite a medicinei și farmaciei;

19 oct., București – La Institutul Sanitar Militar are loc dezvelirea monumentului eroilor sanitari români, căzuți la datorie în Primul Război Mondial (1916-1918);

1 nov. – În București funcționează ca producătoare de produse farmaceutice: Chemix S.A.R., Industriile chimico-farmaceutice, Laboratorul Constantin Chihăescu, Laboratorul Alexandru Iteanu, Laboratorul Teodor Vasiliu, Bianchi et Co, societate în nume colectiv, Omnia S.A., Comptoir Pharmaceutique (proprietar Ștefan Zapisescu), precum și mai multe laboratoare producătoare de articole cosmetice;

2 nov. – Iuliu Orient propune organizarea unei secții științifice a Asociației farmaciștilor din Transilvania și Banat;

4 dec., București – la ființă *Banca română de credit farmaceutic*, membrii fondatori fiind: Alexandru Iteanu, Ioan Mihălcescu, Iosub Einhorn, Corneliu Măgureanu, Alexandru Komornicki, Alexandru Cepleanu, Teodor Vasiliu și Gheorghe Urseanu, care subscriu fiecare cu câte 1000 acțiuni (a 500 lei), societatea având astfel un capital social de 4 milioane lei. În consiliul de administrație, pentru o perioadă de patru ani sunt aleși: Al. Iteanu (președinte), I. Mihălcescu, C. Măgureanu, I. Einhorn, M. Malhasovici, Al. Komornicki, Al. Bendorf, Al. Cercel și Al. Cepleanu. Ca cenzori activi sunt numiți Vasile Vârcolici și Emil Belcot, iar cenzori supleanți Teodor Vasiliu, Constantin Constantinescu-Buzău (Galați) și Dimitrie Lăzărescu (Curtea de Argeș);

18 dec. – Memoriul farmaciștilor împotriva activității ilegale a droghiștilor privind comerțul cu medicamente;

26 dec. – Cele 11 reprezentanțe farmaceutice franceze din București sunt reunite, creându-se *Laboratorul farmaceutic René Dunod* (în funcțiune din mai 1925), mai târziu primind denumirea de *Luteția*, care devine *Întreprinderea chimico-farmaceutică No. 6* (ICF-6) în iulie 1949, se comasează cu *Fabrica de medicamente No. 12* din Timișoara (1953), devenind mai întâi *Galenica*, apoi *Biofarm* București (1969);

31 dec., București – La o populație de aproximativ 500.000 locuitori funcționează 92 farmacii și 72 drogherii (multe dintre ele conduse de farmaciști), o farmacie publică revenind în medie la 5435;

– În anul universitar 1924/1925 la Facultatea de medicină și farmacie Cluj studiază 154 studenți în farmacie (practicant în farmacie=88); an I=35, an II=14, an III=17; iar la Facultatea de medicină și farmacie Iași 446

studenți în farmacie (practicanți=305); an I, II, III=90, absolvenți=51, dintre care 39 licențiați [1].

Ziua mondială de luptă împotriva hepatitei

La **28 iulie** în întreaga lume este marcată ziua mondială de luptă împotriva hepatitei, scopul este de a crește gradul de conștientizare privind prevenția, diagnosticarea și tratarea acestei boli. Prima celebrare a unei zile internaționale privind hepatita a fost sărbătorită de Alianța Mondială pentru Hepatită (WHA) la 19 mai 2008 [2].

Tema din **2024** a acestei zile este *"It's time for action" – "Este timpul pentru acțiune"* [3].

OMS își propune să obțină eliminarea hepatitei ca amenințare pentru sănătatea publică până în 2030, dacă se iau măsuri rapide acum [3].

Comemorări

†**1859, iulie 8, Darmstadt** – 165 ani de la moartea **dr. Marian Theodore Charlotte Heidenreich von Siebold** (n. 1788, sept. 12, Heiligenstadt, Germania)

Fiica medicilor Damian și Regina von Siebold a fost asistentă timpurie a părinților ei; a obținut doctoratul la Universitatea din Giessen în 1817, după susținerea tezei asupra sarcinii extrauterine fiind considerată unul dintre primii ginecologi din Germania. A asistat la nașterea reginei Victoria (24 mai **1819**) la Palatul Kensington din Londra, la nașterea vărului primar și soțul reginei Victoria, Prințul Albert de Saxa-Coburg-Gotha (26 august **1819**), la Palatul Rosenau de lângă Coburg cât și la altor oameni eminenți din diferite țări. La 9 iunie **1854**, ziua de naștere a Marelui Duce Ludwig al III-lea von Hessen und bei Rhein, ea a fost singura femeie care a primit Crucea de Cavaler a Ordinului de Merit al lui Filip Magnanimul.

În Darmstadt, Heidenreichstrasse poartă numele ei; Fundația Heidenreich-von Siebold înființată la Darmstadt după moartea ei „*pentru a sprijini femeile sărace care au născut recent*” a fost fuzionată ulterior în „*Fundația Darmstadt pentru Caritate*”; Facultatea de medicină a Universității din Göttingen derulează „*programul Heidenreich von Siebold*” pentru promovarea femeilor de știință din 2006; „*Premiul Charlotte Heidenreich von Siebold*” care poartă numele ei este acordat la fiecare doi ani de către Fundația Entega [4].

†**1884, aug. 26, București** – 140 ani de la moartea **doctorului Carol Davila** (n. 1828, apr. 8, Avilla)

S-a stins din viață „*o inimă nobilă, generoasă, o inteligență cultă și superioară, un suflet bărbătesc*”. Cel cărui i se face un asemenea portret psihoafectiv a fost doctorul **Carol Davila**, întemeietorul și organizatorul învățământului militar și civil din România, al Societății medicale științifice (1857), al Ambulanțelor sanitare și al Spitalelor temporare, necesare trupelor. A reorganizat Eforia Spitalelor Civile (**1859**), Grădina botanică din București, 1860 (pe vechiul spațiu azi Universitate), Azile pentru băieți și Azilul „*Elena Doamna*” pentru fete din Dealul Cotrocenilor (1862), a unificat serviciile sanitare ale Țării Românești și Moldova (1862), a inițiat și a înfăptuit Laboratorul de chimie, Muzeul de anatomie pentru modernizarea învățământului din Școala de medicină și farmacie (1857), susținând comisia care a făcut posibilă apariția primei Farmacopei din țara noastră (1862). Tot din inițiativa sa, a luat ființă Societatea de „*Crucea Roșie*”

(1876), pentru contribuția sa organizatorică și eforturile sale privind dotarea armatei române în timpul Războiului de Independență (la 20 iulie/2 aug. 1877 trupele noastre trec Dunărea) iar inspectorul general dr. Carol Davila era conducătorul Serviciului Sanitar din Sudul Dunării, unde activitatea, energia și curajul său au fost mai presus de orice laudă. Toate acestea și altele au fost evocate în discursurile funebre din ziua în care rămânea pe veci în pământul țării adoptive pentru care inima sa a bătut până în ultima clipă: „*decedat eri la ora patru post meridian, în casa din Suburbia Sf. Elefterie, București, str. Notagiu nr. 37*”, din Actul de deces eliberat la 27 aug. 1884 (printre semnatori și dr. Atanasie, verficator) [5].

†**1909, aug. 13, Craiova** – 115 ani de la moartea **farmacistului Johann Oswald** (n. 1853, feb. 17, Huși)

Curs primar la Cahul și secundar la Cluj, s-a înscris la Școala superioară de farmacie din București, practica de doi ani a efectuat-o în farmacii din Buzău, Brăila, Craiova și București, obținând certificatul de asistent (1872), licența în farmacie și libera practică (**1874**); a arendat farmacia *Salvator* din Drăgășani, iar după decesul cumnatului său, farmacistul J. Peszinsky din Cahul, a devenit moștenitorul farmaciei acestuia, administrând-o până la retrocedarea sudului Basarabiei (1878), când și-a vândut dreptul de farmacie unui farmacist rus, s-a stabilit la Galați, arendând 8 ani farmacia *La Ville*. A participat la primul congres al medicilor, farmaciștilor și veterinarilor (6-8 oct. **1884**) de la București, fiind remarcat prin luările la cuvânt din cadrul dezbaterilor; a obținut prin concurs o concesiune la Craiova (1886), înființând farmacia *Crucea Roșie*, pe care, după câțiva ani, din motive de sănătate, a arendat-o farmacistului I. Nicolescu; a plecat în străinătate pentru tratament și studiul științelor naturii, devenind dr. în filozofie și chimie la Universitatea Ludwig-Maximilian din München; revenit în țară, s-a ocupat mult și cu agricultura, administrând moșiile de la Sintești, jud. Ilfov și Cârcea, jud. Dolj, rămânând proprietarul farmaciei din Craiova până la decesul său [6].

†**1914, sept. 2, București** – 110 ani de la moartea **mr. (r) farmacist Nicolae Torjescu** (n. 1863, febr. 3, Mihăileni, jud. Dorohoi)

Absolvent al Școlii superioare de farmacie din București și libera practică (1891); stagiul militar (**1884/85**); a obținut cetățenia română (1885); diriginte-administrator (1895/96); conferențiar la Școala superioară de medicină veterinară din București (1896-97); a înființat farmacia „*Salvator*” în com. Pucioasa (1897) și o farmacie filială în stațiunea balneară Vulcana, jud. Dâmbovița (**1899**); din motive de nerentabilitate și de boală a vândut farmacia; farmacist-intendent la spitalul din com. Oteteliș, jud. Vâlcea și la spitalul județean Câmpulung (1902-1906); din 1907 a trecut în serviciul Direcției generale a serviciului sanitar ca verficator, șef de birou, subșef al Diviziei farmaceutice, depozitului de medicamente și laboratoarelor de igienă, cu delegație de inspector al farmaciilor și droghe-riilor din țară, fiind și secretar al Comisiei farmaceutice; a făcut campania din Bulgaria (1913-**1914**) fiind decorat cu „*Avântul Țărei*”, „*Meritul Sanitar*” cl. I, ordinul „*Coroana României*” în grad de cavaler și „*Bărbăție și Credință*” [7-8].

†**1919, iulie 14** – 105 ani de la moartea **prof. chimist Hermann Emil Fischer** (n. 1852, oct. 8, Germania)

Studii gimnaziale la Wetzlar, gimnaziale și universitare la Bonn; și-a continuat pregătirea la Universitatea din

Strasbourg, unde a susținut teza de doctorat despre fta-leine; după terminarea studiilor, a devenit asistentul lui Adolf von Baeyer la Universitatea din Strasbourg, când a făcut și prima descoperire: fenilhidrazina; l-a urmat pe acesta la Universitatea din München (1875), obținând peste trei ani calificativul de „*privatdozent*”. A fost numit mai întâi profesor asociat la Universitatea din München (1879), apoi titular al Catedrei de chimie la Universitatea din Erlangen (1882); ulterior, profesor la Universități din Würzburg (1885) și Berlin (1892), unde a preluat conducerea celei mai importante Catedre de chimie din Germania din acea perioadă. A depus susținute eforturi în vederea înființării Institutului de Chimie „*Kaiser Wilhelm*” din Berlin-Dahlem (1911); a făcut cercetări sistematice și profunde în domeniul chimiei organice și biologice; împreună cu vărul său Otto Fischer, a început să lucreze în domeniul coloranților sintetici, elaborând o teorie a constituției coloranților trifenilmetanici (1878). Din 1882 a abordat studiul compușilor purinici, reușind să realizeze sinteza unei întregi serii de compuși din clasa purinelor; după 1885, s-a dedicat studiului zaharidelor, obținând sinteza unor zaharide simple (manoză, fructoză, glucoză); din 1892 s-a aplecat asupra studiului proteinelor, reușind rezolvarea amestecurilor racemice obținute în sintezele de aminoacizi. În 1901, împreună cu Ernest Forneau, a descris prima sinteză a unei dipeptide: glicil-glicina; a preparat pentru prima oară esterii aminoacizilor și a demonstrat că pot fi distilați, fapt utilizat apoi în separarea amestecurilor obținute la hidroliza proteinelor în scopul stabilirii compoziției acestora; împreună cu Joseph von Mering, a realizat sinteza veronalului (1903). Și-a extins ulterior cercetările și asupra enzimelor, pepsidelor, substanțelor tanante, grăsimilor etc. A cunoscut realizările românești din domeniul științei chimice, colaborând îndeosebi cu dr. C.I. Istrati și cu Gh. Longinescu; laureat al Premiului „*Nobel*” pentru chimie (1902); membru de onoare străin al Academiei Române (29 mai 1913) [9].

†**1919, sept. 22, București** – 105 ani de la moartea **dr. Alexandru A. Sutzu** (n. 1837, nov. 30, București)

Doctor în medicină al Facultăților din Atena (1863) și Paris (1865); întors în țară, a devenit fondatorul Catedrei de Psihiatrie din România; medic șef al ospiciului de alienați Mărcuța din București (1866-1909); directorul ospiciului Mărcuța (1867-1878 și 1880-1892); fondatorul și redactorul „*Gazetei spitalelor*” (Paris, 1867); unul dintre redactorii „*Gazetei Medico-Chirurgicale a Spitalelor din București*” (1870-1878); a publicat monografia „*Alienatul în fața societății și a științei*” (1877); fondatorul sanatoriului privat pentru alienați Institutul „*Caritatea*” din București; profesor de medicină legală la Universitatea din București (1879-1897), apoi șef al disciplinei de psihiatrie (1897-1909); efor al spitalelor civile române (1892); fondatorul „*Jurnalului psihiatriei și medicinei legale*” (1884); membru al Consiliului sanitar superior (1896); membru corespondent al Academiei Române (1888); expert în psihiatrie medico-legală a Tribunalului. A fost un pionier al psihiatriei române, primul psihiatru român, primul profesor universitar de psihiatrie, primul autor de lucrări științifice de specialitate, primul organizator al asistenței moderne a bolnavilor psihici, pionier al psihosomaticii, promotor al legislației psihiatrice moderne în România; înmormântat în Cimitirul Bellu [10-11].

†**1924, iulie 17** – 100 de ani de moartea **farmacistului Dimitrie Caba** (n. 1866, aug. 24, Siret)

A făcut studiile liceale la Cernăuți, elev practicant la Farmacia Spitalului „*Sf. Spiridon*” din Iași (1888); a obținut licența în farmacie (18 dec. 1895) și apoi dreptul de liberă practică; stagiul militar îl face în România și este avansat ca sublocotenent.

Prin decretul nr. 1970/10.06.1902 se deschid noi farmacii, dintre care și a lui D. Caba în localitatea Bujor, jud. Covurlui; din 1921 este proprietarul farmaciei sale din Suceava, dar în 17 iulie 1924 a survenit decesul care a întrerupt prematur o viață și o activitate profesională mult respectate; înhumat în cimitirul Bisericii din orașul Siret [12].

†**1934, iulie 12, Vaslui** – 90 ani de la moartea **mr. (r) farmacist și dr. chimist Gheorghe Scarlat** (n. 1871, oct. 1, Bacău)

În orașul natal a urmat patru clase primare și patru ani la Gimnaziul clasic, obținând certificatul nr. 31/1891, iulie 1, cu care s-a înscris la Școala superioară de farmacie, practica de elev (1891, oct. – 1894, oct.) a efectuat-o în farmacia „*Coroana de Oțel*” din București, aparținând lui Mihail Stoenescu; după susținerea examenului de asistent a executat practica de un an la Ploiești în farmaciile „*Vulturul de Aur*” (1894, nov. 1 – 1895, aug. 1) și „*Traian*” (1 aug. – 8 oct. 1895); licența și libera practică (1897); chimist expert sanitar al orașului București (1899, aug. 1). A absolvit examenele de maturitate (1900); a urmat cursurile de chimie la Universitatea „*Friedrich Wilhelm*” din Berlin, devenind dr. chimist în dec. 1903, în urma susținerii tezei „*Über die Einwirkung von Guanidin auf die Ester ungesättigter Säuren*”; a reluat postul de chimist al laboratorului Capitalei până la 1 sept. 1905, când l-a părăsit pentru a prelua dirigenția farmaciei „*Angel*” din Vaslui, a defunctului farmacist Emil Ortinsky.

În baza ordinului ministerial nr. 23261/1 dec. 1905, a reușit să înființeze un laborator de chimie pentru controlul alimentelor, băuturilor și igienei, subvenționat de comună și județ. A scris și publicat un important studiu intitulat „*Organizațiunea laboratoarelor de igienă alimentară din Germania și ameliorările ce ar fi de introdus la noi*” (1904, București), iar în 1935 „*Studiu sumar asupra terenului agricol al județului Vaslui*” (în colaborare); consilier comunal la colegiul I Vaslui (1906, dec. 23 – 1907, apr. 1), din partea Partidului Conservator; consilier la colegiul I Vaslui și apoi primar (1911-1918); fondator al băncii *Unirea S.A.* (1925, dec. 16) și membru în primul consiliu de administrație al acesteia; consilier comunal, primar la Vaslui (1930, mai 26 – 1931, nov. 21). Rezultatele activității sale ca primar au fost redată în lucrarea „*Douăzeci și șapte de luni de administrație a comunei Vaslui*” (1932, Vaslui) dintre care amintim: „*îndreptarea finanțelor orașului prin mari economii; organizarea serviciilor prin reducerea personalului la strictul necesar; reținând pe cei mai bine pregătiți; lichidarea datoriilor anterioare ale comunei; s-au reparat străzile orașului; s-au construit cișmele și fântâni; s-a reparat Școala primară nr. 2; s-au plantat copaci pe străzi; s-au amenajat grădinile publice ale orașului; s-au făcut lucrări de captare a izvoarelor pentru apa de băut; s-a amenajat cimitirul orașului ș.a.*”; decorat cu medalia „*Avântul Țării*”; înmormântat în cimitirul „*Eternitatea*” din Vaslui [13].

†**1934, iulie 4, Sancellemoz, Rhône-Alpes, Franța** – 90 ani de la moartea **fizicienei Marie Curie** (n. Marya Salomea Skłodowska, 1867, nov. 7, Varșovia, Imperiul Rus)

Savantă poloneză stabilită în Franța, dublu laureată a Premiului Nobel, singura care a primit două premii Nobel în două domenii științifice diferite (fizică/1903 și chimie/1911); a introdus în fizică termenul de *radioactivitate*, fiind cunoscută pentru cercetările sale în domeniul elementelor radioactive, al radioactivității naturale și al aplicațiilor acestora în medicină.

A fost soția unui laureat al Premiului Nobel, fizicianul Pierre Curie, și mama unei laureate a Premiului Nobel pt radioactivitate artificială (Irène Joliot-Curie); cu excepția fiicei sale Ève Curie (scriitoare), toți descendenții săi au urmat cariere științifice. După moartea soțului (1906), l-a înlocuit ca profesor la Sorbona; în timpul Primului Război Mondial a condus serviciile de terapie prin radiații, împreună cu un corp de asistenți formați din doctore; și-a luat permis de conducere auto și a mers pe front cu ambulanța, transportând echipament portabil cu raze X. După sfârșitul războiului și-a reluat postul de director al Institutului pentru Rădium din Paris, înființat în 1914; crearea fundației Curie (1920) i-a permis să dezvolte utilizările medicale ale radiului; sănătatea ei a început să aibă de suferit în urma expunerilor la radiațiile de nivel înalt, murind de leucemie. A publicat *Pierre Curie* (1924), iar celelalte lucrări importante au apărut postum: *Radioactivitate* (1935) și *Oeuvres* (1954); publicația *Time* a considerat-o una dintre cele mai influente savante ale sec. al XX-lea [14].

†1934, aug. Cluj – 90 ani de la moartea conf. dr. Elena Ionescu-Negru (n. 1887, mai 21, București)

Școala primară și studiile secundare (Externatul nr. 1, Școala Secundară gr. II) le-a urmat în București, cu rezultate foarte bune la învățătură, obținând certificatul de absolvire în 1906, apoi s-a înscris la Facultatea de Medicină din București; a susținut teza de doctorat cu titlul „*Reacția Abderhalden în tumori*” (prin metoda dializei), deosebit de valoroasă, bine documentată și frumos prezentată (1914). S-a angajat la terminarea facultății (1912) ca preparator în Laboratorul Clinicii a III-a Medicală (condusă de prof. Nanu-Muscel), iar din 1913 preparator la catedrele de Bacteriologie și Anatomie Patologică din Institutul de Patologie și Bacteriologie (înființat de prof. V. Babeș), unde a avut ca sarcină din partea Serviciului Sanitar al României, prepararea (în colaborare) a vaccinurilor anti-holerice (1912-1916). În timpul Primului Război Mondial, a fost mobilizată cu grad de locotenent, fiind șef al Spitalului Diviziei III Infanterie (Târgoviște) și al Spitalului Militar Pitești, când acesta a funcționat la Vaslui, începând din sept. 1917.

Din 1915, la Institut a predat cursuri practice de bacteriologie pentru medicii Direcției Sanitare, apoi din 1918 a ținut cursuri de perfecționare pentru medicii ardeleni. A fost numită adjunct la Clinica Infantilă din Cluj (1919, dec. 19), lucrând și în laboratorul clinicii (1919-1923); ca recunoaștere a muncii sale, Ministerul Învățământului a numit-o conferențiar (1925), funcție deținută cu titlu provizoriu încă din 1923. A reușit să îmbine armonios o bogată activitate clinică, de laborator, didactică, cu viața de familie (a avut un băiat și o fată). A publicat 12 lucrări științifice, cu aplicabilitate practică în domeniile ce au pasionat-o toată viața – bacteriologia și alimentația infantilă: „*Reacția Abderhalden în pelagră*” (1914), întocmită împreună cu prof. V. Babeș și susținută la Societatea de Biologie din București; „*Examene de laborator aplicate în clinică și în tehnica alimentației infantile*” (1922); „*Cercetări*

și experimentări referitoare la folosirea borșului în tratamentul preventiv și curativ al unor boli (pelagră, beri-beri etc.), cu rezultate pozitive” (1922); „*Importanța examenului bacililor Koch în scaune, pentru diagnosticul tuberculozei la copii*” (1926); „*Un procedeu rapid pentru prepararea autovaccinurilor*” (1929). Cadru didactic și practician, cu funcții importante în viața civilă și militară, a rămas în memoria celor cu care a lucrat, ca un bun profesionist și un om remarcabil [15].

†1944, august 15, București – 80 ani de la decesul Ștefaniei Mărăcineanu (n. 1882, iunie 18/30, București)

Chimistă și fiziciană română de renume internațional, care a formulat teorii despre radioactivitate, radioactivitatea artificială și procedeu de declanșare artificială a ploii.

La Universitatea Sorbonne din Paris a susținut lucrarea de doctorat „*Recherches sur la constante du polonium et sur la pénétration des substances radioactives dans les métaux*”, primind calificativul „*Très Honorable*” (1924). S-a întors în România (1930) și a devenit colaboratoare a prof. Dimitrie Bungenianu la Universitatea din București, reușind să creeze cu mijloace proprii primul Laborator de Radioactivitate din România; cu ajutorul prof. Bungenianu și N. Vasilescu-Karpen experimentează o metodă de declanșare a ploilor artificiale prin dispersarea de săruri radioactive în nori; membru corespondent al Academiei de Științe din România (1937) [16-17].

†1954, aug. 17, București – 70 ani de la moartea dr. Nicolae Ionescu-Sisești (n. 1888, febr. 11, Sisești, Mehedinți)

Medic neurolog, cu studii integrale de medicină la Paris; doctor în medicină cu o teză privitoare la tumorile măduvei spinării (1929), a fost numit șef de serviciu la Spitalul Salpêtrière, leagănul și centrul vital al neurologiei franceze, cooptat în colectivul de organizare a cursurilor de specializare în bolile nervoase, a primit Premiul „*Potain*” al Academiei de Medicină din Paris (1931). Revenit în țară (1932) a lucrat la clinica de neurologie a prof. dr. Gh. Marinescu din Spitalul Colentina; în lucrările sale a studiat meningoencefalitele, siringomielia și siringoglobulia prin evaluări histologice; membru al Academiei de Medicină din Franța și SUA; membru corespondent al Academiei Române din care a fost scos în timpul comunismului; a decedat în urma unei infecții căpătate în timpul experiențelor pe animale [18-19].

†1954, sept. 24, Ploiești – 70 ani de la moartea lt. col. (r) farmacist Marin Demetrescu (n. 1881, mai 15, com. Maglavit, jud. Dolj)

S-a înscris la Școala superioară de farmacie din București (1903), practica obligatorie de doi ani a efectuat-o într-o farmacie din Calafat (1903, oct. 1 – 1904, apr. 1) și în două din Craiova („*Sf. Treime*”, 1904, apr. 2 – 1905, apr. 23 și „*Aurora*”, 24 apr. – 29 sept. 1905); a obținut diploma de farmacist și libera practică (1910); a participat la campania din Bulgaria (1913) pentru care a primit medalia „*Avântul Țărei*”; farmacist ajutor în farmacia „*Naționala*” din Craiova (1911-1913); a obținut concesiunea pentru o farmacie în Ploiești, deschizând farmacia „*Naționala*”, pe str. Nicu Filipescu nr. 28 (1914, ian. 27); s-a căsătorit cu Angela Zamfirescu și au avut doi fii: Gheorghe-Nestor (1920-1990) și Anghel-Mihail (1916-2002), viitor doctor farmacist și jurist; a luptat pe frontul din Dobrogea în tim-

pul Primului Război Mondial, a fost făcut prizonier la 24 aug. 1916 în luptele de la Turtucaia și internat într-un lagăr din Adrianopol până la 14 iulie 1918. A făcut politică după război, ca membru al Partidului Poporului a fost ales în Senatul României (28 mai 1926 – 2 iunie 1927). Și-a condus farmacia cu profesionalism și demnitate, oficina sa având un înalt grad de organizare și dotare; cenzor în consiliul de administrație al O.A.F. București. Din nefericire, la 5 apr. **1944**, în urma unui bombardament al aviației SUA, i-a fost distrusă complet farmacia, cifra pierderilor totale a fost de aprox. 30 milioane lei. Cu multă muncă și efort financiar a reușit să deschidă o nouă farmacie „*Naționala*” (29 iunie 1947); luându-l ca partener de afaceri la 1 iunie 1948, pe fiul său Anghel-Mihail, dar la 2 apr. **1949** farmacia a fost naționalizată iar proprietarul nevoit să lucreze ca salariat al statului; înmormântat în cimitirul „*Bolovani*” din Ploiești [20].

†**1959, aug. 10, New York** – 65 de ani de la moartea **dr. Louise Pearce** (n. 1885, martie 5, Winchester, Massachusetts, SUA)

A obținut o diplomă în fiziologie și histologie de la Universitatea Stanford (1907); a urmat Universitatea din Boston (1907-**1909**) și a fost admisă la Școala de Medicină a Universității Johns Hopkins (1907) unde a obținut doctoratul (1912); apoi a lucrat un an în spital ca ofițer la domiciliu, servind la Clinica de Psihiatrie Phipps.

A ocupat un post de cercetare la Institutul Rockefeller (1913), fiind prima femeie numită astfel; a lucrat ca asistent al dr. Simon Flexner, directorul Institutului, rămânând până în 1951 la Institutul Rockefeller; a fost promovată ca membru asociat în 1923. A reușit împreună cu prof. Simon Flexner să descopere tratamentul în tripanosomiază (boala somnului) (**1919**), primind Ordinul Coroana Belgiei (1920 sau 1921), iar în 1953, premiul Regelui Leopold al II-lea de 10.000 de dolari și Ordinul Regal al Leului; a fost aleasă ca membru al Societății Belgiene de Medicină Tropicală și a participat la întâlniri europene (1921-**1939**); a dezvoltat cu succes protocoale de tratament pentru aplicarea triparsamidei în sifilis; și-a petrecut o mare parte a carierei studiind modele animale de cancer [21].

†**1959, aug. 21** – 65 de ani de la moartea **dr. Helene Flanders Dunbar** (n. 1902, mai 14, Chicago)

A fost o figură importantă timpurie a medicinei psihosomatice și psihobiologiei din SUA, precum și un important susținător al medicilor și al clerului, operând în eforturile lor de îngrijire a bolnavilor. A văzut pacientul ca o combinație de trup și suflet, ambele trebuiau examinate pentru a trata eficient un pacient; a primit diplome în matematică, psihologie, teologie, filozofie și medicină; a fondat Societatea Americană de Psihosomatică (1942) și a fost primul editor al revistei *Psychosomatic Medicine*. Cităm câteva dintre lucrările sale: *Symbolismul în gândirea medievală și desăvârșirea sa în Divina Comedie*, Yale University Press, New Haven, (**1929**); *Emotions and Bodily Changes*, Columbia University Press, New York, (1935); *Psychosomatic Diagnosis*, PB Hoeber, Inc., New York, (1943); *Mind and Body: Psychosomatic Medicine*, Random House, New York, (1947); *Mintea și corpul copilului tău; un ghid practic pentru părinți*, Random House, New York, (**1949**); *Psihiatrie în specialitățile medicale*, McGraw-Hill, New York, (**1959**) [22-23].

†**1969, iulie 23, Cluj** – 55 de ani de la moartea **dr. Katalin Fugulyán** (n. 1888, ian, 24, Bačka Palanka)

S-a remarcat din timpul studenției de la Facultatea de Medicină din Cluj (1906-1912) cu lucrări premiate în domeniul oftalmologiei (cheratitele produse de cocaină și sublimat, scăderea ariei de acomodare); preparatoarele la Catedra de Anatomie Patologică (1912); prim-asistent la Clinica de boli oculare, a dovedit aptitudini deosebite și pentru cercetarea științifică, după cele mai reușite preparate microscopice ale sale au fost executate ilustrații în manualul de anatomie patologică al prof. B. Kalman. În perioada interbelică a lucrat ca medic școlar și profesor de igienă la liceu, apoi șef de lucrări (1941) și conferențiar suplitor în limba maghiară (**1944-1945**), prelegerile și lucrările științifice i s-au publicat în volumele Societății Muzeale Ardelene, secția medicală [24].

†**1979, iul. 24, Iași** – 45 de ani de la moartea **prof. dr. Emil Hurmuzache** (n. 1893, iul. 18, Huși, jud. Vaslui)

Continuator al ilustrei tradiții a pediatriei ieșene, a contribuit la organizarea învățământului pediatric și la îmbunătățirea asistenței infantile; profesor la Facultatea de Medicină din Iași timp de aproape o jumătate de secol, a condus Centrul pentru ocrotirea copilului din Iași, a activat la dispensarele pentru profilaxia tuberculozei și la primele dispensare de puericultură, contribuind științific și organizatoric la înființarea primelor sanatorii din țară pentru combaterea reumatismului la copii; a publicat 300 de lucrări științifice [25].

†**1979, sept. 27, Iași** – 45 ani de la moartea **prof. dr. docent Zicman Feider** (n. 1903, apr. 17, Roman, jud. Neamț)

A fost primul profesor de zoologia vertebratelor la Universitatea din Iași și creator al școlii de Acarologie din țara noastră; a publicat peste 170 de lucrări științifice în domeniul zoologiei; a făcut parte din colectivul de redacție al revistei *Acarologia* din Franța. Un alt acarolog, Libertina Solomon, i-a dedicat specia *Myonyssus feideri* profesorului dr. docent Zicman Feider [26].

†**1994, iulie 29, Ilmington, Warwickshire, Anglia** – 30 ani de la moartea **dr. biochimist Dorothy (Mary) Hodgkin** (n. Crowfoot, 1910, mai 12, Cairo)

Și-a luat licența la Oxford, iar doctoratul la Cambridge, lucrarea ei având ca temă difracția cu raze X a cristalelor pepsinei enzimatic digestive; cu toate că realizările ei științifice alcătuiau o paletă largă, această lucrare a fost hotărâtoare pentru folosirea difracției cu raze X ca punct de pornire pentru lucrări de mai târziu. În timpul celui de-al Doilea Război Mondial a lucrat la structura penicilinei, folosind pentru prima dată calculatorul în rezolvarea unei probleme biochimice, finalizată prin lucrarea *The X-ray Crystallographic Investigation of the Structure of Penicillin* (**1949**) și a găsit soluția pentru structura vitaminei B₁₂. A devenit a treia femeie care a primit Premiul Nobel pentru chimie (**1964**), hotărând să folosească banii pentru o bursă și pentru cauza păcii și a ușurării foamei. A elucidat, după 35 de ani de muncă, structura insulinei (**1969**). Printre multe onoruri, a fost aleasă în Royal Society (1947), primind medaliile Royal și Copley, premiată cu Ordinul de Merit (1965), singura femeie care a primit o asemenea onoare de la Florence Nightingale; a fost prima Wolfson Research Professor din Royal Society (1960-1977); membră a Academiei Ruse de Științe (1976); Premiul Dimitrou (**1984**) [27].

†**1999, aug. 12, Baia Mare** – 25 ani de la moartea **dr. Dan Rădulescu** (n. 1928, oct. 16, București)

A urmat Școala elementară nr. 8 din Craiova, apoi Liceul Militar Târgoviște, pe care l-a absolvit cu cea mai mare medie (1947); a dat examen de admitere la Institutul de Medicină și Farmacie Timișoara, pe care l-a terminat ca șef de promoție; medic la circumscripția sanitară Bratovoiești Craiova; medic secundar la Spitalul nr. 1 din Craiova; medic specialist în Boli interne (**1959**); șef secție la SMS „Electroputere” Craiova; a urmat cursuri de perfecționare la Spitalul Clinic Fundeni; a susținut examenul de medic primar (1966) ocupând locul II și a ales postul din Baia Mare la Policlinica nr. 1; director adjunct la Direcția Sanitară Maramureș (1968-1973); medic primar interne la Policlinica nr. 1 Baia Mare (1973-1992), când s-a pensionat; reangajat la Direcția de Muncă și Protecție Socială până în 1996; a participat la cursuri de perfecționare la Spitalul Clinic Fundeni, „Carol Davila” București și Clinica Medicală III Cluj Napoca. A avut o bogată activitate socio-profesională: lector la Universitatea Populară din Craiova pe teme medicale, conferințe de Educație sanitară, pregătirea echipelor sanitare de Cruce Roșie, președinte al Comitetului sindical de instituție, și culturală intensă, recunoscută cu peste 50 de diplome și distincții obținute în Baia Mare și alte localități din țară [28].

†**2014, iulie 12, Baia Mare** – 10 ani de la moartea **dr. Oliviu Gligor** (n. 1928, mai 23, Cluj)

A urmat liceul în orașul natal, l-a absolvit (1947), apoi Facultatea de Medicină Generală la IMF Cluj (1953); medic de întreținere la E. M. Nistru (Maramureș) (1956, sept. – 1957, mai); medic consultant chirurg la Spitalul orașenesc Baia Mare (1957, mai-dec.); medic secundar Anestezie-Terapie Intensivă (1957, dec. – **1959**, oct.) la același spital; medic specialist A.T.I (**1959**, oct. – 1972, feb.); medic primar, șef de secție Anestezie-Terapie Intensivă a Spitalului Baia Mare (1972, feb. – **1994**). A avut o intensă activitate științifică, participând la congrese, simpozioane, consfătuiri, publicând o serie de articole de specialitate în reviste medicale din țară („Farmacia”, 1966) și străinătate („Journal d’Urologie et de Nephrologie”, 1967); a fost recompensat cu „Insigna pentru Merite în Munca Medico-Sanitară” (**1964**; 1977; 1978; 1981) și „Diploma de Excelență” pentru întreaga sa activitate profesională depusă în slujba sănătății oamenilor, acordată de Colegiul Medicilor Maramureș, Asociația Medicilor Pensionari din România „Sf. Luca” – Filiala Maramureș (2013) [29].

†**399, dec. 27, Roma** – 1625 ani de la moartea **Sfântei Fabiola** (n. Imperiul Roman, ?)

Soră medicală și doctoară, fiica unei familii de patricieni din Roma, s-a convertit la creștinism la vârsta de 20 de ani, după o căsătorie nefericită. Fusese căsătorită a doua oară, rămânând văduvă și, pentru a-și ispăși păcatele, a urmat învățămintele contemporanului ei, Sf. Ieronim, dedicându-se operelor de caritate medicală. În **399**, împreună cu prietena ei, Paula, și cu ginerele acesteia, Pammachus, a fondat un spital la Ostia, la gura de vărsare a Tibrului. A practicat probabil chirurgia, fiind remarcată pentru cunoștințele care le avea despre Homer și limba ebraică, preocupările creștinești și atenția față de pacienți. Este venerată în Biserica Romano-Catolică, patronând persoane divorțate, căsătorii dificile, victime ale abuzului; adulter; necredincioșie, văduve; Mișcarea Hospice și este sărbătorită în 27 decembrie [30].

†**1874, dec. 15, Iași** – 150 ani de la moartea **medicului botanist Iosef Szabo** (n. 1803, martie, Bogata, jud. Mureș), membru de onoare al Academiei Române (1872)

Mai întâi a fost farmacist, apoi subchirurg la Spitalul Militar din Iași, după care medic la Spitalul Sf. Spiridon, medic la Ospiciul pentru săraci, bătrâni și infirmi de la Galata (1863), devenind directorul acestuia și medic de arondisment; concomitent a cercetat flora și fauna Moldovei. Poate fi considerat un savant al timpului său prin preocupările multiple pe care le-a avut în Iași ca farmacist, doctor în medicină, pasionat botanist și neobosit cercetător al florei Moldovei; a elaborat Flora Moldavica (1841) și Flora județului Iași, rămase în manuscris, dar a avut și un rol deosebit în activitatea de popularizare a cunoștințelor medicale în Moldova, promovată de Societatea de Medici și Naturaliști [31].

†**1884, Budapesta** – 140 ani de la moartea **farmacistului George Stupa** (n. 1812, aug. 5, Oradea)

A fost cel mai cunoscut și renumit farmacist macedoromân din Budapesta în prima jumătate a sec. XIX-lea.

A absolvit liceul în Oradea (1828); practicant la farmacistul Prindl din Gyula (**1829**); a lucrat în farmacia lui Székely Károly din Pesta (1830-1832) și la farmacistul Preisgauer din Jászberény, apoi s-a înscris la Facultatea de Medicină și Farmacie a Universității din Pesta; diploma de farmacist (**1834**, aug. 8) și a publicat disertația pentru titlul de „magister pharmaciae”, cu o temă din domeniul chimiei farmaceutice anorganice: cianatul de calciu și sulfatul de zinc. După ce a lucrat un timp la diferite farmacii din Esztergom, Viena și Bratislava, s-a stabilit la Arad, unde, a fost proprietarul farmaciei „Îngerul” (1840-1848). S-a căsătorit cu Emilia Nikolits, fiica unui avocat arădean; prima dintre cele două fiice (Irma și Eugenia) născute la Arad va deveni mai târziu prima soție a economistului bihorean Partenie Cosma. În preajma anului revoluționar 1848 se mută împreună cu familia la Pesta, unde achiziționează farmacia *Korona* amplasată în actuala Piață Kálvin, rămasă în proprietatea familiei și după moartea sa, până în 1950, fiind considerată printre cele mai dotate.

A participat la viața culturală a orașului și la promovarea mișcării social-culturale a românilor; împreună cu Vincențiu Babeș și alți intelectuali, a luat parte la consfătuirea de la Arad (25 februarie 1848), convocată în vederea luării unor măsuri pentru îmbunătățirea situației școlilor românești și la 21 mai era prezent în casa lui Gojdu, la întrunirea intelectualilor români, convocată pentru a întocmi memoriul adresat guvernului cu revendicările românilor din Banat și Ungaria.

După aproape 40 de ani de activitate în domeniul farmaceutic, își subînchiriaza farmacia din Piața Kálvin (1863) și se dedică cu aceeași pasiune unor funcții de conducere într-o serie de asociații profesionale medicale și în administrația locală din Pesta. I se recunoaște oficial originea nobiliară după domeniile avute în Comitatul Bihor, primind titlatura „*bogdándi*” (1868); ales deputat în Parlamentul de la Budapesta ca reprezentant al Circumscripției Electorale Biserica Albă/Fehértemplom din Comitatul Timiș (1875), i-a permis să militeze pentru interesele corpului farmaceutic, ca politician fiind respectat mai ales pentru deviza personală: „*promisiuni cât mai puține, realizări cât mai multe*”.

A avut un rol activ și în viața publică profesională și științifică: secretar grefier al Asociației farmaciștilor din Ungaria; casier al Reuniunilor Itinerante ale Medicilor și Naturaliștilor (1869-1884); din 1834 a desfășurat o activitate publicistică de specialitate. S-a bucurat și de o mare popularitate ca filantrop: a sprijinit Societatea „Petru Maior”; a fost unul din eforii Bisericii Ortodoxe Greco-Române din Pesta, având mandat permanent în Reprezentanța care conducea Fundația Gojdu, pentru promovarea culturii românești. În 1884, la vârsta de 72 de ani, a trecut la cele veșnice; știrea morții sale a apărut în revista *Familia* din Oradea și toate periodicele farmaceutice de la Budapesta au publicat necrologuri în care i-a fost evocată elogi-os personalitatea; înmormântat în cimitirul Kerepesi [32].

†1904, oct. 12, Bârlad – 120 ani de la moartea **farmacistului magistrul Emil-Emanuel Bruckner** (n. 1840, martie 27, Bârlad)

A fost primul dintre cei șase copii ai spișterului Simon Bruckner și al fiicei spișterului Johann Kraus din Iași, Charlotte, cetățeni austrieci, de religie catolică; după cursurile primare și gimnaziale, a făcut practica în spișeria tatălui său din Bârlad, obținând certificatul de asistent (1861); tot aici a mai făcut practică încă doi ani, apoi a urmat două semestre (1863-1864) la Universitatea „Ludwig Maximilian” din München, obținând diploma de magistrul în farmacie și apoi libera practică (1864); provizor pentru scurt timp al farmaciei „Esculap” din Brăila, apoi după decesul tatălui (1866) a revenit la Bârlad, unde a arendat farmacia rămasă în proprietatea mamei sale până în 1904. A obținut cetățenia română (1884); a făcut politică, fiind unul dintre membrii marcanți ai organizației locale a Partidului Național Liberal; a fost votat consilier județean, apoi ales membru supleant al Comitetului permanent județean Tutova (1885-1887); membru în consiliul comunal al orașului Bârlad; membru fondator al societății: „Frăția” din Bârlad (1887), apoi membru în conducerea acesteia și președinte al societății de economie „Albina” (1891). A avut trei fii: Ioan (1877-1918), medic colonel în rezervă; Victor (1879-1946), inginer și Aurel (1885-1955), jurist. În familia ing. Victor Bruckner s-a născut în 1912 viitorul prof. dr. med. Ion Emil Bruckner, membru al Academiei Române, iar de la acesta din urmă, fiul său, Ion Victor Bruckner, prof. dr. med. (n. 1944), fost ministru al sănătății în guvernul Victor Ciorbea din partea Convenției Democratice (5.12.1997 – 17.04.1998). A fost înmormântat în cimitirul orășenesc din Bârlad [33].

†1914, oct. 27, București – 110 ani de la moartea **farmacistului Ion Paslavsky-Bejan** (n. 1853, ian. 3, Botoșani)

Practica de elev în farmaciile *Minerva* (Botoșani) și *Sf. Gheorghe* (Ștefănești); stagiul de asistent în Galați, a obținut licența (1881) și naturalizarea (1883); farmacist în spitalele Eforiei; a înființat farmacia *Coroana Regală* (Rm. Vâlcea, 1893), pe care a condus-o personal până la sfârșitul vieții; a deschis o filială în Călimănești (1902); înmormântat în cimitirul „Sf. Ioan” din Rm. Vâlcea [34-35].

†1919, nov. 16, București – 105 ani de la moartea **dr. Maria Cutzarida-Crătuțescu** (n. 1857, febr. 10, Călărași)

A fost prima femeie-doctor în medicină din România, care s-a dedicat trup și suflet profesiei alese, dar realizările sale au fost recunoscute târziu de lumea medicală. Susținătoare activă feminisă, a fondat Societatea *Materna*

(1897) și a organizat prima creșă internă de fabrică din România (1899).

A urmat liceul la Zürich, unde a început Facultatea de Medicină (1877), dar datorită dificultății lingvistice și a avantajelor pe care le aveau absolvenții cu diplome obținute în Franța, s-a transferat la Universitatea din Montpellier-Facultatea de Medicină; stagiatura și pregătirea doctoratului le-a făcut la Facultatea de Medicină din Paris, susținând teza de doctorat „*Hidroreea și valoarea ei semiologică la cancerul de corp uterin*” (1884) și devenind doctor în medicină, specializarea „*boli ale femeilor și copiilor*”. Pentru a obține libera practică în România, și-a echivalat diploma trecând examenul cu calificativul „*Magna cum laude*”. A lucrat la Spitalul Brâncovenesc, Spitalul Filantropia și Fabrica de Tutun din București, unde s-a ocupat de asistența medicală a 2000 de muncitoare.

A participat la congrese internaționale medicale și feministe cu lucrări: 1900, Paris („*Le travail de la femme en Roumanie*”); 1907, Bruxelles („*Descrierea instituțiilor abilitate în România pentru a lupta împotriva mortalității infantile*”); 1910, Copenhaga („*Creșele în România*”).

Pe parcursul întregii activități medicale și sociale, s-a dovedit a fi o promotoare a emancipării femeii. Pe lângă preocupările administrative și medicale din cadrul Societății „*Materna*” a fost un membru activ al Societății „*Munca*”, „*Spirijinul*”, „*Cultura și ajutorul femeii*” (a deținut și funcția de vicepreședintă din 1898). În timpul Primului Război Mondial a ocupat funcția de medic primar la Institutul și Internatul Evanghelic (Spitalul Militar temporar nr. 134); după război s-a retras din activitatea medico-socială din cauza problemelor de sănătate [36].

†1929, dec. 13, Helsinki, Finlanda – 95 ani de la moartea **dr. Emma Rosina Heikel** (n. 1842, martie 17, Kaskinen, Finlanda)

A fost prima femeie-medic din Țările Scandinave, specializată în ginecologie și pediatrie (1889); o susținătoare activă a mișcării pentru drepturile femeilor, a gestionat o casă de muncă pentru copii și a fost un avocat al sănătății copiilor în Finlanda rurală [37].

†1934, nov. 16, Marienbad, Cehia – 90 ani de la moartea **dr. Ion Calinciuc-Boruteanu** (n. 1856, oct. 8, Borăuți, district Coțmani)

Școala primară a absolvit-o în satul natal, liceul l-a urmat la Cernăuți, apoi s-a înscris la Facultatea de Teologie, a devenit membru al Societății „*Arboroasa*” și o scurtă perioadă de timp a locuit într-o cameră cu Ciprian Porumbescu. În toamna anului 1876 a părăsit facultatea și a plecat la Viena pentru a studia medicina și filozofia; timp de un an a mai studiat medicina și în cadrul Universității din Graz. Și-a luat doctoratul în medicină (1888), iar în 1889 a fost angajat ca medic la renumita stațiune Marienbad, unde a rămas până la moarte. A colaborat la revistele medicale din România: „*Progresul medical*” (1892); „*România medicală*” (1893) cu articole despre valoarea terapeutică a izvoarelor de la Marienbad; este cunoscut pentru producțiile literare: poet și prozator de limbă germană; ziarist și cântăreț talentat; versurile și basmele adunate le-a publicat în volumul „*Clopoțele din Borăuți*”; unele dintre versurile sale, cu ecouri din creația lui Eminescu și Lenau, au fost publicate în volumul „*Traumland*” („*Țara de vis*”) și traduse în limba română de I. Tomoiogă (1927); membru al SCLRB și banii obținuți din vânzarea volumelor de

creație erau donați internatului de băieți români din Cernăuți și la București pentru orbiile de la Vatra Luminoasă. În ultimii ani ai vieții sale a fost consul onorific român în Cehoslovacia [38-39].

†**1939** – 85 ani de la moartea **gen. de brigadă dr. Alexandru Papiu** (n. 1873, sept. 23, Râmnicu-Vâlcea)

Fiind student la Facultatea de medicină din București (1893) a intrat prin concurs în Institutul medico-militar, unde a fost coleg de promoție cu viitorii savanți, C. Levatidi, Ștefan Nicolau ș.a.; dr. în medicină (1898); medic de batalion cl. 2-a la Regimentul 11 Siret; medic de medicină internă în Spitalul Militar Central (1900-1915); șeful serviciului medical în același spital (1915-1918); a participat la Campania din Bulgaria (1913) și în Primul Război Mondial (1916-1918); medicul șef al Armatei din Transilvania, înaintat în gradul de general (**1919**); a condus Centrul de instrucție sanitară București, organizând Școlile sanitare militare, care „*au făcut progrese însemnate*” (**1924-1932**); a scris și editat în colaborare o serie de manuale pentru învățământul medico-militar, „*pe care adesea le tipărește cu sacrificii personale*”; trecut în rezervă (1932, oct.) și distins cu Ordinul *Serviciul credincios* în grad de Comandor [40].

†**1924, Iași** – 100 ani de la moartea **prof. dr. Constantin Thiron** (n. 1853, febr. 5, Iași)

Profesor la Facultatea de Medicină (1881-1923), a fost un pionier al învățământului medical superior ieșean, prin înființarea celui dintâi laborator de medicină experimentală, a primului laborator de radiologie medicală și efectuarea celor dintâi radiografii din Iași (1900), în colaborare cu marele fizician Dragomir Hurmuzescu.

S-a distins și ca animator al vieții științifice și cultural-politice al orașului [41].

†**1939, nov. 27, Iași** – 85 ani de la moartea **prof. dr. Alexandru Slătineanu** (n. 1873, ian. 5, București)

După obținerea titlului de doctor (1901) la Facultatea de Medicină din Paris, a lucrat timp de 10 ani la Catedra de Medicină experimentală a Universității din București, sub conducerea savantului Ioan Cantacuzino; apoi profesor de bacteriologie la Facultatea de Medicină din Iași (1911), înscriindu-se ca fondator al școlii ieșene de bacteriologie și epidemiologie, fiind, totodată, un erudit clinician. A desfășurat o susținută activitate de igienist și medic de sănătate publică; având un rol important în combaterea tifosului exantematic din Moldova (1917-1918); a înființat Institutul de Igienă din Iași și Plasa 10 sanitară rurală de demonstrație Tomești-Iași, care a funcționat între **1929** și **1934**, fiind o formă superioară de organizare sanitară; a contribuit la crearea primelor sanatorii T.B.C. din Moldova; a avut un rol hotărâtor în organizarea și dezvoltarea Spitalului de boli contagioase Izolarea din Iași; membru corespondent al Academiei de Științe Medicale din România [42].

†**1944, oct. 12, Auschwitz** – 80 ani de la moartea **dr. Marie-Anna Jonas-Platz** (n. 1893, ian. 12, Fischhausen)

A activat în Germania, a murit la Auschwitz, chiar dacă fusese decorată cu „*Crucea de Onoare*” pentru serviciile aduse ca asistentă a Crucii Roșii în timpul Primului Război Mondial [43].

†**1954, Westwood, New Jersey** – 70 ani de la moartea **dr. Anna Wessels Williams** (n. 1863, martie 17, Hackensack, New Jersey)

A lucrat ca bacteriolog în primul laborator (New York) de diagnostic din SUA și chiar în primul an de activitate a izolat o tulpină de bacil difteric, folosită ulterior la prepararea antitoxinei specifice (**1894**); prima femeie aleasă președinte al departamentului de laborator al Asociației Americane de Sănătate publică (1932) [44].

†**1964, oct. 3, Bacău** – 60 ani de la moartea **prof. dr. State Drăgănescu** (n. 1891, aug. 14, Ohaba, Șovarna, jud. Mehedinți)

Profesor la Facultatea de Medicină a Universității din București, a fost unul din cei mai importanți neurologi din România, elev și cel mai apropiat colaborator al lui Gheorghe Marinescu; desăvârșit clinician, maestru al diagnosticului, s-a dedicat cu aceeași pasiune cercetării științifice.

Prima sa monografie, „*Lichidul cefalo-rahidian*” (1932) s-a situat pe plan istoric printre primele lucrări extinse cu această temă; în 1941 a publicat în limba franceză, în colaborare cu E. Banu, „*Histopathologie des neuro-infections primitives humaines*”, descriind tabloul microscopic din poliomielită, turbare și encefalită letargică, ambele monografii au fost premiate de Academia Română. Începând cu anul 1952, s-a dedicat aproape în exclusivitate studiului neuroinfecțiilor primitive la om; ultima sa monografie, „*Encefalite virotice umane*”, în colaborare cu A. Petrescu și N. Drăgănescu, a reprezentat chintesența preocupărilor sale științifice din acest domeniu [45].

†**1964, nov. 10, Arad** – 60 ani de la moartea **dr. Vespasian Pauliucu-Burlă** (n. 1887, dec. 17, Burla, districtul Rădăuți)

Fiul al preotului ortodox George Pauliucu a urmat liceul în orașul Rădăuți iar Facultatea de Medicină la Viena, pe care a terminat-o în anul 1911. Asemenea celorlalți concetățeni – studenți bucovineni, a făcut parte din Societatea „*România Jună*” și pentru activitatea sa culturală, în anul 1910 a fost ales președinte al acestei Societăți studențești. Avea talent de prozator pe care l-a valorificat în ședințele literar-artistice ale acestei Societăți: „*schife și nuvele originale, precum și diferite traduceri din limba latină și germană*”.

Ca și ceilalți confracți bucovineni, după terminarea studiilor de medicină, s-a întors în țara natală și a fost medic al minelor din Iacobeni și Fundul Moldovei (1912-1913), în același timp deținând și funcția de medic legist al Tribunalului Vatra-Dornei. Din practica la minele de mangan din Iacobeni, și-a făcut debutul în literatura medicală publicând în anul 1913, în revista „*Spitalul*” Nr. 10, un articol cu prezentare de caz, din activitatea de medic al muncii miniere: „*Contribuții la tuberculoza verucoasă într-un caz cronic și recidivant*”.

În anul 1913, a simțit nevoia să participe la Războiul balcanic și a venit în Vechiul Regat al României, de unde a trecut în Sudul Dunării, îngrijind bolnavii și răniții. În vol. „*Zile de lazare*”, G. Panea ne-a lăsat o impresie de neuitat, păstrată în inimile suferinzilor pe care i-a îngrijit în această campanie.

Fiind cetățean austriac, la începutul Primului Război Mondial, s-a întors în Bucovina, „*unde este mobilizat în Serviciul sanitar, când a avut de luptat cu epidemia de tifos exantematic din Galiția*”. Deși tânăr, avea cunoștințe epidemiologice și de organizare sanitară, ținând seama și de experiența din anul 1913, a reușit să stăvilească această epidemie. După Primul Război Mondial „*populația recu-*

noscătoare i-a ridicat o statuie la Lwov (Lemberg), dar ca urmare a celui de-al II-lea Război Mondial, aceasta a fost distrusă, ca și alte monumente". Despre activitatea sa de medic practician, după Unirea Bucovinei cu Patria-Mamă, istoriografii îl află la Maternitatea „Prof. Octavian Gheorghian” din Cernăuți, după moartea acestuia, în anul 1929. A avut și o bogată activitate publicistică: o serie de lucrări științifice care au văzut lumina tiparului în periodicele medicale din Austria, Bucovina, Transilvania și România. De asemenea a participat la diferite congrese și reuniuni din țară, prezentând comunicări apreciate. Biograful său dr. T. Nandriș își amintește și de faptul că atunci când era elev, a avut ocazia să vadă zburând deasupra orașului Cernăuți un avion de mici dimensiuni, iar lumea spunea: „Aceasta este avioneta dr. Pauliucu-Burla”. Important de menționat este faptul că dr. Pauliucu a fost primul medic din Bucovina și chiar din țară care a avut o avionetă personală cu care zbura în timpul său liber sau în cel în care se ocupa de pacienți. A murit la 10 nov. 1964 în orașul Arad și a fost înmormântat la Sinaia [46-47].

†1979, oct. 10, Târgu-Mureș – 45 de ani de la moartea dr. Alexandru Lengyel (devenit ulterior Culcer) (n. 1897, Maramureș)

A absolvit Facultatea de medicină din Budapesta; între 1925-1936, a ocupat succesiv postul de asistent bacteriolog al Laboratorului de Igienă din Cluj, apoi pe acela de medic șef al Laboratorului de Igienă din Sulina, apoi medic șef al Portului Sulina (1941-1942). Din 1942 și până în 1949 a fost medic șef al Laboratorului regional de Igienă din Sighișoara, dar a ocupat prin cumul și funcțiile de director al Spitalului de Stat din Sighișoara (1945-1947) și de inspector general sanitar pentru controlul laboratoarelor (1947-1949). Spirit plurivalent, având o impresionantă bibliotecă (spun cei ce l-au cunoscut) a fost preocupat de o serie de domenii printre care și istoria medicinei. A decedat pe data de 10 octombrie 1979, la Târgu-Mureș.

Muzicologul George Zbârcea – recent plecat dintre noi – spunea despre Alexandru Culcer: „a fost un bun cunosător al istoriei și literaturii din sud-estul continentului, un exeget al istoriei medicinei, familiarizat cu istoria picturii și sculpturii Europei, pasionat de aspectele rizotomiei antice și de reactualizarea ei în farmacopeea modernă, mânuitor cu nerv gazetăresc al condeiului și nu în ultimul rând, bibliofil, colecționar de artă și cronicar plastic” [48].

†1989, oct. 30, București – 35 ani de la moartea dr. farm. Emil Savopol (n. 1915, martie 11, București), reprezentant de seamă din domeniul cercetării galenice.

Aspectele multiple care se regăsesc în activitatea sa au o orientare comună și anume preocuparea științifică dirijată spre rezolvarea problemelor practice ale profesiei farmaceutice.

Cele 70 de lucrări științifice publicate conțin informații și realizări deosebite din diferite domenii: industria medicamentului, tehnologia formelor farmaceutice, monografiile cuprinse în Farmacopeea Română, edițiile VIII și IX, lucrări privind controlul calității medicamentelor, conservarea și stabilitatea antibioticelor incorporate în diferite formule magistrale, taxa laborum etc. [49].

†1989, București – 35 ani de la moartea dr. Viorica Gomoiu (Ionescu) (n. 1898, iulie 22, Focșani)

Colaboratoare și continuatoare a operei prof. dr. Victor Gomoiu, a participat la organizarea a peste 25 de reuni-

uni, 4 conferințe și un congres internațional al Societății Române de Istoria Medicinii; conform dorinței soțului său, a contribuit la fondarea Muzeului de Istoria Medicinii Farmaciei „Victor Gomoiu” din Craiova (1974) [50].

†1994, nov. 3, Cluj – 30 ani de la moartea dr. oftalmolog Lavinia Rusu-Păcurariu (n. 1907, iulie 17, Tătărlău, Alba)

Și-a desfășurat activitatea alături de soțul său, prof. dr. I. Păcurariu. A absolvit Facultatea de Medicină din Cluj (1932) și datorită cunoștințelor medicale solide, a reușit la concursul de preparator la Clinica Oftalmologică. Cadru didactic talentat, apreciată de studenți și respectată de colaboratori, a parcurs treptele ierarhice până la șef de lucrări; dotată cu inițiativă și capacitate organizatorică, împreună cu colectivul clinicii, a participat în brigăzi mobile, la depistarea și eradicarea trahomului din școli și alte colectivități; preocupată tot timpul de tehnici noi de examinare, a adoptat metode moderne: biomicroscopia și gonioscopia; a folosit procedee chirurgicale noi în diferite forme de glaucom decompensat; a considerat că nu trebuie să existe granițe între specialități diferite ca oftalmologia, neurologia, neurochirurgia și endocrinologia. Activitatea științifică bogată s-a concretizat în numeroase lucrări, publicate în revistele de specialitate; a redactat împreună cu prof. Păcurariu capitoul „Uveea și cristalinelor” din Tratatul de oftalmologie (1958); a avut contribuții importante în cercetarea parazitozelor oculare ș.a. În ultimii ani de activitate s-a dedicat profilaxiei cecității la copil; pe baza unor criterii științifice a făcut o analiză detaliată a tuturor copiilor orbi din țară pentru a încerca metode de recuperare și a dus o adevărată campanie în presa vremii în vederea prevenirii accidentelor oculare la copii și adolescenți și tratarea lor cât mai corectă [51].

†1994, dec. 10, București, cimitirul Militari – 30 ani de la moartea cpt. (r) farmacist Mihai Duiculescu (n. 1923, feb. 8, satul Sărata, jud. Neamț)

După absolvirea liceului Petru Rareș din Piatra Neamț (1942) s-a înscris la Facultatea de Farmacie din București (1943), pe care a absolvit-o în 1948, obținând licența și libera practică; anul următor a fost angajat la Direcția generală farmaceutică din Ministerul Sănătății ca farmacist inspector șef, apoi responsabil depozit Cosmetics (1952), șef serviciu desfacere (1953), farmacist director (1954) și director general (1956-1960), când a efectuat mai multe delegații în vederea perfectării contractelor pentru importuri de medicamente și rezolvarea unor restanțe din planul de import în R.D.Germania, Polonia, Cehoslovacia, Ungaria; inginer la fabrica de medicamente Fiola din București până la 1 iulie 1967, când s-a transferat la Oficiul Farmaceutic nr. 2 București, ocupând posturi de farmacist inspector, șef serviciu plan și organizarea muncii, șef depozit produse farmaceutice, șef secție, până la 1 dec. 1979, când s-a transferat la Oficiul Farmaceutic nr. 1 București, ca farmacist principal diriginte până la 28 feb. 1983, când s-a pensionat [52-53].

†1999, nov. 5, Iași – 25 de ani de la moartea prof. dr. Gheorghe Pendefunda (n. 1923, mai 29, Ungheni-Basrabia)

Membru al Academiei de Științe Medicale din România, cercetător, profesor, clinician, a condus Clinica Neurologică a Spitalului Socola din Iași (1954-1972), șef al Clinicii de Neurologie din noul Spital de Neurologie, Neurochirurgie și Oftalmologie (1972-1993).

†**1999, dec. 27, București** – 25 ani de la moartea **dr. Tadeusz Pirozynski** (n. 1928, oct. 9, Cernăuți)

Este un nume ilustru în psihiatria românească și mentor de seamă al școlii medicale ieșene. Din 1956 a lucrat la Spitalul clinic de psihiatrie *Socola* din Iași, unde și-a desfășurat activitatea timp de patru decenii; a funcționat în învățământul universitar de la Institutul de Medicină și Farmacie, la disciplina psihiatrie; a publicat cursuri și manuale, precum și peste 60 de lucrări științifice [54].

†**1999, dec. 28** – 25 de ani de la moartea **medicului obstetrician-ginecolog Josephine Barnes** (n. 1912, aug. 18, Marea Britanie)

A fost prima femeie președinte a Asociației Medicale Britanice (**1979**); activă în campania națională de control al cancerului pentru femei cu screening-ul cancerului; președinte al Elizabeth Garrett Anderson Hospital Appeal Trust; președinte al Asociației Fizioterapeuților Afiliați în Obstetrică și Ginecologie (cunoscută din **1994** ca Asociația Fizioterapeuților Afiliați în Sănătatea Femeii) (1977-1995) și președinte al Asistentelor Regale Britanice; a jucat un rol proeminent în dezbaterile publice asupra Legii avortului din 1967.

Președinte al clubului Osler din Londra (1988); a rostit Orația Hunteriană la Societatea Hunteriană (**1994**); președinte al Societății de Istorie a Medicinii (1995-1996) la Societatea Regală de Medicină; membru al Colegiului Regal al Medicilor, al Colegiului Regal al Chirurgilor din Anglia și al Colegiului Regal al Obstetricienilor și Ginecologilor (dintre care a fost la un moment dat vicepreședinte) [55].

†**1999, Paris** – 25 de ani de la moartea **dr. Ion Șoneriu** (n. 1897, Herța)

A absolvit Liceul-Internat „*Costache Negruzzi*” și Facultatea de Drept din Iași, după care a urmat și cursurile Facultății de Medicină din București; a susținut doctoratul în drept la Paris cu lucrarea „*Libertatea individuală*” și s-a stabilit în Franța. Medic și jurist, a ocupat funcții și demnități înalte, printre care și cea de președinte al Crucii Roșii Internaționale, membru în „*Ordinul Suveran de Malta*” și până la moarte președinte de onoare al Societății Culturale „*Ținutul Herța*”. Prestigiul, sensibilitatea și frumusețea spirituală a acestuia au fascinat o lume [56].

Aniversări

1829, sept. 6, Berlin – 195 ani de la nașterea **prof. dr. Marie Elisabeth Zakrzewska** (†1902, mai 12, Jamaica Plain, Massachusetts), americană de origine germană.

Profesor de obstetrică și boli specifice femeilor la New England Female Medical College a fondat Spitalul New England pentru femei și copii din Boston, primul din SUA, dotat cu o școală pentru infirmiere și o organizație de servicii sociale (1863), pe care l-a condus aproape 40 de ani; a fondat New England Hospital Medical Society (1878) (primul înființat de o femeie), devenind președintele său; a fost pionier în mișcarea care a deschis profesia de asistent medical pentru femeile de culoare, prima asistentă neagră din America absolvind școala în **1879**; a introdus în America ideea germană de a construi grădini de nisip pentru copii, începând din Boston [57].

1839, sept. 17, Sânpetru/Petersberg, comitat Brașov – 185 ani de la nașterea **farmacistului Friedrich Bruss** (†1908, dec. 28, Brașov)

Farmacist-șef (maior) al Armatei Principatelor Române (24.01.1869 – 1.03.1871), al doilea după un alt nume de rezonanță în istoria farmaciei, maior Pruszyński Xavier Francisc (25.10.1837 – 24.01.1869; 1.03.1871 – 1.03.1874) și profesor la Școala națională de medicină și farmacie (Director dr. Carol Davila) din București. Numele său este legat și de elaborarea Regulamentului pentru organizarea Școlii superioare de farmacie din București (20 oct. 1871); a funcționat mai mulți ani ca farmacist șef al Farmaciei centrale de la Spitalul Colțea; a obținut cetățenia română (1880); decorat cu ordinul „*Coroana României*” în grad de cavaler (**1904**); a condus și stăpânit farmacia „*Speranța*” din București (1874-1908) [58].

1864, iulie 18, Tecuci – 160 ani de la nașterea **farmacistului Alexandru Volanschi** (†1948, aug. 19, București)

S-a înscris la Școala superioară de farmacie din București (1878); practica de elev a efectuat-o timp de trei ani în farmacia „*Sf. Dumitru*” din Tecuci; stagiul de doi ani ca asistent în farmacia „*Foișorul de Foc*” din București (1881-1883); licența și libera practică (1885); arendator al farmaciei „*Înger*” din Iași până în nov. 1893; diriginte-administrator al farmaciei „*Curtea Regală*” din Brăila (**1894-1896**). A înființat o farmacie în București pe str. Știrbei Vodă (1897), care din ordinul autorităților militare germane de ocupație a fost transportată în 1917 la Constanța, unde a funcționat pe tot timpul războiului ca „*Farmacie de stat*” în localul farmaciei „*Engleze*”; a editat publicația „*Buletin Farmaceutic*” (1897-1907), împreună cu farmaciștii Anton Altân și Dimitrie Nicolau. A participat neoficial la al X-lea Congres internațional al asociațiilor farmaceutice de la Bruxelles (1-5.09.1910), când s-a propus înființarea Federației Internaționale Farmaceutice (FIP) cu sediul la Haga; vicepreședinte al Societății farmaciștilor din România; membru onorific în Consiliul de igienă și salubritate publică al Capitalei; înmormântat în cimitirul *Bellu* [59].

1864, aug. 16, Naini Tal, India – 160 ani de la nașterea **dr. Elsie Maud Inglis** (†1917, nov. 26, Newcastle upon Tyne, Marea Britanie)

Medic scoțian, chirurg, profesor, sufragist, și fondator al Spitalului Scoțian pentru femei (SWH) (**1914**); a fost prima femeie care a primit Ordinul *Vulturului Alb* (clasa I) de la Prințul Moștenitor Alexandru al Serbiei, la o ceremonie la Londra (1916, apr.); anterior fiind distinsă cu Ordinul *Sfântul Sava* (clasa a III-a). Și-a exercitat în totalitate cele „*două pasiuni*”: a sufragiului universal și a chirurgiei, iar numele ei este amintit prin intermediul Unității Elsie Inglis din Spitalele scoțiene pentru femei, un cămin pentru copii din Yugoslavia și o secție a Infirmeriei regale din Edinburg [60].

1864, sept. 11, com. Filipești, jud. Prahova – 160 ani de la nașterea **farmacistului, medic și dr. în științe fizico-chimice Ion Șt. Radian** (†1896, iunie 4, Feydey sur Leysin, Elveția)

După clasele primare, a urmat cursurile liceului *Matei Basarab* din București (1875), ca bursier al statului român, obținând diploma de bacalaureat în litere și științe a Universității din Capitală (1882); în continuare s-a înscris la Facultatea de Medicină din București, urmând în paralel atât cursurile la medicină cât și la farmacie.

Pentru cursul de la Școala superioară de farmacie a primit matricola nr. 656/19 nov. 1883, practica de elev de un

an executând-o în Farmacia Spitalului Colțea, absolvind examenul de asistent la 20 dec. **1884** cu calificativul „*prea bine*”. Cu petiția nr. 32/21 ian. 1885 a solicitat decanatului înscrierea sa directă în anul II de curs la farmacie, pe motiv că era absolvent a doi ani de medicină, Consiliul profesoral i-a aprobat cererea, astfel că a terminat cursurile și și-a luat licența în farmacie la 4 dec. 1885, primind diploma de farmacist la 5 mai 1886; libera practică i-a fost acordată în 1885 și publicată în *Monitorul Oficial* nr. 28/7 mai 1886.

La 11 apr. 1888 a obținut și doctoratul în medicină cu teza intitulată „*Încercări asupra istoriei naturale medicale a plantei Clematis vitabla*”, fiind desemnat de prof. Alex. Obregia ca laureat al Facultății de Medicină din București; a primit dreptul de liberă practică a medicinei în țară, publicat în *Monitorul Oficial* nr. 19/22 apr. 1888.

Și-a pregătit apoi doctoratul în științele fizico-chimice la Universitatea din Geneva și în **1889** a susținut teza intitulată „*Recherches sur la composition de quelques schistes ardoisiers*”, primind felicitări din partea Rectorului Universității, E. Graebe, pentru pregătirea profesională deosebită. La 12 apr. 1890, preia disciplina de Chimie Analitică, imprimându-i o nouă direcționare prin spiritul său organizatoric și datorită unei temeinice pregătiri științifice; a militat pentru ridicarea învățământului farmaceutic, solicitând forurilor de conducere, în 7 dec. 1891, organizarea învățământului practic cu studenții, reorganizarea internatului, dreptul de a se acorda diploma de farmacist și doctor în farmacie, necesitatea participării profesorilor Școlii de farmacie la Consiliul facultății și obligația ca cei care predau la această școală să fie și farmaciști, intervenții respinse rând pe rând de consiliul Facultății de Medicină.

A publicat „*Tratat de Chimie Analitică Teoretică și Practică*” (1892), fiind primul curs de Chimie Analitică în limba română; „*Chimia analitică aplicată*” (1893); din 1895 a predat și „*Cursul de analize chimice a beuturilor alcoolice și a substanțelor alimentare*”, pentru care a elaborat un „*Curs de chimie alimentară*”; a predat *Toxicologia* (1891-1896); a inițiat cercetări științifice, elaborând lucrări originale: „*Compoziția chimică a leandrului*” (1892), „*Dozarea clorului și a acidului fosforic în urină*” (1893), „*Despre chimismul stomacal (diagnostic chimic, hypochlorhidrie gastric parenchimotoasă)*” [61-63].

1874, iulie 19, Galați – 150 ani de la nașterea **dr. Constantin Levaditi** (†1953, sept. 5, Paris)

A fost unul dintre fondatorii inframicrobiologiei moderne, român naturalizat în Franța, membru corespondent (1910), de onoare (1926) și titular al Academiei Române (1948); membru titular al Academiei de Medicină a Franței. A urmat liceul la București, apoi Facultatea de medicină din București (1892-1898); specializarea a făcut-o la Paris, în *Laboratorul de Patologie Generală și Experimentală și Institutul „Pasteur”* (1898-1900) și apoi la Frankfurt-pe-Main, în *Institutul de Terapie Experimentală* (1900-1901). A obținut doctoratul în medicină al Universității din Paris, cu teza *Contribution à l'étude des Mastzellen et Mastzellen - Leucocytose* (1902), continuându-și cercetările la *Institutul Pasteur* și la *Institutul „Fournier”*; studiile lui privind eritemele polimorfe, ectodermozele neurotrope, sifilisul, poliomi-elita, encefalita, vaccino - și chimioterapia au o valoare deosebită; a introdus bismutul în terapeutila sifilisu-

lui și a perfecționat metoda de impregnare cu argint a spirochetelor în secțiuni.

Laureat a șase mari premii internaționale: al Academiei de Medicină din Paris (1906), Grand Prix Pasteur, Strassbourg (1922), „*Cameron*” al Universității din Edinburg (1928), al Ligii franceze împotriva pericolului venerian (1928), John Scott al Universității din Philadelphia (**1929**) și Marele premiu pentru chimioterapie P. Ehrlich (1930). Opera științifică, vastă și complexă, conține numeroase priorități mondiale: în sifilografie și chimioterapia sifilidului este primul care descoperă *spirocheta congenitală*, aducând astfel proba peremptorie a transmiterii infecției, de la mamă la făt (1905); este al doilea din lume care a introdus penicilina în tratamentul sifilisului (**1944**); ca virusolog este socotit drept unul din ctitorii acestei științe pe plan mondial; ca epidemiolog a condus la Cluj o vastă operă de profilaxie a bolilor venerice (în colaborare cu Iuliu Moldovan) și a realizat unul din primele filme științifice europene de propagandă împotriva pericolului venerian; alături de V. Babeș, este descoperitorul formeii actinomicotice a bacilului tuberculozei. A fost un renumit șef de școală, în laboratorul său de la Institutul Pasteur din Paris, formându-se o serie de virusologi de prestigiu între care din România: Șt. S. Nicolau, N. M. Constantinescu, G. Stroescu, N. Cajal [64].

1874, sept. 19, com. Poiana Sărată, comitatul Trei Scaune – 150 ani de la nașterea **col. (r) farmacist Romulus Pop** († 1936, apr. 24, Ploiești)

După ce a absolvit patru clase la Gimnaziul „*mare public român*” din Brașov (**1889.06.26**), s-a înscris la Școala superioară de farmacie din București, cu matricola nr. 864/7.10.**1889**, efectuând practica de elev (1.09.**1889** – 7.10.1892) în farmacia „*Minerva*” din Focșani, a fraților Mauriciu și Friedrich Römer, apoi a obținut certificatul de asistent în farmacie nr. 519/1893; licența în farmacie (31.03.1897), în tot timpul cursului universitar fiind intern la Spitalul „*Colentina*” din București. I s-a acordat libera practică și a devenit cetățean român în 1898.

A lucrat ca asistent în laboratorul de Chimie medicală al Școlii superioare de medicină veterinară din București, apoi a fost numit provizoriu în postul de intendent-farmacist la spitalul rural Tecuci-Kalinderu, jud. Teleorman (20.09.1900). Împreună cu colegul său, Corneliu Tacit, în 1901, a luat în arendă farmacia „*Traian*” din Ploiești, aparținând lui Petre Ghițulescu; în 1910 a devenit proprietarul farmaciei „*Regala*” din același oraș; a făcut campania din 1913 cu grad de farmacist căpitan (r) iar în războiul din 1916-1918 ajungând farmacist col. (r); a primit decorațiile: „*Meritul Comercial*” cl. I, „*Bărbăție și Credință*” cl. II și „*Avântul Țărei*”; a organizat și condus farmacia „*Casei Muncii*” din Ploiești (**1924-1934**); a decedat în locuința sa din Ploiești și a fost înmormântat în cimitirul „*Eroilor*” din localitate [65].

1879, iulie 18, Valea Călugărească, jud. Prahova – 145 ani de la nașterea **farmacistului Giuseppe Agnese** (†1922, oct. 10, Buzău)

La 24 apr. 1920 farmacistul G. Agnese din Negrești este ales cenzor la *Banca Sfatului negustoresc din Vaslui*, fiind acționar; cu Decretul nr. 3860/11 oct. 1921 primește o nouă concesiune de farmacie în orașul Buzău.

La 8 feb. 1922, conform Decretului nr. 700, se desființează Consiliul județean Vaslui și delegația județeană,

instituindu-se o comisie interimară din care face parte și el, care demisionează în același an, la sfârșitul lunii noiembrie; dar cu siguranță este o greșeală întrucât, tot V. Lipan scrie: că în 10 oct. 1922 „*G. Agnese se sinucide în Buzău înghițind o mare cantitate de stricnină*”. Cu toată zbaterea pentru o viață demnă, cu toate funcțiile pe care le-a deținut, cauza sinuciderii ar fi fost „*situația materială de nesuportat, pentru el și familie*”. La solicitarea familiei Agnese din 24 iulie 1937, Ministerul prelungeste termenul de lichidare a farmaciei din Buzău, până în ianuarie 1941 când: „*Ultimul copil al lui G. Agnese, devenind major în ian. 1938 și fiind deja student în farmacie, urma a prelua conducerea farmaciei tatălui*” [66].

1884, iulie 15, Câmpulung – 140 ani de la nașterea **dr. Ilie Piticariu** (†1951, apr. 28, București) Studiile superioare de medicină le-a absolvit la Viena, unde a fost în timpul studenției un membru activ al Societății „*România Jună*”. A făcut practica la clinica dr. Strumpell din Viena (1908-1911); doctorat în medicină (1911); a urmat cursuri de specializare într-o clinică din Berlin (1915-1916); apoi a venit la București, angajându-se ca medic în clinica dr. C. Bucliu la Spitalul Brâncovenesc; asistent la o clinică din Paris (1919-1921); a revenit în Bucovina și din 1921 a fost medic primar de boli interne la Spitalul Central din Cernăuți; și-a susținut docența la Facultatea de Medicină din București cu lucrarea „*Diagnostica micilor insuficiențe tiroidiene*” (1926); teme abordate de el în studiile publicate în revistele din România și străinătate au ținut de medicina internă, de tratarea tuberculozei, a tetanosului etc. („*Contribuțiuni la tratamentul endocarditei lente*”; „*Tratamentul sclerozei în plăci*”; „*Băile din Vatra Dornei*”; „*Teoria evoluției spirituale*”) [67-68].

1889, sept. 1, Taberwiese, Prusia de Est, Imperiul German (acum Taborzec, Polonia) – 135 de ani de la nașterea **dr. pediatru Gertrud Hurler** (†1965)

S-a specializat în pediatrie la München, apoi s-a mutat la Neuhausen (1919), unde a activat peste 45 de ani; a identificat sindromul Hurler (1919), descoperind apoi și alte variante.

Celulele Hurler sunt acelea care depozitează sulfat de dermatan și sulfat de heparină în mai multe țesuturi, ducând la o deteriorare progresivă și, în cele din urmă, la moarte [69].

1894, aug. 1, Galați – 130 ani de la nașterea **dr. Zoe Caraman** (†1970, martie 11, Iași)

Dintre elevii școlii de neurologie din Iași înființată de acad. C.I. Parhon, a fost primul șef de clinică neurologică care a inițiat și a deschis perspectivele unui învățământ de prestanță în domeniul Neurologiei; a condus Clinica Neurologică timp de peste patru decenii; cercetarea sa științifică a cuprins o serie de probleme interdisciplinare: clinică, biochimie, morfopatologie, totalizând peste 120 de lucrări. Unul din domeniile fundamentale de cercetare a fost problema neuro-virozelor în Moldova, pe care a abordat-o în toată complexitatea ei [70].

1894, aug. 13, Dorohoi – 130 ani de la nașterea **prof. univ. dr. Gheorghe Plăcișteanu** (†1982, aug. 22, București)

Medic chirurg obstetrician, profesor universitar, reformator și întemeietor de spitale, a fost căsătorit cu compozitoarea Mansi Barberis. Este fratele mai mic al profesorului universitar Ion Plăcișteanu și tatăl regizoarei Sorana

Coroamă-Stanca și a medicului ortoped Gheorghe (Ginel) Plăcișteanu [71].

1894, aug. 17, Huși – 130 de ani de la nașterea **prof. Radu Cernătescu** (†1958, ian. 17, Iași)

A urmat studii liceale și universitare la Iași, unde și-a susținut în 1920 și teza de doctorat „*Legea lui Dalton aplicată la soluții concentrate*”. Din 1916, timp de 40 de ani, a desfășurat o bogată și susținută activitate științifică și didactică la Iași, ca asistent, conferențiar, apoi profesor de chimie analitică (1932-1940) și de chimie anorganică (1940-1958) la Universitatea din Iași, profesor de chimie fizică și chimie analitică (1938-1940) la Școala Politehnică din Iași, director al Institutului de Chimie P. Poni din Iași.

Folosind procedee originale, unele devenite chiar de referință, a studiat metalele care generează complexii și a reușit să sintetizeze noi complexi anorgano-organici, unii având proprietăți bacteriostatice, folosiți în diverse tratamente medicale; alături de Radu Ralea, a întemeiat la Iași o adevărată școală de polarografie, aducând contribuții semnificative în acest domeniu al științei, cu importante aplicații industriale. A fost membru corespondent (1940), titular al Academiei Române (1948) și președinte al Filialei Iași a Academiei Române (1949-1958); unul din creatorii Institutului de Chimie Petru Poni din Iași (1948); deputat în Marea Adunare Națională (1952-1957); înmormântat în Cimitirul „*Eternitatea*” din Iași [72].

1904, iulie 21, Turnu-Severin – 120 ani de la nașterea **dr. Ion Biberi** (†1990, sept. 27, București)

Absolvent al Facultății de Medicină din București (1929) și al Facultății de Litere și Filozofie (București); medic primar psihiatru la Turnu-Severin și București. Opere literare: proze scurte (debut în revistele literare), critic și istoric literar: eseuri literare și filozofice și artistice, opera principală „*Thanatos-psihologia morții*”, editată postum la Ed. „*Curtea veche*”, București, 2000.

La 27-28 nov., 1993, București a avut loc la Facultatea de Medicină a II-a Conferință națională a Societății Medicilor Scriitori și Publiciști din România (SMSPR) și Simpozionul „*Ion Biberi*” (1904, iulie 21, Turnu Severin-1990, sept. 27, București), însoțit de medalia medicului aniversat, placa memorială „*Ion Biberi*”, care se află în holul de onoare al Facultății de Medicină și lansarea primului almanah „*Clipa cea repede*”.

Eseuri, studii literare: *Arta de a trăi*, 1970; *Essai sur la condition humaine*, 1973; *Eros*, 1974; *Thanatos*, 1936; *Études sur la littérature roumaine contemporaine* 1934; *Profiluri literare franceze*, 1945; *Lev N. Tolstoi*, 1947; *Tudor Vianu*, 1966; *Pieter Bruegel cel Bătrîn*, 1967; *Hanibal*, 1967; *Poezia, mod de existență*, 1968; *Argonauții viitorului*, 1971; *Arta de a scrie și de a vorbi în public*, 1972; *Arta suprarealistă. Privire critică*, 1973; *Eseuri literare, filosofice și artistice*, 1982; *Luminile capricornului*, 1983; *Ultimele eseuri*, 1985.

Nuvel: *Oameni în ceață*, 1937; **Romane:** *Proces*, 1935 (primul roman joycean românesc); *Cercuri în apă*, 1939; *Un om își trăiește viața*, 1946; *Destinul Aisei*, 1983.

Interviuri cu personalități culturale: *Lumea de mâine*, interviuri 1945 (reeditat, în 2001 la Editura Curtea Veche); *Orizonturi spirituale. Dialoguri*, 1968; *Lumea de azi*, interviuri, 1980.

Premii și distincții: Premiul Fundațiilor Regale pt. eseu (1936); Premiul Societății Scriitorilor Români (1938); Premiul special al Uniunii Scriitorilor (1979) [73-75].

1909, aug. 15, București – 115 ani de la nașterea **prof. dr. Ecaterina Ciorănescu-Nenișescu** (†2000, feb. 3, București)

A absolvit Facultatea de fizică și chimie a Universității din București (1931); a susținut teza de doctorat „*Sinteze cu clorură de aluminiu în seria hidrocarburilor alifactice și aliciclice*” (1936). A parcurs toate gradele didactice de la Facultatea de chimie industrială a Institutului Politehnic din București (1936-1962); prof. universitar de chimie organică (1962-1977); membru corespondent (1963) și membru titular al Academiei Române (1974); membră a mai multor societăți și academii din străinătate, printre care Academia Tiberiană (Italia, 1971) și Societatea americană de chimie din New York (1974); lucrări în domeniul chimiei organice și farmaceutice: „*Medicamente de sinteză*” (ed. I, 1957; ed. II, 1966) ș.a. [76].

1914, iulie 14, Bârlad – 110 de ani de la nașterea **prof. dr. doc. Petru I. Balmuş** (†1988, mai 23, Iași)

Și-a făcut studiile secundare la Liceul „*Costache Negruzzi*” și cele universitare la Facultatea de Medicină din Iași, obținând titlul de doctor în medicină și chirurgie (1934), apoi, a parcurs toate treptele ierarhiei didactice și medicale, până la gradul de profesor (1967).

A înființat Spitalul de recuperare Nicolina și a condus Clinica Balneologică de la Spitalul C.I. Parhon, fundamentând, în perioada 1954-1979, disciplina Balneologie-Reumatologie din Iași, de-a lungul anilor, a studiat în special probleme legate de recuperarea medicală în afecțiunile reumatismale, respiratorii, digestive, cardiace și a bolnavilor cu sechele post traumatice ale aparatului locomotor. Un capitol aparte îl ocupă cercetările sale privind apele minerale de la Nicolina-Iași și Slănic Moldova. Determinând amplasarea Spitalului de Recuperare în zona balneară a Iașului, a făcut posibilă folosirea factorilor naturali (apa și nămolul sulfuros) în procesul reeducării și recuperării. Această unitate spitalicească, dată în folosință în 1972, a contribuit la dezvoltarea școlii ieșene de reumatologie și balneologie; a sprijinit clinic și organizatoric darea în folosință a Stațiunii balneare de la Strungă-Iași. Pe lângă aproape 200 de lucrări științifice elaborate, a brevetat trei instrumente medicale necesare procesului de recuperare și reeducare motorie: „*Aparat pentru înregistrarea continuă a presiunii venoase*” (1957), „*Spondilometru cu înregistrare grafică*” (1962) și „*Masă pentru extensie vertebrală și reducere articulară*” (1962). A fost cooptat în numeroase și prestigioase societăți și asociații medicale din România și ales membru de onoare al Societății Franceze de Reumatologie [77].

1914, iulie 18, Cluj – 110 de ani de la nașterea **conf. dr. Margareta Szerémy** (†2002, martie 9, Satu Mare)

A fost pasionată de oftalmologie de timpuriu, astfel încât a fost încadrată ca preparator extrabugetar la Clinica Oftalmologică din Cluj, iar de la 1 sept. 1940 ca preparator, ulterior asistent; medic specialist (1943); șef de lucrări prin concurs la Clinica Oftalmologică din Târgu-Mureș, devenind conferențiar (1948); șef de secție la Spitalul Județean Satu Mare (1.10.1959 – 1979). Activitatea sa științifică s-a evidențiat în lucrările publicate în revis-

te de specialitate din țară și străinătate; de menționat contribuțiile aduse la etiologia virotică din cheratoconjunctivita epidemică (1957); a colaborat la Tratatul de Oftalmologie (1958), redactând capitolul de optică oculară, refracție, acomodare, studiul viciilor de refracție, noțiuni încă actuale și astăzi. Și-a continuat cercetările științifice, participând la congrese naționale și internaționale și publicând articole în diverse periodice de specialitate. Datorită devotamentului de care a dat dovadă, ca cercetător și clinician, a obținut evidențieri și medalii, ultima fiind *Meritul Sanitar* clasa II [78].

1919, sept. 30, Federația Rusă – 105 ani de la nașterea **prof. dr. Andrei Zorchin** (†2005, sept. 25, Chișinău)

S-a născut în satul Ivanovskoe, raion Temkinski, regiunea Smolensk, într-o familie de muncitori; studiile la Școala medie din Leningrad iar în 1939 a fost admis la Școala medico-militară „*N. Sciors*”, din același oraș, pe care a absolvit-o (1941) dar în calitate de felcer.

În anul 1944 a fost înmatriculat la Academia medico-militară „*S. Kirov*” din Leningrad, pe care a finalizat-o în 1949, an în care este angajat în funcția de șef de laborator, apoi asistent, la Catedra de fiziopatologie condusă de acad. I. Petrov, care l-a inițiat și îndrumat; a susținut teza de doctor în științe medicale cu tema „*Mecanismele cardiovasculare și respiratorii, reflexe în asfixie*” (1955), iar în 1962 cea de doctor habilitat, când era deja conferențiar la Catedra de fiziopatologie din Leningrad (1960); în 1963 a fost numit (prin concurs) șef la Catedra de fiziopatologie, la Institutul de Stat de Medicină din Chișinău; profesor (1965), îndeplinind până în 1986, înalte funcții de prim-vice-rector și prorector; a primit titlul onorific de „*Savant Emerit*” al RSSM. Zeci și sute de publicații științifice în care s-au strâns cercetările fundamentale de biochimie în endocrinologie sau în mod original „*rolul eredității în patologie*” susțin faptul că este considerat fondatorul școlii de fiziopatologie din R. Moldova [79].

1924, aug. 6, Sibiu – 100 ani de la nașterea **dr. farmacist Elena Lili Matilda Aiteanu** (†1997, sept. 14, București)

Licențiată a Facultății de Farmacie din București (1949); doctor în științe farmaceutice la aceeași facultate (1970); cercetător științific principal grad III la ICSMCF (1955-1969); secretar științific al Secției a IV-a (Cercetări Farmaceutice) din Academia de Științe Medicale (1969-1982); autoare, coordonatoare și colaboratoare a celor trei ediții bilingve al „*Indexului bibliografic al lucrărilor științifice medicale și farmaceutice*” Vol. I (1970-1977), Vol. II (1978-1982) și Vol. III (1983-1988), reprezentând o premieră românească; autoare a capit. „*Institute de cercetare*” din „*Istoria Științelor Farmaceutice în România*”, coordonatori prof. dr. doc. Josif Spielmann, dr. farm. Graziella Baicu, Edit. Medicală Amaltea, Buc. 1994. Figurează în „*Enciclopedia marilor personalități din istoria, știința și cultura românească de-a lungul timpului*”, Edit. Geneze, 1999, vol. I, pp. 24-26 iar în Revista „*Farmacia*”, 2001, nr. 4, pp. 85-88, dr. farm. Graziella Baicu și farm. pr. Graziella Șerbănescu i-au făcut un excepțional portret biografic [80].

1929, iulie 10, Sighetu Marmăției – 95 ani de la nașterea **farmacistei Maria Terezia Béress** (†2013, nov. 13, Sighetu Marmăției)

A urmat școala elementară de fete din Sighetu Marmației; a absolvit Facultatea de Științele Naturii din cadrul Universității Babeș Bolyai din Cluj, apoi în urma unor examene de diferență s-a înscris la Facultatea de Farmacie a Institutului de Medicină și Farmacie din Tîrgu Mureș, unde a obținut Diploma (1953). Și-a început activitatea la Miercurea Nirajului, jud. Mureș (1953-1954); apoi a fost numită la Farmacia nr. 3 Tîrgu Mureș (1954-1956); Farmacia nr. 17 din Sighetu Marmației (1956-1961); șefă la Farmacia nr. 64 din Policlinica Sighetu Marmației (1961-1988); farmacist principal (1976). A avut o activitate prestigioasă în slujba ameliorării stării de sănătate a oamenilor [81].

1669, Sighișoara – 355 ani de la nașterea unui sibian de vază, **Andreas Teutsch** (†1730, aug. 18, Sibiu)

Medic, jurist, teolog și filozof, fiu de meșteșugar cu studii superioare la Witenberg și Utrecht, a fost ales medicul primar al orașului Sibiu (1697) până în **1704**; a urcat pe cele mai înalte trepte ierarhice: membru în Consiliul de locotenentă al Transilvaniei, senator și comite al sașilor („Comes Saxorum”). Din cele mai importante lucrări medicale ale sale menționăm: „*Disertatio chimica medica de tinctures martialibus*” (1693), „*Positiones miscellanae e naturali atque medicastientia*” (1699), „*Traecti ad Rhenum Officina Francisci Halma*”. În calitate de judecător a reușit să desfășureze „*procesele vrăjitoarelor*” pe care biserica din Transilvania le organiza. Andreas Teutsch „*un medic luminat și liber de prejudecăți*” are un portret realizat de un pictor anonim transilvănean la Muzeul Bruckenthal din Sibiu. O personalitate de seamă care nu a lăsat indiferenți pe mari iatroistoriografi români: V.L. Bologa, V. Gomoiu ș.a. [82].

1839, nov. 5, București – 185 ani de la nașterea **prof. dr. Mihail Obedenaru (Gheorghiad)** (†1885, iulie 9, Atena)

A făcut studii strălucite la Școala de Medicină din Paris, ajungând în baza unui concurs meritoriu intern al spitalelor din capitala Franței. În august 1866, s-a întors în țară unde a practicat medicina la Spitalul de copii și ca profesor la Facultatea de Medicină din București până în nov. **1874**, când s-a retras la Montpellier. A avut o intensă activitate diplomatică la Roma, Constantinopol și Atena (1877-1885); membru corespondent al Academiei Române (10 sept. 1871), căreia i-a lăsat prin testament întreaga sa avere [83].

1874, oct. 18, Clapham, Londra – 150 ani de la nașterea **dr. Christine Mary Murrell** (†1933, oct. 18)

A urmat *High School for Girls* la Clapham și la *London School of Medicine for Women*, primind un MBBS în **1899**. Și-a petrecut începutul carierei în diferite poziții în Northumberland și Liverpool, înainte de a se întoarce la Londra pentru a lucra la *Royal Free Hospital*, unde a fost doar a doua femeie care a servit ca medic la domiciliu; a înființat un cabinet privat în Bayswater cu prietena ei Elizabeth Honor Bone (1903).

Și-a luat doctoratul în psihologie și boli mintale la Universitatea din Londra (1905); din 1907, a condus timp de 18 ani o clinică de îngrijire a copiilor condusă de Societatea de Sănătate St Marylebone din Lisson Grove; a fost, de asemenea, o activistă pentru drepturile femeilor și implicată în mișcarea pentru votul femeilor înainte de Primul Război Mondial. În timpul războiului, a servit și a devenit

președinta Corpului de urgență al femeilor; a ținut prelegeri publice despre sănătatea femeii timp de 20 de ani, iar în 1923 le-a publicat sub titlul „*Femeia și sănătatea*”. În 1925, împreună cu Letiția Fairfield au efectuat un studiu asupra experiențelor fetelor cu privire la menstruație; descoperirile fiind publicate în *The Lancet* (1930). A făcut parte din diferite comitete ale Asociației Medicale Britanice; în **1924** a devenit prima femeie aleasă în Consiliul Central al acesteia, unde a activat timp de nouă ani, până la moartea ei. A fost al cincilea președinte al Federației medicilor femei (1926-1928); prima femeie reprezentantă aleasă în Consiliul General Medical (1933, sept.), dar a murit la 18 oct. înainte de a-și lua locul [84].

1879, nov. 16, Cernăuți – 145 ani de la nașterea **medicului Nicu Dracea (Dracinschi)** (†1923, dec. 16, Cernăuți), poet și prozator bucovinean

A absolvit Facultatea de Medicină din Viena (1903); doctorat la Viena; medic primar la Cernăuți, Câmpulung Moldovenesc, Rădăuți, Iacobeni și Vatra Dornei; inspector general sanitar pentru Bucovina (1922-1923); considerat de E. Lovinescu „*cel mai reprezentativ din generația poezilor semănătoriști din Bucovina*”; înhumat în cimitirul orașului Suceava (24 dec.) „*istovit de lupta cu epidemiile de tifos exantematic și scarlatină din timpul războiului și de după*” [85-86].

1884, oct. 9, Przemysl, Galiția – 140 de ani de la nașterea **psihanalistei Helene Deutsch** (†1982, martie 29, Boston, Massachusetts)

S-a înscris la școala de medicină de la Universitatea din Viena (1907) și după absolvire a continuat cu o pregătire de șapte ani în neurologie și psihiatrie. În absența bărbaților în timpul Primului Război Mondial, a condus secția civilă de femei a departamentului psihiatric din Viena. În 1916, a început o nouă etapă în viața ei odată cu descoperirea lui Sigmund Freud și a „*Interpretării viselor*”. A fost una dintre primele patru femei analizate de Freud și a doua femeie admisă la Vienna Psychoanalytical Society; a condus Vienna Psychoanalytical Institute (1924-1933), dar a fost obligată să plece în SUA (1933). „*Psychoanalysis of the Neuroses*” (1930) a fost una dintre principalele ei lucrări, dar în cele două volume „*Psihologia femeilor*” (1943; 1945) a abordat pentru prima oară o construcție psihologică pătrunzătoare a ciclului de viață a femeilor, explorând viața lor emoțională [87].

1889, oct. 11, Berlin – 135 de ani de la nașterea **prof. dr. Julie Elizabeth Paula Hertwig** (n. 1983, martie 31, Villingen-Schwenningen), biolog și politician est-german

Cadru didactic și cercetător la Institutul Anatomico-Pathologic al Facultății de Medicină din Berlin și la Institutul pentru Cercetări Genetice, împreună cu Emmy Stein, a pus bazele geneticii radiațiilor. Pionier în cercetarea modificărilor genetice produse de radiații, a descris sindromul care îi poartă numele împreună cu Helmut Hertwig (oligodactilia la oameni ca urmare a expunerii la radiații). I s-a acordat Premiul Național al Republicii Democratice Germane și Ordinul Patriotic de Merit în bronz (1956) și titlul de Om de știință remarcabil al poporului (1959) [88].

1894, dec. 3, București – 130 ani de la nașterea **dr. Cornelia Combiescu** (†1965, iunie 30, București)

Absolventă a Facultății de Medicină din București (1920), s-a alăturat echipei de cercetare a prof. I. Cantacuzino din timpul internatului (Catedra de Medicină

Experimentală); după deschiderea Institutului (1921), a activat ca preparator, asistent, șef de lucrări și Șef al Secției de *Enterobacteriaceae* (1938-1956). La începutul activității a studiat diverse aspecte legate de trombocite, apoi infecțiile holerice. În colaborare cu soțul său, a reușit să îmbunătățească tehnica de lucru pentru reacția serică calitativă (în infecția cu bacil tific), metoda lor fiind superioară reacției Widal. În anii '30, în laboratorul dr. Combiescu se cerceta structura antigenică a tulpinilor din genul *Salmonella* și s-a ajuns ca echipa sa să fie printre primele din lume care a introdus în activitatea curentă serotipajul după schema Kauffmann-White; s-au realizat studii complexe în epidemiile de febră tifoidă. După al Doilea Război Mondial, laboratorul a primit din străinătate preparate pentru studiul lizotipiei și lizogenotipiei tulpinilor din genul *Salmonella*, remarcându-se ulterior pe plan mondial (recunoscut OMS) ca Centru Internațional de Studiu al Salmonelozelor; de asemenea laboratorul a fost printre primele din lume în care s-a studiat toxinfecțiile alimentare produse de enterotoxina stafilococică, stabilindu-se metodologia de diagnostic prin proba pe animal. A organizat școala de laboranți din cadrul Institutului (1924-1948), ca director a coordonat formarea profesională a laboranților și tehnicienilor, pregătind cursuri, demonstrații și lucrări practice. Întreaga activitate s-a concretizat în publicarea a peste 120 de articole științifice în revistele de specialitate din țară și străinătate [89-90].

1899, oct. 18, Clifton, Bristol, Anglia – 125 de ani de la nașterea **dr. Janet Vaughan** (†1993, ian. 9, Marea Britanie), decan de universitate

Cercetările sale au inclus bolile și transfuziile de sânge, tratamentul înfometării și efectul radioactivității asupra oaselor și măduvei osoase; cartea ei din **1934, Anemias**, a fost unul dintre primele tratamente specializate ale bolilor de sânge. În timpul Războiului Civil spaniol a activat în echipele de ajutoare medicale spaniole din Brigada Internațională și a făcut parte dintr-o echipă care a introdus în Marea Britanie metoda spaniolă de depozitare a sângelui pentru transfuzii, pe care a folosit-o în calitate de director al North West London Blood Supply Depot pe toată durata celui de-al Doilea Război Mondial (**1939-1945**). După război, a devenit cunoscută pentru munca sa asupra efectelor plutoniului; a fost al șaselea director al Colegiului Somerville, Oxford (1945-1967), apoi membru de onoare; numită Dame Commander al Ordinului Imperiului Britanic (DBE) (1957); Universitatea Oxford i-a acordat un DCL onorific (1967); membru al Societății Regale (FRS) (**1979**); a primit diplome de onoare și burse [91].

1899, București – 125 ani de la nașterea **prof. dr. doc. farmacist, dr. fiz.-chim. Alexandru Mavrodin** (†1998, martie 25, București)

Om de știință remarcabil, membru de onoare al Academiei de Științe Medicale din România și a mai multor societăți științifice și academii din țară și de peste hotare „era omul care făcea mai multe fapte bune pe zi și de care a profitat o generație” [92-93].

1904, nov. 11, Rădăuți, jud. Suceava – 120 ani de la nașterea **prof. dr. Benedict Menkeș** (†1987, aug. 5, Timișoara)

S-a născut într-o familie de evrei bucovineni; studiile primare, elementare și liceale au fost absolvite în

Rădăuți, după care a urmat Facultatea de Medicină din București, unde va susține și teza de doctorat în 1930 cu titlul „*Despre inervația arterelor mâinii*”. A făcut parte dintre elevii străluciți ai prof. Fr. Rainer (1874-1944), „care atrași de personalitatea sa magnetică se înscriau la examenul de admitere, ca preparatori benevoli în Laboratorul de anatomie”, urcând toate treptele universitare și perfecționându-se „postuniversitar” în această școală. S-a stabilit la Timișoara (1945), fiind unul dintre fondatorii Institutului de medicină local, unde a predat Histologia, Anatomia patologică și Biologia medicală; a organizat și condus primul colectiv de cercetări medicale al Academiei Române și Baza de Cercetări științifice a Academiei Române în Timișoara, al cărei director a fost până în 1958; a urmat stagiile de perfecționare și specializare la Leipzig și Londra, colaborând la publicații europene de prestigiu cu lucrări științifice din domeniul embriologiei și teratologiei experimentale.

Este considerat părintele-fondator al cercetării medicale din Timișoara, desfășurată mulți ani sub conducerea sa, în filiala locală a Academiei, unde a înființat, mai târziu, primul centru de embriologie normală și patologică din țară; intens, pătrunzător și tenace, a ajuns în anii '60 unul dintre cei mai respectați embriologi din Europa; membru corespondent al Academiei Române (1952) și titular al Academiei de Științe Medicale (**1969**); membru în colegiul de redacție al revistei *Excerpta Medica* și în consiliul de conducere al *Institutului de Embriologie* din Utrecht (Olanda), membru activ al *Societății Europene de Teratologie*, al *Societății Europene de Embriologie*, al *Societății Internaționale de Biologia Dezvoltării*, redactor responsabil al seriei de Științe Medicale a revistei *Studii și cercetări științifice* a Academiei Române, redactor-șef adjunct al revistei *Revue Roumaine d'Embryologie et Cytologie*, seria de *Morphologie et d'Embryologie*, editată de Academia Română. A publicat peste 120 lucrări științifice, dar numeroase cercetări ale sale au rămas nepublicate; cităm din cărțile sale: *Cercetări de embriologie experimentală*, *Probleme de morfopatologie*, *Anatomia topografică a embrionului uman*, *Curs de biologie medicală* [94-97].

1904, nov. 29, Ithaca, New York – 120 ani de la nașterea **prof. dr. Caroline Bedell Thomas** (1997, dec. 14, Baltimore)

Este considerată un pionier în studiul hipertensiunii arteriale și al medicinei preventive; în 1970 a devenit a treia femeie profesor titular la Johns Hopkins School of Medicine [98].

1909, Iași – 115 ani de la nașterea **dr. Nina Sturdza** (†1998, Sinaia)

A absolvit liceul la Iași, a efectuat studiile universitare la Facultatea de Medicină din București. S-a remarcat în domeniul cercetării leptospirozei (**1954-1962**); colaboratoare a prof. dr. D. Combiescu la Catedra de Microbiologie Experimentală, a perfecționat diagnosticul serologic al leptospirozelor, prin prepararea antigenului Patoc, folosit în serotestul pentru trierea cazurilor de leptospiroză. Testul a fost utilizat în toată țara și în străinătate, rezultatele cercetărilor fiind publicate în „*Archives Roumaines de Pathologie Expérimentale et Immunologie*” (1960, 19, 571). Recunoscută pe plan mondial pentru studiile sale, a fost solicitată să redacteze capitolul „*Leptospirozele umane în România*”, pentru monografia „*Lep-*

tospiren und Leptospirose”, publicată la Jena (1997, 2, 823) [99-100].

1909, Villemomble, Seine-Saint-Denis, Franța – 115 ani de la nașterea **fizicienei Marguerite Perey** (†1975, mai 13, Louveciennes, Yvelines, Franța)

Din **1929** a devenit membră a echipei Marie Curie; în **1939** a descoperit elementul natural radioactiv *franciu*, purificând mostre de lantan care conțineau actiniu; a absolvit Sorbona în 1946 cu un doctorat în fizică, s-a întors la Institutul Radium ca om de știință senior și a lucrat acolo până în **1949**; când a fost numită șeful departamentului de chimie nucleară de la Universitatea din Strasbourg, unde a dezvoltat programul de radiochimie și chimie nucleară al universității și și-a continuat munca pe *franciu*; membru al Comisiei pentru Greutăți Atomice (1950-1963); din 1958 director al Centrului de Cercetare Nucleară de la Universitatea din Strasbourg. În 1962, a fost prima femeie membră care a fost aleasă în Academia franceză de Științe, o onoare refuzată mentorului ei M. Curie. Datorită muncii sale cu *franciu* a fost nominalizată de cinci ori la Premiul Nobel, dar nu l-a primit niciodată; laureată în 1950 și 1960, primind medalia de argint Lavoisier, din partea Societății de Chimie din Franța; distinsă cu Legiunea de Onoare și L'Ordre du Mérite Nationale et des Palmes Académique; profesor onorific al Institutului de cercetări nucleare din Strasbourg (**1949**); moartea ei a fost provocată de expunerea la radiații [101].

1914, dec. 26, Gujarat, Pakistan – 110 ani de la nașterea **dr. Shushila Nayar** (†2001, ian. 3)

A studiat la Lahore College pentru femei, Lady Hardinge Medical College, Delhi, și la Johns Hopkins University din SUA. Adeptă pe viață a lui Mahatma Gandhi și medicul lui personal, a fost membră a mișcării de independență, fiind închisă între 1942-**1944**. După obținerea independenței, a continuat să lucreze ca inspector Medical senior, însă devenind tot mai interesată de politică, a deținut funcția de ministru al Sănătății, Reabilitării și Transportului în statul Delhi, purtător de cuvânt al Adunării Legislative din Delhi (1952-1956); membră în camera comună a parlamentului (1957-1971); ministru al Sănătății (1962-1967) jucând un rol principal în sănătatea publică, educația medicală și reconstrucția socială și rurală în India. Din **1969** a fost directoare la Institutul de Științe Medicale Mahatma Gandhi, unde a fost profesoară la Medicină Socială și Preventivă; secretară la Consiliul pentru lepră din Mahatma Gandhi Memorial Trust și a lucrat la Kasturba Hospital, New Delhi [102].

1919, nov. 5, com. Mihăileni, jud. Botoșani – 105 ani de la nașterea **farm. Nicolae Zahacinschi** (†1988, aug. 28, București), colecționar și muzeograf

A urmat liceul la Siret, Pomârla și Rădăuți (**1934-1939**); student al Facultății de Farmacie din București (1941-1945); a efectuat primul an de practică în farmacia lui Gheorghiu din Botoșani; a deschis o farmacie în comuna Lădești, jud. Vâlcea (1946); după naționalizarea farmaciilor din mediul rural a lucrat la Farmacia nr. 43 Osica, jud. Olt (1953); director adjunct, apoi director al Oficiului Farmaceutic Centrofarm Craiova (1956-1967); a contribuit la dezvoltarea și modernizarea rețelei de farmacii din Oltenia; președinte al Secției de Farmacie, USSM Filiala Craiova; membru în Comitetul Executiv al Societății de Științe Farmaceutice din România; inițiator și fondator

al Colecției de istoria farmaciei din Craiova (1963), alături de farm. Gh. Cismărescu.

S-a mutat la București (1967); diriginte al Farmaciei nr. 2 din Cartierul Titan, până în 1986 când s-a pensionat; a publicat: două articole în revista Practica Farmaceutică: „*Pagini din istoria farmaciei din Oltenia (I)*”, vol. II, p. 149-155 și „*Colecția muzeală de istoria farmaciei din Oltenia (II)*”, vol. III, p. 137-139 (1970); „*Mihăilenii de altădată*”, Edit. Litera, București, 139 p. (1982); „*Elemente de artă decorativă populară românească – Decorarea ouălor – meșteșug și artă*”, Edit. Litera, București, 128 p., 4 f. pl., coautor Maria Zahacinschi (1985). S-a înființat Muzeul de Artă Populară din orașul Mihăileni (28 oct. 1986), având la bază colecția Zahacinschi (cea mai mare parte este depozitată la Muzeul Țăranului Român); la Sibiel, în Muzeul Icoanelor pe Sticlă, a fost organizată o expoziție de ouă încondeiate, ceramică, icoane pe sticlă și lemn, aparținând familiei Zahacinschi; postum a apărut lucrarea „*Ouăle de Paști la români*”, Maria Zahacinschi, Nicolae Zahacinschi, Editura SportTurism, Colecția Spațiul spiritual, București (1992). La aniversarea celor 105 de ani de la nașterea sa ne facem o datorie de onoare, aducând în semn de omagiu omului, farmacistului, colecționarului și fondatorului de muzeu, memorialistului, lucrarea noastră, o pagină bio-bibliografică pe care o alăturăm celor semnate până astăzi de istoriograful farmaciei: dr. farm. C. Iugulescu, dr. farm. V. Lipan, prof. dr. Ana Carată, conf. dr. farm. G. Mogoșanu [103].

1924, dec. 14, Fântâna Mare, jud. Suceava – 100 de ani de la nașterea **medicului Ioan Lungu** (†1988, martie 21, Iași)

Format la școala de Semiologie Medicală ieșeană, el s-a dedicat științei și învățământului universitar din Iași; a funcționat ca medic primar la Clinica a II-a Medicală a Spitalului Sf. Spiridon și ca profesor la Institutul de Medicină și Farmacie (1949-1977); a elaborat aproape 300 de lucrări științifice în care a tratat probleme ale medicinei interne, mai ales în specialitatea gastroenterologiei [104].

Aniversări – Comemorări

1879, sept. 3, Galați – 145 ani de la naștere și 65 ani de la trecerea în eternitate a **prof. univ. col. (r) Nicolae T. Deleanu** (†1959, mai 29, București)

A absolvit cursurile Liceului „*Matei Basarab*” din București (1901), s-a înscris la Școala superioară de farmacie și după efectuarea stagiului de practică în orașul său natal, a plecat în Elveția (**1904**) pentru continuarea studiilor universitare; licențiat în farmacie la Geneva (1906), cu „*Studii privind nutriția minerală a plantelor*” efectuate în Laboratorul de Chimie Organică sub conducerea prof. R. Chodat din Institutul de Botanică al Universității din Geneva, încheiate cu titlul de doctor în științe fizico-chimice (1908); specializare în chimie și fiziologie vegetală în baza cercetărilor asupra biochimismului respirației plantelor, întreprinse la Institutul Academic Imperial din Petrograd și în Germania, la Würzburg și Marburg (**1909-1912**); docent universitar în fiziologie și chimie vegetală al Facultății de Științe din Universitatea București cu lucrarea „*Studiu chimic asupra respirației frunzelor de viță de vie*” (1913); chimist legist pe lângă Ministerul de Justiție (**1914-1917**); farmacist militar cpt. (r), comandantul navei sanitare Turtucaia (1916-1918); șef de lucrări în Laboratorul de Fiziologie Vegetală al Institutului Botanic din București, apoi ca docent, la Catedra de Fiziologia Plantelor a Universității

din București; profesor de Chimie Farmaceutică și Galenică la Facultatea de Medicină a Universității din Iași (1916-1920), profesor titular (1920-1925); profesor de chimie analitică la Facultatea de Farmacie din București (1925-1941), decan (1927-1931) și delegat al Senatului universitar din partea Facultății de farmacie (1931-1935).

A organizat și înzestrat laboratorul de chimie analitică cu aparatura și materialele necesare, nu numai pentru instruirea studenților, dar și pentru cercetarea științifică, înființând în același scop, și un cerc de referate (1929); membru al Academiei de Chimie și de Farmacie din Franța și al Academiei Regale de Farmacie din Spania, membru al Academiei de Științe și de Medicină și al Societăților de Chimie Biologică, de Medicină Legală și de Științe Farmaceutice din România, membru al Comitetului Permanent al Oficiului Internațional de Chimie și Președinte al Societății de Chimie din România și al Societății Anonime *Industria Chimico-Farmaceutice* din București; decorat cu: „*Legiunea de Onoare*” în gradul de cavaler al Republicii Franceze (1936), „*Crucea de Cavaler*” și „*Meritul Agricol*”, decernat de Academia Agricolă din Spania, crucea „*Meritul Sanitar*” cl. I, ordinele „*Steaua României*” în grad de ofițer și „*Coroana României*” în grad de comandor; titlul de „*Doctor honoris causa*” al Facultății de Farmacie din Paris (1939); între cele 66 de lucrări publicate se numără „*Codexul Medico-Farmaceutic*” (1927, Iași, în colab. cu dr. farm. L. Coniver) și varianta franceză „*Index Médico-Pharmaceutique*” (1937, Edit. Masson, Paris, în colab. cu R. Fabre și M. Tiffeneau). A avut diferite funcții în cadrul unor societăți comerciale: *Industria Chimico-Farmaceutice*, *Standard*, *Luteția*, *Oțelul natural*, *Banca Iașilor* ș.a.; înmormântat în cimitirul „*Sfânta Vineri*” din București [105-106].

1909, sept. 27, Bistrița-Năsăud – 115 ani de la naștere și 25 ani de la trecerea în eternitate a **dr. Alexandru Pop** (†1999, oct. 13, București)

După absolvirea studiilor liceale în orașul natal, a urmat cursurile a trei Facultăți din București: Facultatea de Medicină Veterinară (1928-1933), Facultatea de Farmacie (1939-1944) și Facultatea de Medicină Generală (1945-1951). Teza pentru obținerea titlului de doctor veterinar intitulată: „*Contribuțiuni la studiul brucelozelor în România-avortul cu Brucella Bang la scroafă*” a efectuat-o sub conducerea prof. Alexandru Ciucă, în Secția de Patologie Comparată din Institutul Cantacuzino, unde va continua să lucreze și să devină apoi colaboratorul apropiat al prof. Alex. Ciucă. La 1 sept. 1933 a fost angajat ca bursier în Institut, apoi a devenit preparator, asistent, șef de laborator (1935-1955), șef de secție (1956-1960), șef al Laboratorului Zoonoze din 1966; cercetător științific principal gradul III (1971).

A activat în producția de seruri terapeutice pe care le-a realizat la Secția de Seroterapeutică de la stațiunea Băneasa, pe care a condus-o aproape cincizeci de ani, asigurând producția de animale de laborator la nivelul solicitat de experimentări și de testările biopreparatelor produse de Institut. A adus contribuții deosebite la studiul antro-zoonozelor, în special bruceloza, participând la numeroase campanii (antibruceloase) antiepidemice soldate în final cu lichidarea focarelor infecțioase la animale și lucrând la elaborarea legislației naționale pentru combaterea zoonozelor; ca lector a ținut cursuri de specializare pentru medici de laborator, microbiologi, infecționiști, epidemiologi. Activitatea de cercetare s-a concretizat

prin 148 de lucrări științifice, dintre care în 75 fiind unic sau prim autor. A fost un mare om de știință, poliglot, cu o capacitate de muncă excepțională, decorat cu „*Meritul științific*” clasa a II-a (1971) [107].

1894, mai 14, Răușeni, jud. Botoșani – 130 ani de la naștere și 55 ani de la trecerea în eternitate a **conf. dr. Maria Briese** (†1969, oct. 13, Iași)

A fost discipola, colaboratoarea și continuatoarea operei prof. C.I. Parhon în domeniul endocrinologiei. Pentru școala ieșeană de medicină, numele ei a rămas legat de înființarea Clinicii de Endocrinologie (1949), pe care a condus-o până în 1964. Vasta sa activitate științifică s-a concretizat în aproape 200 de lucrări, studii și comunicări, din care 114 publicate în reviste de specialitate din străinătate; o mare parte din cercetările sale s-au axat pe studierea etiologiei gușei pe teritoriul Moldovei. A fost vicepreședinta Societății de Endocrinologie din țară și președinta Filialei Iași [108].

1919, Iași – 105 ani de la naștere și 35 ani de la trecerea în eternitate a **prof. dr. Lucia Moisă** (†1989, Iași)

S-a remarcat în domeniul farmacologiei, la Facultățile de Medicină și Farmacie din Iași.

Externă la Spitalul Sf. Spiridon (1942), preparator la Disciplina de Farmacologie a Facultății de Medicină (1943), doctor în medicină și chirurgie (1944), asistent suplinitor (1947), asistent provizoriu (1948) și șef de lucrări (1949) activând până în oct. 1964, când s-a transferat ca șef de lucrări la Disciplina de Farmacologie a Facultății de Farmacie (doctorat în medicină în 1969), unde a fost promovată conferențiar (1971) și profesor titular (1973), post pe care l-a deținut până la pensionare (1979). În afară de funcția de șef de catedră, a fost decan al Facultății de Farmacie (1976-1979) și secretar științific (1967-1968; 1972-1978). A elaborat (în colaborare) materiale didactice: „*Lucrări practice de farmacologie*” (1964), „*Farmacografie și farmacodinamie*” (1970) și cursul de „*Farmacodinamie*” vol. I (1975), iar lucrările științifice elaborate (peste 100) au avut ca teme principale: studiul eficacității, toleranței și toxicității medicamentelor; studiul mecanismului de acțiune a antimalaricelor, antibioticelor și a unor toxine microbiene asupra macroorganismului; studiul farmacodinamic al unor medicamente noi; recompensată cu distincțiile: „*Evidențiată în munca medico-sanitară*”, medalia „*25 de ani de la Proclamarea Republicii*” și medalia „*30 de ani de la eliberarea României de sub jugul fascist*” [109-110].

1939, aug. 28, București – 85 ani de la naștere și 10 ani de la trecerea în eternitate a **prof. dr. Valeriu Rusu** (†2014, mai 1, Iași)

Recunoscut erudit, personalitate enciclopedică, a creat o operă de referință pentru medicina și cultura românească. A fost Secretar Științific al Facultății de Medicină din cadrul Universității de Medicină și Farmacie „Grigore T. Popa” (1992-1996), apoi Decan al Facultății de Medicină (1996-2004).

A avut o prodigioasă activitate științifică fiind Șeful disciplinei de Biofizică și Medicină Nucleară din cadrul Facultății de Medicină Iași (1991-2008), precum și autorul „*Dicționarului Medical*” și editor al rubricii „*Lexis*” din *Viața medicală* [111].

(Bibliografia la autoare.)

MEDICI DIN MARAMUREȘ: PROF. DR. ALEXANDRU DUMNICI

Dr. Felix Marian, Baia Mare

S-A NĂSCUT LA 16 IANUARIE 1953 în comuna Remeți (jud. Maramureș). Familia s-a mutat curând la Sighet. A urmat școala primară și Liceul „Dragoș Vodă” din acest oraș, unde în 1973 și-a susținut examenul de bacalaureat.

A dat examen de admitere la I.M.F. Târgu Mureș în vara anului 1973. După absolvirea Facultății în 1980, a lucrat ca medic stagiar la Spitalul Județean Baia Mare, condus de dr. Constantin Opreș, timp de trei ani.

După examenul de secundariat susținut în 1983 la București (locul 8 pe țară) nefiind locuri în Maramureș, a ales Aradul. A lucrat în Clinica II Chirurgie București, sub îndrumarea prof.dr. Dan Gavrilu, renumit specialist al chirurgiei esofagiene, până în 1985.

S-a stabilit la Arad, unde între anii 1986-1987 a lucrat la Spitalul Județean. În 1987, după examenul de specialitate, s-a angajat ca medic specialist chirurg la Policlinica de Întreprinderi Arad. În 1992 și-a dat examenul de medic primar, lucrând în continuare la Spitalul Municipal Arad, Clinica de Chirurgie Generală, curpinsă în cadrul Spitalului Clinic Județean de Urgență Arad.

A participat la numeroase cursuri de supraspecializare : în Chirurgie Oncologică la Institutul Oncologic din Cluj, în Chirurgie Minim Invazivă la Szeged (Ungaria), în Chirurgie Vasculară la Utrecht (Olanda), în Chirurgie de Ungență la Makò (Ungaria), Chirurgie Bariatrică la Timișoara, de Protecție Radiologică la București și la schimburi de experiență la Lausanne (Elveția) și Kecskemet(Ungaria), Geneva (Elveția), Montreal (Canada), Institutul Semmelweis din Budapesta și Heidelberg (Germania). Totodată, a dobândit și competența de Chirurgie Laparoscopică.

În anul 1995 și-a început activitatea de cadru didactic la Facultatea de Medicină a Universității de Vest „Vasile Goldiș” din Arad. Prin concurs a fost asistent universitar (1995-1997), șef de lucrări (1997-2004), conferențiar universitar (2004-2008), iar din 2008 i s-a conferit titlul de Profesor Universitar. Actualmente conduce disciplinele de Chirurgie

și Semiologie Chirurgicală din cadrul Facultății de Medicină Generală, Farmacie și Medicină Dentară a Universității de Vest „Vasile Goldiș” din Arad.

În anul 1998 a obținut titlul de Doctor în Științe Medicale, având lucrarea cu tema „Semnificația leziunilor precanceroase gastrice”.

Dintre proiectele de cercetare a care a participat amintim: programul internațional INTER REG III- „Centrul Euro-Unional de pregătire teoretică și practică pentru tratamentul urgențelor medicale”, 2006-2007 și „Imunofenotipul angiogenic al tumorilor maligne”, proiect CNCIS 1193/2005. De asemenea, este conducător de rezidențiat în Chirurgie Generală.

A publicat ca autor și coautor un număr de 130 de lucrări științifice – 8 cărți, 21 de articole apărute în reviste indexate în baze de date internaționale, din care 10 cotate ISI, 48 de articole în volumele de rezumate ale unor congrese internaționale desfășurate în România și străinătate, 21 de articole în reviste naționale și 32 de articole în volumele de rezumate ale unor congrese naționale.

Împreună cu prof.dr. Marius Raica, șeful catedrei de Histologie al UMF Timișoara a publicat în 1997 o monografie cu titlul „Leziunile precanceroase gastrice”, o lucrare de pionierat în domeniul respectiv în România. În anul 1999 a publicat „Ghid practic de mică chirurgie”, în folosul studenților mediciniști și tinerilor medici. De asemenea, în 2005 a publicat o carte cu titlul „Elemente de Semiologie Chirurgicală”, urmată în 2007 de „De la semn la diagnostic în patologia chirurgicală”, în 2008 au apărut două cărți, respectiv „Lucrări practice de chirurgie” și „Elemente de patologie chirurgicală”, iar în 2010 volumul „Patologie chirurgicală”. Cea mai recentă carte apărută în anul 2013 este intitulată „Monografia Spitalului Municipal Arad”.

Este membru al European Digestive Surgery, al European Association for Endoscopic Surgery, al Societății de Chirurgie și al Asociației Române pentru Chirurgie Endoscopică.

DR. HERMAN BERCOVITS

S-A NĂSCUT ÎN LOCALITATEA TÂRGU LĂPUȘ (județul Maramureș) în anul 1947. A urmat și absolvit liceul din orașul natal.

A devenit student al Institutului de Medicină și Farmacie din Cluj.

A activat ca medic în România până în anul 1975, când a emigrat în Israel, împreună cu familia sa.

Soția sa, Elisabeta, născută la Târgu Mureș și absolventă a Conservatorului din Cluj, secția pian, este astăzi directoare adjunctă a Academiei de Muzică din Israel.

Odată cu stabilirea în Israel, dr. Herman Bercovits, a început practicarea medicinei. Este medic specialist pediatru, conduce propria clinică de medicină pediatrică și generală în Ierusalim.

În scurt timp a reușit să se afirme ca un medic cunoscut.

Acest fapt a făcut ca printre pacienții săi să se numere și membrii ai familiei prim-ministrului Benjamin Netanyahu.

În decursul anilor s-a creat o relație de prietenie între cele două familii, care durează de mai bine de 20 de ani.

În anul 2015 Ministerul Israelian al afacerilor externe i-a acordat titlul de consul onorific al României în Israel.

În septembrie 2016 a primit titlul de „Cetățean de Onoare” al orașului său natal Târgu Lăpuș. În același an a primit Medalia „Iuliu Hațieganu”, decernată de Universitatea de Medicină și Farmacie din Cluj-Napoca.

În aprilie 2017 ilustrul medic de sorginte lăpușană a primit titlul de „Cetățean de Onoare” al Capitalei României pentru sprijinul acordat la întărirea relațiilor româno-israeliene.

Diverse

DIN FRUMUSEȚILE PROFESIEI DE BIBLIOTECAR

Bibliotecar Maria Gârbe, Baia Mare

DICȚIONARUL ENCICLOPEDIC apărut în anul 1993 ne oferă (pentru cine n-a văzut textul) următoarea definiție a bibliotecarului: persoană care are în grijă sa administrarea unei biblioteci. Micul dicționar academic, apărut în 2010, menționează astfel aceeași definiție – persoană care asigură funcționarea unei biblioteci. Cine n-a făcut-o încă, dar are curiozitatea să citească și definiția pentru bibliotecă, va afla că este o instituție de cultură în care se adună, se organizează și se păstrează fonduri de publicații pentru a fi folosite de cititori. Iată trei termeni foarte cuprinzători: adună, organizează și păstrează, cuvinte care comprimă o imensitate de activități cu specificul lor în munca cu cartea, până parcurge drumul de la editură la utilizator/beneficiar sau, cum mai spuneam noi pe vremuri, la Măria-sa cititorul.

Ioana Dragotă (1959-2013) era absolventă a Facultății de Matematică a Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca și a Facultății de Psihologie, Universitatea „Spiru Haret”. Era doctorand în istorie și bibliotecar, din 1990, la Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” Baia Mare. A fost publicist, prefațator, editor, redactor și membru mulți ani în colectivul redacțional al revistei „Bibliotheca septentrionalis”, redactor-șef adjunct, în anii 2008-2009, al revistei „Familia română”, ambele editate de Biblioteca Județeană „Petre Dulfu”. Este autoare a volumului „«Revista catolică» a lui Vasile Lucaciu”, coordonat de prof. Teodor Ardelean, și a numeroase articole de specialitate și pe alte teme.

Prin studiu și muncă serioasă a pătruns tainele biblioteconomiei. Îi plăcea să cunoască particularitățile tuturor compartimentelor instituției, întregul traseu al cărții până la întâlnirea ei cu cititorul.

Într-o bibliotecă fiecare carte are identitatea ei, un loc bine definit la raft, sistematico-alfabetic sau după format. Acesta poate fi stabilit cu ajutorul unor date care de obicei apar pe copertele cărților, pe pagina de titlu, în prefață, postfață, comentarii sau pot fi luate din diferite dicționare sau alte surse de referință. Lipsa acestor date poate crea *adevărate aventuri detectivistice în care căutarea ocupă un timp exasperant de lung*, scria Ioana Dragotă în 1995. În „Bibliotheca septentrionalis” Ioana a inițiat seria de articole „Suferințele catalogatorului” și „Suferințele clasificatorului”. De atunci am reținut un exemplu referitor la traduceri: *Am putea, dacă există, să ne orientăm după mențiunea de traducere. Dacă scrie, de exemplu, «Traducere din limba engleză de:», asta nu este destul pentru clasificator. În limba engleză poate fi literatură engleză, americană, de limbă engleză din Canada, din Australia, din Africa de Sud ș.a. Și dacă nu este nicio mențiunea de traducere?... Ce facem? Citim cartea să*

*vedem unde se petrece acțiunea? Cum se numesc personajele? Parcă asta ar avea vreo importanță... sau ar constitui vreun indiciu... Și întrebările și frământările bibliotecarei Ioana Dragotă au continuat. Iată o fărâ-mă din multele ei scrieri din 2004: *Unde mai pui că orizontul cultural și așteptările față de lectură se modifică generație după generație. Mai poate fi considerat într-adevăr romanul «Cei trei mușchetari» literatură destinată adulților, cum a fost inițial? Și până la ce vârstă, în general, romanele lui Jules Verne mai suscită interesul? Trilogia «Stăpânul inelelor» este destinată copiilor sau adulților?**

O adevărată muncă de detectiv desfășoară uneori și bibliotecarul-bibliograf pentru alcătuirea unei bibliografii. Aș exemplifica căutările Angelei Monica Jucan de la aceeași bibliotecă băimăreană, când a adunat date despre Gheorghe Chivu.

Angela-Monica Jucan (1952-2023) a fost absolventă a Facultății de Filologie a Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca. A lucrat la Biblioteca Județeană „Octavian Goga” Cluj-Napoca între anii 1990 și 2002 și la Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” Baia Mare între anii 2002 și 2018 (anul pensionării). Din anul 2004 Angela a făcut parte din colectivul redacțional al revistei de specialitate a bibliotecii „Bibliotheca septentrionalis”, iar în perioada 2010-2014 a fost coordonatorul ei. În anul 2011 a înființat revista-blog cu apariție cotidiană „e-Bibliotheca septentrionalis”, pe care a condus-o până la pensionare, adică timp de 7 ani. A fost profesor, scriitor, publicist, eseist.

Profesorul, poetul și pictorul Gheorghe Chivu s-a născut la Constanța în 1912 și a trăit la Sighetu Marmației, unde a și decedat în anul 1986. Angela aduna date pentru întocmirea catalogului expoziției documentare și de pictură dedicată artistului la 20 de ani de la moarte, deci în 2006. Atunci, dar nu numai atunci, a făcut o adevărată muncă de detectiv. Anii trecuseră și nu găsea persoane care să-l fi cunoscut și de la care să adune informații. Știa că acesta a participat în anul 1982 la cenaclul „Vasile Lucaciu” de la Cicârlău și m-a întrebat dacă cunosc ce poezie a citit acolo, ori alte amănunte. O parte dintre datele adunate despre el le-a publicat în câteva numere din revista bibliotecii băimărene „Bibliotheca septentrionalis” și în cartea *100 de personalități maramureșene care au făcut istorie. 100 de ani de la Marea Unire*, volum coordonat de directorul instituției, prof. dr. Teodor Ardelean și apărut în anul 2018. Pentru adunarea datelor și alcătuirea documentarului biobibliografic a provocat și antrenat conducerea Bibliotecii Județene „Petre Dulfu” și câțiva bibliotecari, pe dr. Mihai Dăncuș de la Muzeul din Sighetu Marmației, Inspectoratul Școlar Maramureș, personalul de la Biblioteca Județeană

„Ioan N. Roman” din Constanța, Unitatea Militară din aceeași localitate și încă multă lume, a dat telefoane, a scris scrisori, a consultat bibliografiile ajutătoare.

Exemplele ar putea continua. Un altul ar fi cel al bibliotecarului de la relații cu publicul, adică cel care împrumută cărți pentru a fi citite acasă. Aici vom defini de la început nevoia de informare, grupurile de cititori care vin cu cereri precise, cu o bibliografie ajutătoare, cum ar fi elevii, studenții, cercetătorii. Și, nu în ultimul rând, cei cu nevoie de lectură, cei care caută liniștea dintre copertele cărților, prietenia unor personaje, lectura de plăcere.

Una dintre cele mai dese solicitări întâlnite de bibliotecari (sau așa mi s-a părut mie) este formularea *vă rog să-mi dați o carte bună*. Doar că și aici este ca în viață – gusturile și preferințele sunt diferite. Îmi amintesc de romanul *Mătăniile*, care prin anul 1975, pentru că nu se găsea la biblioteca publică, circula cu formula *Citește și dă mai departe*. Reacțiile celor care au citit cartea și pe care am putut eu să-i observ au fost de la o extremă la alta, adică între *Ce lectură grozavă* și *Ce apă de ploaie*.

Pe frontispiciul bibliotecii lui Ramses II (sec. 14-13 î.e.n.), la palatul său din Teba, se afla inscripția „Leac pentru suflet”. Fără a recurge la un joc de cuvinte, voi spune, și nu sunt prima persoană care face asta, că bibliotecarul este/poate fi un medic de suflet(e).

Unele cerințe ale celor care trec pragul bibliotecii erau/sunt ușor de rezolvat, cum ar fi: n-am bani de excursii, dar aș călători cu ajutorul cărților; îmi este indiferent ce-mi recomandați, dar să fie un roman bun; o carte care obligatoriu să se termine cu bine; o lectură ușoară până vine Moș Ene pe la gene; descrieri de frumuseți ale naturii; biografii ale unor personalități care pot fi științifice, autobiografii, biografii romanțate, lucrări memorialistice, jurnale.

Timpul bibliotecarului se măsoară tot cu dimensiunea celor 24 de ore. Cum să le știe pe toate? Când să citească toate cărțile, să cunoască interiorul lor?

Medicul poate să întrebe pacientul: *ce sau unde vă doare?* Dar bibliotecarul cum ar putea să-și formuleze întrebarea? Îmi amintesc de solicitarea unei cititoare din anii când, din rațiuni economice, se întrerupea furnizarea energiei electrice, adică se lua lumina. *Vă rog să-mi dați o carte care să mă ajute să nu-mi fie frică noaptea când mă trezesc și n-am lumină*. Adică îi era frică de întuneric.

La 1931 indianul Shiyali Ramamrita Ranganathan (1892-1972), profesor de matematică care s-a dedicat muncii de bibliotecar și cercetării biblioteconomice timp de aproape o jumătate de secol, a elaborat Cinci legi ale biblioteconomiei. Am mai scris undeva despre ele, iar informația se află și pe Internet, dar le voi reaminti și în acest context: 1. *Books are for use* – Cărțile sunt pentru a fi citite; 2. *Every reader, his book* – Fiecărui cititor, cartea sa; 3. *Every book, its reader* – Fiecărei cărți, cititorul ei; 4. *Save the time of the reader* – Economisiți timpul cititorului; 5. *A library is a growing organism* – Biblioteca este un organism în creștere.

Revin la Ioana Dragotă, care dezvoltă înțelesul acestor legi la nivelul anului 2007 în revista bibliotecii băimărene „Bibliotheca septentrionalis” în – *Câteva cuvinte despre actualitatea principiilor lui S.R. Ranganathan*.

Formulările lui Ranganathan din 1931 au fost adaptate vremurilor. Din 1995 avem versiunea modernă a acestor legi adoptate de W. Crawford și M. Gorman: 1. Biblioteca deservește omenirea; 2. Respectați orice formă ce reprezintă cunoștințele; 3. Utilizați tehnologiile informaționale inteligent pentru a crea servicii noi; 4. Promovați accesul deschis la cunoștințe; 5. Onorați trecutul, însă creați viitorul.

Cum era și firesc, din 2004 avem o nouă versiune a legilor lui Ranganathan, aplicate pentru resursele web: 1. Resursele web-ului sunt pentru a fi utilizate; 2. Fiecărui utilizator, resursele (web-ului) lui; 3. Fiecărei resurse web, utilizatorul ei; 4. Salvează timpul utilizatorului; 5. Web-ul este un organism în dezvoltare.

Gândul de la care am pornit aceste rânduri a fost cea de-a doua lege: Fiecărui cititor, cartea sa. Și am avut în vedere cu prioritate bibliotecarul de la relații cu publicul, să zicem dintr-o bibliotecă publică. Fac această precizare deoarece există locuri de tratare a anumitor boli nervoase cu ajutorul unor lecturi, adică biblioterapia. Cu câteva exemplificări la temă, o amintesc aici pe Delia Florea – *Călătorie pe tărâmul biblioterapiei*, articol apărut în „Bibliotheca septentrionalis” nr. 23 din 2004. Pentru cei interesați, revista este editată și se găsește la Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” Baia Mare, dar poate fi citită și online pe site-ul instituției.

Biblioteca Mara Popovici, de la Serviciul Împrumut carte pentru copii și tineret al bibliotecii băimărene, scrie în numărul 54 din anul 2020 al revistei mai sus pomenite despre *Cărți terapeutice pentru cei mici și pentru cei... mari*. Exemplificările de titluri ne arată că și autorii de cărți încearcă diferite forme de a ajunge la sufletul cititorilor, încearcă să formuleze texte cu mesaj terapeutic care să ajute la identificarea emoțiilor copilului: *Marea carte a emoțiilor. Povești care ajută la exprimarea emoțiilor* – Jâmbor Eszter, *Spune-mi o poveste...: 20 de povestiri terapeutice de citit copilului tău pentru a-i alunga fricile legate de schimbare* – Gilles Diederichs, *Întâmplări vindecătoare* – Cristina Donovici și Alex Donovici, *Micuța Alexia și nu-poții ei* – Adriana Mitu. „Marea carte” este, de fapt, titlul seriei unde editura a adunat și alte titluri de povestiri asemănătoare, cu același mesaj. Editura unde s-a tipărit cartea *Povești care ajută la exprimarea emoțiilor* o clasifică la psihologie (159.9), spre deosebire de bibliotecar, care face clasificarea principală, deci cea care hotărăște așezarea cărții în raft la literatură (821), și abia a doua clasificare la psihologie.

Închei cu cuvintele lui Maxim Gorki: *Cărțile mi-au spălat sufletul. Ele mi-au dat curaj și m-au convins că nu sunt singur pe lume și că până la urmă voi răzbi. Citind mereu, mă simțeam mai sănătos, mai puternic, munceam mai cu spor. Tot ce am mai bun în mine datorez cărților*.

MINERITUL DIN ROMÂNIA POATE RENĂȘTE. GOLURILE DIN SALINE POT FI AMENAJATE PENTRU AGREMENT ȘI UTILIZATE ÎN SCOP MEDICAL

Ing. Lazăr-Aurel Pantea, Baia Mare

VINERI, 21 iunie 2024, Guvernul României a aprobat Ordonanța de Urgență nr. 77 privind modificarea și completarea Legii minelor nr. 85/2003, Ordonanță prin care se reglementează redeschiderea exploatărilor miniere neenergetice. O.U.G. nr. 77 s-a publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I. nr. 595 din 26 iunie 2024. În termen de 90 de zile de la data intrării în vigoare a prezentei ordonanțe de urgență, Normele pentru aplicarea Legii minelor nr. 85/2003, aprobate prin H.G. nr. 1.208/2003, cu modificările și completările ulterioare, se modifică în mod corespunzător, iar Agenția Națională pentru Resurse Minerale, în termen de 180 de zile emite instrucțiuni tehnice privind consolidarea și amenajarea golurilor miniere, în conformitate cu legislația de mediu în vigoare.

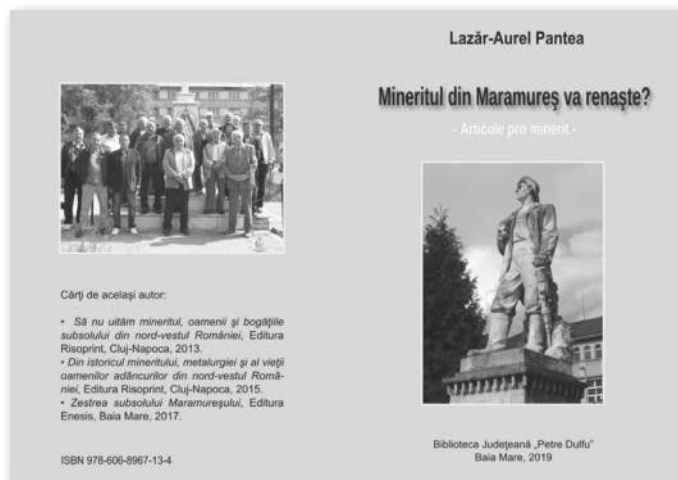
Cititorii mai vechi ai Revistei Maramureșul Medical, cunosc, în anul 2011, în coloanele revistei am prezentat Cauzele și consecințele închiderii minelor, dacă e posibilă revigorarea mineritului din Maramureș ? În cursul lunii iulie 2019, sub egida Bibliotecii Județene „Petre Dulfu” Baia Mare, în cadrul programului cultural Maramureșul perpetuu, coordonat dr. Teodor ARDELEAN, directorul Bibliotecii și al Centrului de Cercetare și Documentare Baia Mare al Academiei Române, am scris și a apărut cartea „Mineritul din Maramureș va renaște” ?

Tema cărții este axată pe contribuții la orientarea strategiei miniere a României spre revigorarea mineritului. În prag de An Nou 2021, am scris despre valoroasele bogății ale subsolului Bucovinei (sarea gemă, apele minerale, turbă, sulf, mangan și derivații acestuia) și din vecinătate, utilizate în decursul vremii pentru nevoile industriei, ale consumului și sănătății omului, despre valorificarea unor lucrări miniere pentru speleoterapie și agrement, lucrări (goluri subterane) devenite disponibile în urma extracției sării. În același timp, am avut în vedere și factorul uman, omul, cel care înfăptuiește procesul tehnologic în mină, în carieră sau în uzina de preparare. Îmbunătățirea gradului de confort în industria minieră, a constituit și, va trebui să constituie în cazul revigorării activității miniere, preocupare a specialiștilor din domeniul științelor miniere și medicale pentru aplicarea și perfecționarea de metode, de mijloace tehnice și medicale, de prevenire și combatere a noxelor, a prafului industrial, a pneumoconiozelor, cât și respectarea normelor de protecție

a muncii și a normelor sanitare de igienă a muncii. Profilaxia silicozei a angrenat factorii cu responsabilitate în organizarea și asistența tehnică, protecția și securitatea muncii și asistența medicală. Fără teama de a greși, putem afirma că a existat o strânsă conlucrare între exploatățile miniere din structura REMIN Baia Mare, I.P.E.G. Maramureș și instituțiile de sănătate publică din județele Maramureș, Satu Mare, Bistrița – Năsăud, Cluj și, Centrul Medical Șimleul Silvaniei din județul Sălaj. Timp de mai mulți ani, minele și topitoriile au funcționat împreună și, din cele mai vechi timpuri, în structura unităților miniere și metalurgice au existat și structuri medicale.

Despre minerit și oamenii săi, despre haldele de mină, iazurile de decantare și depozitele tehnologice – mine în aer liber, necesitatea revigorării activității miniere, a perfecționării legislației în domeniu, despre apele de mină, zestrea de ape minerale și protecția surselor de ape minerale, grija față de sănătatea truditorilor adâncurilor din minelile Maramureșului, viața medicală și spirituală în localitățile miniere și împrejurimi, efectele fiziologice ale deficitului de oxigen din aerul de mină, ce a fost și ce a rămas din patrimoniul industrial minier și metalurgic din Regiunea minieră Baia Mare, speranțe pentru revigorarea mineritului și multe alte articole, am scris și se regăsesc publicate în cotidianul „GRAIUL Maramureșului”; Gazeta de MARAMUREȘ; „BIBLIOTHECA SEPTENTRIONALIS”, revista Bibliotecii Județene „Petre Dulfu” Baia Mare; „PRO UNIONE”, revistă a Fundației Culturale PRO UNIONE; „MARAMUREȘUL MEDICAL”, revistă editată de Colegiul Medicilor Maramureș; „CLEPSIDRA DE CRISTAL”, revistă de cultură din Tăuții-Măgherauș; „FAMILIA ROMÂNĂ”, revistă pentru solidaritatea românilor de pretutindeni.

Mineritul pe teritoriul României, în această zonă a Europei și a lumii, constituie o îndeletnicire de peste 2000 de ani. Activitățile miniere de extragere și valorificare a substanțelor de substanțe minerale utile au deschis calea spre civilizație și bunăstare pentru multe țări ale lumii, printre care se regăsește și România. De-a lungul timpului industria minieră a asigurat lumea cu cantități impresionante de substanțe minerale utile și a contribuit decisiv la progresul tehnic și economic al omenirii. Cu toate că mărturiile scrise despre începuturile mineritului în regiunea minieră Baia Mare (teritoriul actualelor județe Maramureș, Bistrița Năsăud și Satu Mare) sunt cunoscute din anul 1329, săpăturile arheologice, uneltele descoperite, depozitul de aur de la Sarasău, tezaurul monetar descoperit cu ocazia unor săpături în apropierea fostei Monetării din Baia Mare etc, demonstrează că extracția sării, a aurului, a cuprului, baterea monedelor, a constituit îndeletnicire a populației cu mult timp înainte. Se cunoaște că în subsolul teritoriului din nord-vestul țării, îndeosebi al județului Maramureș, se găsesc zăcăminte de minereuri polimetalice, auro-argentifere, de fier- mangan, de metale rare, zăcăminte de sare și alte substanțe nemetalifere, zăcăminte

În imagine/ foto: Monumentul Minerului Baia Mare; Depunerea unei coroane de flori de către foștii ortaci la Monumentul Minerilor din Baia Borșa, cu ocazia Zilei Minerului 2017

de roci utile și de roci ornamentale. Baia Mare este regiunea în care mineritul și prelucrarea metalelor a dăinuit de-a lungul secolelor, cu creșteri și descreșteri în funcție de evenimentele istorice, politice și tehnica perioadelor.

După Marea Unire de la 1 decembrie 1918, printre primele preocupări ale Statului, au fost refacerea, dezvoltarea și organizarea industriei, cât și asigurarea forței de muncă calificate. Prin Constituția României din anul 1923 și Legea minelor din anul 1924, toate bogățiile subsolului țării devin proprietate a Statului, administrate prin Ministerul Industrii și al Comerțului. Legea minelor nr. 85 din anul 2003 stipulează „Resursele minerale situate pe teritoriul și în subsolul țării și al platoului continental în zona economică a României din Marea Neagră, delimitate conform principiilor dreptului internațional și reglementărilor din convențiile naționale la care România este parte, fac obiectul exclusiv al proprietății publice și aparțin statului român.

Industria minieră a României a cunoscut până în anul 1990 o dezvoltare continuă, după care a intrat într-o perioadă de restructurare și adaptări pentru tranziția la economia de piață. Strategia de dezvoltare a mineritului promovată înainte de anul 1989 avea la bază conceptul autosușinerii în asigurarea cu resurse minerale a economiei, în scopul reducerii importurilor, ceea ce a impus deschiderea și punerea în exploatare a tuturor zăcămintelor cunoscute.

În nord-vestul țării, mineritul s-a dezvoltat continuu atât ca număr de unități de producție, cât și ca producție pe unitate, astfel că Centrala minereurilor și metalurgiei neferoase Baia Mare, azi Compania Remin S.A., a atins, ca de altfel întregul minerit românesc, maximum de producție în deceniul al optulea al secolului XX. Salinele de la Coștiui și Ocna Șugatag, în perioada 1848-1930, erau apreciate ca ocne de veche tradiție în aprovizionarea cu sare gemă a multor beneficiari din țări europene. Zăcămintele de bentonite cantonate în subsolul din nord-vestul țării în Chioar, Lăpuș și Oaș, au fost deschise și valorificate începând din anii 1914, 1935, respectiv 1955, în diverse ramuri industriale.

În țară, în perioada 1980 - 1990, cele mai mari producții anuale au fost obținute la lignit, huilă și minereuri metalifere, când erau în funcțiune 278 de mine și cariere și 70 de uzine și instalații de prelucrare, localizate pe teritoriul a 23 de județe, iar mineritul constituia un mod de trai pentru circa 10% din populația țării. Industria minieră asigură integral cererea de cărbune energetic, combustibil nuclear, de metale prețioase, de plumb tehnic, cât și de zinc în concentrate și parțial cupru în concentrate, huilă cocsificabilă, minereuri de fier, bauxită și la majoritatea substanțelor nemetalifere. La Baia Mare, centru minier - metalurgic, se realiza întreaga producție de cupru electrolitic a țării, 75% din producția de cupru convertitor, lingourile de aur, plumb tehnic, alături de alte 45 de produse chimico - metalurgice.

Urmare Programelor de restructurare globală și a Strategiei industriei miniere pe perioada 2004-2010, în 10 etape, prin hotărâri ale Guvernelor care s-au succedat, între anii 1998-2007, s-a aprobat închiderea definitivă, conservarea și monitorizarea postînchidere a tuturor minelor de minereuri, astfel, la 31 decembrie 2006, a încetat activitatea de prospecțiuni și explorări geologice ale S.C. Cuarț-S.A. Baia Mare, cât și activitatea de extragere și prelucrare a minereurilor la Compania Națională Remin-S.A. Baia Mare. Din anul 2011, după prezentarea principalelor cauze a închiderii minelor și a consecințelor încetării activității miniere, tot mai frecvent au apărut întrebări, dacă va fi posibilă revigorarea mineritului din Maramureș? Părerile au fost împărțite în pro și contra. Răspunsul pro, respectiv afirmația DA! a avut/are la bază:

- Mineritul este în România, ca și în alte țări, o activitate necesară pentru punerea în evidență și valorificarea resurselor minerale proprii, care pot fi exploatate rentabil, cu res-

pectarea condițiilor de mediu

- Resursele minerale existente, patrimoniul minier, problemele ecologice și de mediu, conjunctura pe plan internațional, prețul metalelor pe piața internațională, nevoia de combustibili minerali, de metale, de sare și alte substanțe nemetalifere, de roci utile și ornamentale, cât și readucerea în țară atât a specialiștilor din diverse domenii de activitate, - am în vedere inclusiv personalul medico-sanitar, cât și, - a forței de muncă calificate, cunoscut fiind că aproape cinci milioane de români sunt plecați din țară, justifică revigorarea mineritului din România, valorificarea metalelor de bază și a celor însoțitoare din resursele primare, cât și din resursele secundare.

- Cererea de produse miniere în Uniunea Europeană este în creștere continuă, iar restrângerea numărului de furnizori prin închiderea minelor și diminuarea capacităților de prelucrare metalurgică, a determinat ca aceste produse să fie redefinite politic „georesurse”.

- Mineritul pentru Uniunea Europeană este un sector strategic și, în ultimul timp se accentuează faptul că dezvoltarea Europei va depinde masiv de extracția resurselor minerale din interiorul Uniunii. La Forumul European Minier s-a solicitat reluarea activităților miniere de către țările care au resurse minerale.

- Materiile prime minerale fiind produse strategice, sunt și vor rămâne un factor determinant al economiei românești. Evitarea importului de metale neferoase și rare, materii prime deosebit de costisitoare, cât și producerea de aur și de argint consolidează sistemul valutar al țării, se dezvoltă producția industrială pe verticală și orizontală, se asigură locuri de muncă, cu influențe pozitive în bugetul central și bugetele locale.

- La rezervele de minereuri rămase neexploatare la data încetării activității miniere de către unitățile cu capital de stat, se adaugă și rezervele puse în evidență începând din anul 1997 de către societățile comerciale cu capital privat, în perimetrele aprobate de A.N.R.M. prin licențele de concesiune pentru lucrări de explorare, cât și resursele existente în haldele de mină și iazurile de decantare a stărilor de floatație.

- Întrucât Strategia industriei miniere aprobată prin H.G. nr. 615/2004 are prevederi numai pe perioada 2004-2010, se impune elaborarea unei noi Strategii a industriei miniere prin care să se analizeze toate resursele minerale solide puse în evidență din fiecare zăcămintă, perimetre. De această dată, pe lângă metalele de bază, vor trebui avute în vedere și metalele critice însoțitoare: seleniu, staniu, telur, indiu, cadmiu, bismut, germaniu, etc, pentru care existau tehnologii de valorificare numai în procesul metalurgic. Nu este lipsită de interes și valorificarea wolframului pentru care în anii 1980, experimental, se realizase o instalație la Baia Sprie și o cantitate de concentrat de wolfram.

- Pentru industriile petrolului, chimică, farmaceutică, metalurgie, alimentară, textilă, nu sunt lipsite de importanță zăcămintele de substanțe nemetalifere, iar pentru construcții de drumuri, de căi ferate, poduri etc zăcămintele existente de roci utile și de roci ornamentale.

- Consider că trebuie evaluate resursele minerale care pot fi exploatate în condiții de rentabilitate și fără prejudicierea mediului. Ecologizarea și refacerea zonelor miniere, redarea în circuitul urban, agricol, silvic, după caz, a terenurilor ocupate de haldele de mină și iazurile de decantare, este de altfel, o obligație ce rezultă din legislația națională și europeană de mediu. În condițiile de mai sus, nu văd că ar constitui un impediment derularea activităților din minerit în perimetrele/zonelor fezabile cu tehnologii adecvate.

- Strategia de restructurare, privatizare și atragerea de investitori, aprobată prin H.G. nr. 590/2006 prevedea relan-

sarea activității mai multor perimetre miniere pentru valorificarea metalelor de bază și însoțitoare din resursele primare și secundare, dintre care unele și din regiunea minieră Baia Mare. Presa din Maramureș, în decursul anilor, a relatat despre investitorii care și-au manifestat interesul pentru zăcămintele, haldele de mină și iazurile de decantare din această parte a țării. De fiecare dată s-a invocat că încă nu este aprobată modificarea și completarea legii minelor în contextul situației actuale de închidere și conservare a minelor și a reglementărilor U.E. privind protecția mediului.

- Potrivit Constituției României, statul trebuie să asigure exploatarea resurselor naturale, în concordanță cu interesul național, refacerea și ocrotirea mediului înconjurător, precum și menținerea echilibrului ecologic, crearea condițiilor necesare pentru creșterea calității vieții, aplicarea politicilor de dezvoltare regională în concordanță cu obiectivele Uniunii Europene.

- Joi, 7 septembrie 2017, la Palatul Parlamentului României, a avut loc ședința Comisiei pentru industrii și servicii din Camera Deputaților, cu participarea reprezentanților Ministerului Economiei, ai Ministerului Energiei, ai Academiei de Științe Tehnice din România, ai Asociației Generale a Inginerilor din România, ai patronatorilor și sindicatelor din ramura mine, geologie, energie, unde s-a dezbătut studiul „Mineritul în contextul dezvoltării durabile a României”, prezentat de prof. univ. dr. ing. Dumitru Fodor, membru titular al Academiei de Științe Tehnice, președinte al Comitetului Național Miner Român și membru al Comitetului Mondial Miner, studiu întocmit de 14 specialiști din diverse județe ale țării, printre care directorul general al Remin și subsemnatul (mandat) pentru zona de nord-vest. A fost analizată situația mineritului pentru toate substanțele minerale utile din toate bazinele miniere ale României. A fost propusă amplasarea uzinei metalurgice cât mai aproape de zăcămintul cuprifera din Munții Apuseni. Din Comunicatul de presă al Comisiei, rezultă: Se impune un program național de cercetare și cuantificare a rezervelor de substanțe minerale și posibil de recuperat din toate iazurile și haldele pe care la avem în teritoriu. În cazul produselor miniere neenergetice din România, să fie dezvoltate cicluri complete de exploatare – preparare – prelucrare. Pentru revitalizarea mineritului este urgentă și necesară elaborarea unei „Strategii a industriei miniere” și a unei „Legi a

minelor”, care să corespundă cerințelor actuale și a reglementelor U.E etc.

Se cunoaște Strategia industriei miniere pe perioada 2017-2035 a fost prezentată spre dezbateră publică în luna august 2016, de Ministerul Economiei la Alba Iulia și Baia Mare. În prezent Strategia a fost adaptată la perioada 2024-2035 și este publicată spre dezbateră pe site-ul Ministerului Economiei. Prin Decret Prezidențial, Klaus Iohannis, președintele României, a aprobat Legea nr.27/2018 privind Programul geologic la nivel național. Legea stipulează „Resursele minerale sunt o parte componentă a resurselor naturale ale României și constituie baza de materii prime pentru produse industriale, producția de energie și securitatea națională. Modul de evidențiere și punere în valoare a resurselor minerale este reglementată de Legea minelor nr.85/2003 cu modificările și completările ulterioare. La data de 3 mai 2024 a fost publicat în Jurnalul Oficial al U.E. Regulamentul (UE) 2024/1.252 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 aprilie 2024 de instituire a unui cadru pentru asigurarea aprovizionării sigure și durabile cu materii prime critice și de modificare a patru Regulamente care creează un cadru pentru selectarea și implementarea proiectelor strategice, proiecte care pot beneficia de condiții favorabile de autorizare, de finanțare etc.

În contextul celor de mai sus a fost adoptată O.U.G. Nr. 77/2024 care modifică 14 articole din Legea minelor în vigoare nr. 85/2003 și se aduc peste 30 de modificări-compleții. Se definesc termenii: gol minier; haldă; iaz decantare. Capitolul VII din Lege, Închiderea minelor se modifică și completează Închiderea și redeschiderea exploatărilor miniere. Pentru asigurarea cu materii prime critice se permite includerea în circuitul economic a unui număr însemnat de perimetre miniere și prin valorificarea iazurilor de decantare și a haldelor de steril prin punerea în exploatare și relocarea acestora conform celor mai bune practici internaționale. Acum se naște întrebarea, cine sparge gheața!?

Bibliografie:

Fodor, Dumitru, Minerit pe teritoriul României – Trecut, Prezent și Un posibil viitor, Editura Universitas Petroșani, 2021. Pantea, Lazăr-Aurel, Mineritul din Maramureș va renaște? Editura Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” Baia Mare, 2019. Monitorul Oficial al României, Partea I. Actele normative menționate în text.

PAGINI DE MEMORIE – PAGINI DE ACTUALITATE

Dr. Valeriu Lupu, Vaslui

REALITĂȚI TRISTE, realități tragice de mai bine de doi ani la granițele noastre de est. Cei care au trăit ororile celui de al doilea război mondial, din păcate din ce în ce mai puțini, percep această realitate ca pe o retrăire dureroasă a celui mai mare rău pe care l-a cunoscut omenirea. De aici și întrebarea la fel de dureroasă; oare omul și omenirea în general nu este capabilă să tragă învățămintele necesare din cea mai mare tragedie pe care a cunoscut-o lumea – războiul - cu agresivitatea lui barbară? o adevărată catastrofă la scara mapamondului prin dezlănțuirea la cote paroxistice, a celor mai primitive instincte, alimentate de ideologii aparent umaniste, dar în esență, la fel de primitive.

Era de așteptat ca după tragedia mondială generată de Primul Război Mondial, conflictele armate să dispară pentru totdeauna, pentru că nu numai războiul ucide, ci și imensele neajunsuri pe care le aduc societății; restricții și dezorganizare socială, epidemii, foamete, refugiu, toate realizând un dezastru care se amplifică pe zi ce trecea. Toate acestea au fost din plin cunoscute de trăitorii acelor vremuri și de generația imediat următoare care trebuia să repare urmările dezastrului produs exclusiv de mâna și mintea omului. Dar nu, de abia trecută douăzeci de ani de la această catastrofă universală și a izbucnit cel de al doilea război mondial declanșat de niște dezaxați sangvinari (Hitler și Stalin) care, culmea, pretindeau că acționează în virtutea unor principii umaniste și drepturi istorice, iar ideologiile lor sunt cele adevărate pentru că numai ele corespund dezideratelor societății umane.

Rezultatele acestor ideologii au fost adevărate hecatombe umane, înfăptuite mereu de aceeași mărunță ființă umană, încorsetată însă, într-o aroganță și superioritate bolnăvicioasă, cu atât mai evidentă, cu cât urcă mai sus pe treptele ierarhiei sociale de unde celelalte ființe umane nu apar nici măcar ca subiect, ci pur și simplu sunt reduse la un număr într-o statistică. Conflictul din vecinătatea noastră provocat și de interesele globaliste ale Europei (vezi extinderea N.A.T.O și U.E) și asumat de Ucraina într-un război fratricid (cu fratele mai mare), este problema lor și nu a noastră.

Așa zisa protecție a României prin înarmare și staționare de trupe euroatlantice, nu a reușit decât să transforme România într-o țintă și eventual într-o zonă de conflict, situate la distanță de mii de kilometri față de cei care alimentează flacăra războiului. Pentru cei care fac apologia războiului și îl alimentează material și ideologic, știu ei oare că de fapt în spatele principiilor în virtutea cărora se agită sunt interese economice și globaliste? iar pentru românii afiliați cauzei, au citit ei măcar o pagină din istoria zbuciumată a Bucovinei de Nord (cândva exemplu de multiculturalism și conviețuire interetnică), a sudului Basarabiei, ținutului Herței și Maramureșului istoric? Pentru că la originea războaielor au stat întotdeauna interese economice și teritoriale.

Pentru noi întrebarea este, cât și până când? Pentru că ”pace! o fi la București, nu și la granițele cu Ucraina”, unde populația trebuie să intre

în adăposturi la sunetul sirenei de frica dronelor sau fragmentelor ajunse pe teritoriul nostru, spunea cu năduf un localnic terorizat de realitățile zonei. Nu este pace sub măslini așa cum nu a fost niciodată. Din cei 3500 de ani de istorie scrisă, doar 250 de ani au fost fără conflicte armate, afirma un istoric, demonstrând prin aceasta că pentru umanitate războiul este o rațiune de a fi. Așa se explică memoria atât de scurtă a omenirii, așa se explică hiatusurile istorice, manipularea, ideologizarea și politizarea istoriei, glorificând victoriile în apărare sau atac, ascunzând cu grijă momentele delicate ale înfrângerilor rușinoase, pentru că toate constituțiile vorbesc de pământul sfânt al patriei și nici un cuvânt despre expansiune și teritoriile luate cu japca.

Oricum, un lucru este cert, învingător sau învins în război, fiecare parte are de suferit, atât prin pierderi umane, cât și prin pierderi economice, dar mai ales prin perturbarea gravă a vieții sociale care se răsfrânge asupra tuturor celor implicați. Cele mai mari suferințe le au însă cei care sunt nevoiți să ia drumul bejeniei, lăsând în urmă agoniseala de o viață, rostul și rolul unei vieți normale, luând drumul necunoscutului cu toate riscurile care decurg de aici; foame, frig, boli, nesiguranță, amenințări, frică, frustrări etc. Iată contextul în care un supraviețuitor al ultimei conflagrații mondiale își răscolește memoria și așterne pe hârtie dureroasele amintiri ale acelor timpuri când, pentru a se salva de ororile războiului, familia Raisei (un copil de opt ani), decide să plece în refugiu, părăsind locurile natale și confortul unei vieți liniștite până atunci.

După atâția ani, exodul ucrainian generat de război în care milioane de ucrainieni, îndeosebi femei, copiii și bătrâni, își părăsesc avutul și se refugiază în necunoscut, stârnește în sufletul autoarei un tumult de amintiri comparabile cu dramatismul propriului refugiu în regat, pentru a scăpa de spectrul morții și al suferinței care se rostogolea peste țară odată cu tăvălugul bolșevic. Este vorba de cartea "Refugiu" apărută la Editura Iri- zor în anul 2024, în fapt o narațiune autobiografică, cu o prefață semnată de Lucian Suci (profesor de istorie) și un epilog semnat de Lucian Oancea. Cartea este o mărturie vie a doi supraviețuitori dintr-o familie silită să-și părăsească confortul unui cămin al copilăriei lor, situat la marginea Chișinăului, într-o Basarabie sfârtecă și amenințată de fronturile ucrainiene care înaintau vertiginos.

De-a lungul a cinci capitole, Raisa Buzdugan, își deapănă dureroasele amintiri ale unui refugiu pe care doi copii (Raisa de 8 ani și Serafima de 19 ani) și-l asumă, după ce familia lor se destramă prin pierderea fratelui Boris (lovit de o schijă în drum spre porumbii săi, înmormântat fără preot), a mamei care s-a topit văzând cu ochii (după pierderea băiatului) și ea înmormântată fără preot, și nu mai puțin a celor trei băieți mai mari; Eugen, Serghei și Mihai (luați pe front), despre care nu vor mai ști nimic și niciodată (pg 14), așa cum nici despre tatăl lor (ce urma să vină la Buzău), nu vor mai ști nimic și niciodată, pentru că granițele s-au închis, trenul lor de refugiați fiind ultimul care a mai trecut în regat.

Serafima, sora mai mare și ea elevă la o școală din Chișinău, rămâne singurul sprijin al Raisei. În tumultul evenimentelor reușește să-și ia cu ea sora mai mică, prin bunăvoința directoarei școlii care se refugia cu școala la Beiuș.

Urmas să coboare la Buzău la niște prieteni apropiați ai familiei în așteptarea tatălui care, din nefericire, nu va mai veni niciodată (pg 29). Și iată cum dintr-o familie bine constituită, chiar numeroasă, nu mai rămâne decât o adolescentă și o minoră, al căror destin era să se confrunte cu vicisitudinile vremurilor de război.

Călătoria cu trenul nu a fost deloc una simplă; opriri dese și îndelungate, deplasări lente pe distanțe scurte, bombardamente neașteptate, controale frecvente, frigul și foamea și în cele din urmă durerea despărțirii de binefăcătoarea lor, directoarea școlii, despărțiri care în acele vremuri erau de cele mai multe ori fără întoarcere.

Prima etapă a refugiului lor a fost Buzăul, în speranța că totuși tatăl va ajunge, dar nu a fost să fie așa. Autoarea descrie cu lux de amănunte viața de aici pentru că, dincolo de urgia războiului, erau nevoile de zi cu zi, greutățile inerente, care nu puteau fi depășite fără intrajutorare, umanism și solidaritate, pe care le găsește pe aceste meleaguri. Așa se face că ajunge la Merei (la câțiva kilometri de Buzău), unde Serafima are șansa unui post de învățătoare suplinoare la căminul de refugiați din localitate, ceea ce va însemna o ușurare în privința greutăților materiale (pg 33).

O pagină duioasă este apariția ofițerului, atât de omenos cu fetița de 8 ani (pe care o duce la doctor pentru că suferea de otită), deschide calea unei idile între acesta și sora ei, din nefericire întreruptă de moartea ofițerului al cărui cal calcă pe o mină (pg 34). Această întâmplare nefastă va afecta dureros existența lor, nu numai prin faptul că Raisa pierde un prieten, dar mai ales pentru sora ei care pierdea șansa unui mariaj la prima iubire.

Timpurile erau grele, iar frontul se apropia cu repeziciune. Dincolo de "atrocitățile" armatei germane, pe care istoria le va scoate la iveală mai târziu, pentru cele două copile lucrurile erau percepute cu totul altfel. Chiar dacă erau în retragere, nemții erau mai apropiați de suferința

generală și mai omenoși (pg 37), spre deosebire de ruși pe care îi percepeau ca feroși, nemiloși și bestiali.

Instalarea sovieticilor a fost una înfricoșătoare, pentru că distrugeau tot ce întâlneau în cale, pentru jaf, băutura și femeii. Episodul descris, în care cele două copile scapă fugind în grădina casei, este absolut înspăimântător (pg 40). Deși există legi nescrise ale războiului, ca de pildă aceea în care după o victorie într-o bătălie, în următoarele 24 de ore cuceritorii își pot permite orice, cu predilecție; jafuri, crime și violuri, fără ca cineva să îi tragă la răspundere, totuși o asemenea atitudine este absolut condamnată. Chiar dacă ar fi rezultatul acelei refuzări după încrâncenarea bătăliei, totuși atitudinea criminală și josnică nu se justifică din nici o perspectivă, cu atât mai puțin din cea umanitară. Mărturisirile contemporanilor și amintirile supraviețuitorilor sunt mai mult decât elocvente în sprijinul acestor realități petrecute. Experiența trăită și nolocul momentului le-au marcat pe cele două copile, mai ales sub aspectul consecințelor spaimei și groazei trăite.

Derularea evenimentelor descrise de autoare, ne dovedește încă odată că războiul scoate în evidență cele mai întunecate fațete ale caracterului uman, de la agresivitate comportamentală până la cruzime și bestialitate faptică (pg 39). Chiar la acea vârstă fragedă, autoarea face diferența între civilizația vestului și primitivismul estului, unde umanismul era înlocuit cu agresivitatea primitivă.

După etapa Merei, unde datorită oblunduirii lui moș Ion au putut supraviețui schimbării frontului, vor începe o nouă etapă; etapa Școlii Normale de fete, unitate situată la marginea Buzăului, cu clădiri impunătoare situate într-un loc pitoresc la marginea pădurii, unde Serafima primește un post de supraveghetore. Aici Raisa, ca elevă, este impresionată de liniștea, disciplina, rigoarea și atmosfera didactică impusă de corpul profesoral, aspecte care aveau să îi marcheze personalitatea. O atmosferă de liniște și austeritate, program strict și disciplină militară, adaptate desigur realităților momentului (pg 44). Aici aveau să se deruleze anii învățământului primar și gimnazial, aici sora Raisei își va găsi rostul prin căsătoria cu colegul ei, profesorul Gheorghe Nistor și tot aici aveau să treacă prin două întâmplări cumplite.

Prima, când timp de trei zile au trebuit să se ascundă într-un cavou din cimitirul situat în proximitatea școlii, pentru că trupele sovietice de ocupație căutau refugiații din fostele teritorii sovietice pe care îi "repatriau", de fapt îi trimiteau în Dombas, Siberia sau Karaganda (pg 46). Situația avea să se repete și doi ani mai târziu (1947), când Serafima (botezată de colegi cu numele de Simona) a fost convocată de autoritățile locale pentru niște lămuriri, în fapt a fost reținută imediat pentru a fi repatriată. Șansa ei a fost viitorul ei soț, care a putut mobiliza tot ce se putea în materie de autorități și cunoștințe, reușind să oprească tendința criminală a autorităților de ocupație (pg 51).

Această practica era una uzuală pentru trupele de ocupație, iar relația ei mi-a amintit și mie un episod din istoricul familiei mele, când imediat ce sovieticii au pătruns în satul părinților mei (satul Pilipăuți, comuna Lunca din ținutul Herței), au adunat în centrul satului tot tineretul necăsătorit, fete și băieți pe care i-au înghesuit separat în două magazine. Viitoarea mea mamă, necăsătorită încă (avea doar 16 ani), alături de alte surate, strigau cu disperare către oricine se putea, numai să le salveze. Tatăl meu, (și el de doar 19 ani), pus să facă diverse munci la comenduirea sovietică locală, reușește să o salveze spunând că este soția lui, celelalte fete, ca și băieții din cealaltă magazie, au fost trimiși în trenuri de marfă în Siberia. Nici unul dintre acei tineri nu aveau să se mai întoarcă pe locurile natale.

Era o practică de deznaționalizare a acelor timpuri, ce avea să distrugă nenumărate vieți, destine, familii, națiuni și popoare, cu nimic mai prejos decât o făceau nemții în macabrele lor lagăre de exterminare.

Cu toate dificultățile momentului, pentru eroinele noastre Buzăul rămâne o amintire de neșters. Acolo Raisa își va finaliza și studiile liceale, chiar cu un an mai devreme (ultimii doi ani într-unul singur) și tot de acolo va pleca pentru a studia medicina. Oricât de grea ar fi fost viața, amintirile copilului Raisa sunt cele ale unui copil copleșit de frustrări, lipsuri și pericole, care se bucură totuși de prea puținul pe care viața i-l oferă. În rest, universul lui rămâne cel al visurilor pe care oricare copil și le-ar dori împlinite.

Cu toate urmările instaurării regimului de inspirație bolșevică, viața îi va permite totuși o evoluție firească pentru un copil ce a cunoscut ororile și spaimele refugiului. Perioada studenției îi va desăvârși personalitatea și îi va deschide perspectiva unui orizont luminos pentru că și țara se refăcea, iar tineretul era garanția viitorului, ceea ce cerberii stalinismului știau foarte bine și nu pierdeau din vedere. Este și motivul pentru care tineretul era strict înregimentat în toate formele de educație comunistă de care nu scăpa nimeni, prin urmare nici eroina noastră.

Anii care au urmat, deși nici ei lipsiți de frustrări, nu i-au putut scoate din memorie grozavia refugiului cu toată liniștea, speranța și optimismul timpului de pace care a urmat războiului. El, copilul fragil și sensibil,

va ajunge medic de laborator cu responsabilități în creerea și producția polidinului, bronhodinului, aerodinului, vaccinului polimicrobian și vaccinului antitetanic, toate acestea formând gloria cercetării ieșene a acelor vremuri, de care s-a ales praful astăzi. Atât de eficiente erau încât eu însumi utilizam (toamna mai ales) o cură de trei administrări și treceam peste epidemiile sezoniere fără probleme, iar pentru pacienții predispuși, încheiam cura de antibiotice cu o administrare simplă din aceste preparate, cu succes aproape garantat.

Viața îi va surăde apoi, pentru că alături de ilustrul epidemiolog, Ioan Buzdugan, va forma un cuplu desăvârșit așa cum numai suferința și devenirea prin sacrificiu reușesc să cimenteze relațiile dintre oameni.

În finalul cărții autoarea subliniază din nou faptul că situația din proximitatea noastră (războiul ruso-ucrainian), repetă ca tras la indigo situația refugiaților basarabeni din cele două situații tragice; prima oară în 1939, când armata și administrația românească a fost silită să se retragă, urmare a tratatului Ribentrop-Molotov și a doua oară, în anii 1944-1945, când fontul I și II ucrainian înainta vertiginos spre România. Nimeni nu poate reda mai fidel și descrie mai dureros tragedia celor siliți să ia calea bejeniei fără siguranța unei finalități, cu spaima pericolului imediat, dar și a foamei, frigului și setei chinuitoare, de cât cei care au trăit efectiv aceste realități.

Experiența acestor doi copii, aduși la limita supraviețuirii, este un exemplu cât se poate de elocvent pentru a nu repeta din nou și din nou, așa cum s-a întâmplat de atâtea ori în istoria umanității, așa cum se întâmplă și astăzi. Atâta timp cât fiecare individ nu are decât o singură viață, de ce rațiunea de a fi se confundă cu rațiunea de a invada, de a cotropi, de a omorî și de a distruge? se întreabă pe bună dreptate, orice om care a trăit asemenea experiențe.

Este greu de înțeles și rațiunea statelor occidentale, membre ale Uniunii Europene, de a sprijini un stat, el însuși alcătuit din teritorii luate de la alții (vezi estul Poloniei, Maramureșul istoric, Bucovina de Nord, ținutul Herței și sudul Basarbiei), cu tot ce înseamnă politică de deznaționalizare, izolare socială, vexare permanentă ca minoritate națională, în tot ceea ce înseamnă limbă, cultură, tradiție și credință. De ce în locul atitudinii belicoase nu se preferă negocierea la masa tratativelor? Să sperăm că "strădania noastră" în a ajuta, va însemna și împlinirea speranțelor noastre, deși suntem conștienți că șansele sunt mici.

Este și motivul pentru care autoarea își încheie narațiunea, punctând principalele momente ale dezastrului celui de al II-lea război mondial, la nici douăzeci de ani de la ororile Primului Război Mondial, care au fost atât de catastrofale, încât lumea ar fi trebuit să uite definitiv de această formă violentă de exprimare a urii. Și toate acestea pentru că, în locul păcii, a colaborării și ajutorului reciproc, conducătorii timpului cultivau ura, revanșismul și revizionismul, pregătind în văzul lumii cel mai mare dezastru pe care l-a cunoscut omenirea în toată istoria ei. "Oare nu putem învăța din greșelile sângeroase ale trecutului?" se întreabă pe drept cuvânt autoarea (pg 81).

Cu toate nenorocirile războiului și schimbărilor politice pe harta lumii, trebuie să recunoaștem că lumea în esența ei nu s-a schimbat. Politicienii ajunși la un anumit nivel nu mai servesc interesele poporului care i-au ales. Politica fratelui mai mare domină și astăzi lumea. Sferele de influență, zonele de securitate, interesele superioare ale națiunii, sunt chestiuni la ordinea zilei ca și în trecut.

Moralitatea elementară, bunacuvinița și modestia sunt virtuți care nu se mai întâlnesc în lumea politică, ele fiind înlocuite cu aroganță, vanitate și trufie.

Cultivarea psihologiei supermenului, infailibilității rațiunii umane, subculturii și gregarului în manifestările publice, promovarea imoralității și intereselor de grup (fie ele și minorități), au adus grave prejudicii înțelegerii reale a vieții și rostului ei, iar cât privește războiul, lumea nu a învățat nimic, niciodată.

Să sperăm că apelul autoarei "stop urgiei din est până nu e prea târziu" va fi auzit și va prinde cât mai repede contur, lucru foarte important pentru noi, pentru că putem deveni oricând teren de dispută și deci victimă sigură, așa cum s-a întâmplat de atâtea ori în istorie. Remarca deosebit de tristă că dacă s-ar aștepta ca "noi cei care putem mărturisii despre un trecut nu prea îndepărtat să fim din ce în ce mai puțini" este de-a dreptul copleșitoare. Deja este prea târziu, "flacăra crudă a războiului arde din nou în Europa în mult prea încercatul Est" (pg 80). Și din nou;

"O fi pace la București" (sau în marile capitale europene n.n.) - cum spunea cu năduf un localnic - dar nu și pe malurile Dunării pentru că nu-i puțin lucru să-ți trezești copiii în puterea nopții și să mergi la adăpost la sunetul alarmei aeriene. Și asta e doar începutul dezastrului, așa cum a mai fost odată.

Conform Deciziei CEC nr.117 / 23.10.2024 au fost validate alegerile pentru funcțiile în Biroul Consiliului Colegiului Medicilor Maramureș pentru mandatul 2024-2028.

Prin urmare Biroul Consiliului Colegiului Medicilor Maramureș pentru mandatul 2024-2028 este format din:

- Președinte – **Dr. Popa Adrian Vasile** – medic primar medicină internă;
- Vicepreședinte coordonator al Comisiei Profesionale Științifice – **Dr. Lucian Bogdan Mihail** – medic primar pediatrie;
- Vicepreședinte coordonator al Comisiei economico-socială și de Asigurări sociale de sănătate – **Dr. Todea Bogdan Silviu** – medic primar cardiologie;
- Vicepreședinte coordonator al Comisiei de etică și deontologie profesională și de jurisdicție profesională – **Dr. Man Călin Flaviu** – medic primar medicină de familie;
- Secretar coordonator al Comisiei administrative și financiar-contabilă – **Dr. Șchiopu Mihai Ioan** – medic primar medicină internă/cardiologie;
- Reprezentant în CN a CMR – **Dr. Banu-Bradu Teodora Andia** – medic primar medicină internă/specialist cardiologie.

Conform Deciziei CEC nr. 40 și 40BIS din 10.10.2024 au fost validate alegerile pentru membrii în Consiliul Județean al Colegiului Medicilor Maramureș pentru mandatul 2024-2028.

Prin urmare Consiliul Județean al Colegiului Medicilor Maramureș pentru mandatul 2024-2028 este format din:

- Dr. Popa Adrian Vasile – medic primar medicină internă;
- Dr. Lucian Bogdan Mihail – medic primar pediatrie;
- Dr. Man Călin Flaviu – medic primar medicină de familie;
- Dr. Mercea Corina Delia – medic primar cardiologie;
- Dr. Todea Silviu Bogdan – medic primar cardiologie;
- Dr. Șchiopu Mihai Ioan – medic primar medicină internă/cardiologie;
- Dr. Nemeș-Bota Sabin Dorel – medic primar radiologie și imagistică medicală;
- Dr. Harlișca Radu Dan – medic primar ortopedie-traumatologie;
- Dr. Stoicescu Ioniță Bogdan – medic primar chirurgie generală;
- Dr. Repede Călin Răzvan – medic primar neurologie;
- Dr. Pop Valentin Alexandru – medic primar dermatovenereologie;
- Dr. Manea Viorel – medic primar medicină de familie/specialist cardiologie;
- Dr. Dingă Sorina – medic primar recuperare, medicină fizică și balneologie.

Bitter Taina Maramureșului

Extract natural hidroalcoolic, obținut din 40 de plante medicinale cu proprietăți fitoterapeutice deosebite.

Mai multe informații pe www.hypericumimpex.ro

Bitterul „Taina Maramureșului” este un extract natural hidroalcoolic, obținut dintr-o selecție de 40 de plante medicinale cu proprietăți fitoterapeutice remarcabile. Această formulă originală se remarcă drept cea mai complexă și completă din gama de bittere Hypericum. Sinergia plantelor atent alese conferă produsului un efect tonic și stimulent general asupra organismului, contribuind la reglarea funcțiilor vitale și la îmbunătățirea stării de spirit. Datorită spectrului său larg de beneficii asupra sănătății, Bitterul „Taina Maramureșului” poate fi considerat un veritabil „elixir al vieții”.

Capsule Royal Lactoimun

Supliment alimentar cu rol imunofortifiant, adaptogen și tonic general.

Mai multe informații pe www.hypericumimpex.ro

Capsulele Royal Lactoimun sunt alegerea potrivită atunci când avem nevoie de o mai bună susținere a sistemului imunitar și creșterea rezistenței corpului la numeroșii agenți patogeni ce ne înconjoară. Astfel, datorită imunoglobulinelor, enzimelor bacteriolitice (lizozim) și al lactoferinei din Laptele de Măgăriță și Colostru, precum și datorită conținutului în acid 10-hidroxi-2-decenoic (10-HAD) al Lăptișorului de matcă, produsul de față ajută organismul să stopeze dezvoltarea, să neutralizeze și să elimine factorii ce pot cauza boli precum: bacteriile, virusurile, fungii și alte microorganisme patogene. De asemenea, grație conținutului bogat în acizi grași unici, aminoacizi esențiali, proteine, minerale și vitamine, Royal Lactoimun revigorează corpul și mintea, având proprietăți geriatrice și tonice de excepție. Acesta este un adjuvant eficient în perioadele de creștere și dezvoltare ale copiilor, precum și pentru reducerea timpului de recuperare în cazul persoanelor aflate în convalescență.

